

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TÜRK EDEBİYATI DERSİNDE TÜRK HALK
HİKÂYELERİNİN ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN
ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra PEKTAŞ

Antalya

Temmuz, 2016

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TÜRK EDEBİYATI DERSLERİNDE TÜRK
HALK HİKÂYELERİNİN ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA
YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra PEKTAŞ

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Adile YILMAZ

Antalya

Temmuz, 2016

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

..... / 07 / 2016

Adı-Soyadı

İmzası

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Esra Pektaş'ın bu çalışması 25.07.2016 tarihinde jürimiz tarafından Ortaöğretim ve Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan : Prof. Dr. Yusuf TEPELİ
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fak. Türkçe A.B.D. Öğretim Üyesi

Üye : Doç. Dr. Cem Oktay GÜZELLER
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fak. Eğit. Bil. A.B.D. Öğretim Üyesi

Üye (Danışman) : Yrd. Doç. Dr. Adile YILMAZ
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fak. O.Ö.S.A. A.B.D. Öğretim Üyesi

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı Dersinde Türk Halk Hikâyelerinin Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarihli ve ..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yusuf TEPELİ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yaratıcı drama, gerek bir disiplin gerekse bir yöntem olarak sağladığı pek çok önemli kazanım dolayısıyla çeşitli ülkelerin eğitim sistemlerinde yer almaktadır. Ülkemizde de eğitimde yaratıcı drama çalışmaları yaygınlaşmasını sürdürmektedir. Grupla yapılan ve grup üyelerinin işbirliği içerisinde çalışmasına imkân tanıyan yaratıcı drama etkinliklerinin; aynı zamanda bireylerin yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, sosyal ilişkileri için gerekli becerilerini geliştirmeye yönelik demokratik bir öğrenme ortamı sağladığı çeşitli çalışmalarda dile getirilmektedir.

Bu çalışmada ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı Dersinde yer alan Türk Halk Hikâyesi metinlerinin öğretilmesinde, Yaratıcı Drama yönteminin öğrencilerin akademik ders başarıları ve hatırd tutma düzeyleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmaya temel teşkil eden problemin genel hatları ortaya koyulmuş, bu çalışmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları verilerek genel çerçevesi belirlenmiştir. İkinci bölümde bu çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan ana unsurlar açıklanmış; üçüncü bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aşamaları tanıtılmış ve temel verileri ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir. Dördüncü bölümde elde edilen veriler istatistiksel işlemlere tabi tutulmuş, ulaşılan bulgular tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Beşinci bölümde bulguların sonuçları ortaya konmuş ve bu sonuçlara dayalı önerilere yer verilmiştir.

Meslek hayatımda çok kıymet verdiğim yaratıcı drama yöntemini akademik bir altyapıyla sağlamlaştırmama, elde ettiğim birikimleri başka öğretmen ve araştırmacılarla paylaşmama imkân vereceğini umduğum bu çalışmamda deneyimleriyle ve güler yüzüyle her zaman bana yol gösteren, bana güvenini yansıtarak moral ve motivasyonumu yüksek tutmamı sağlayan değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Adile YILMAZ'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimlerim boyunca sınırlarımı aşmam ve özgün çalışmalar yapmam konusunda beni yüreklendiren, engin bilgi ve deneyimleriyle bana rehberlik eden sayın hocam Prof. Dr. Yusuf TEPELİ'ye destekleri için müteşekkirim. Çalışmam sırasında sorularımı içtenlikle cevaplayan ve bilgilerini paylaşan Doç. Dr. Cem GÜZELLER'e, Yrd. Doç. Dr. Mustafa CANER'e ve Dr. Tuna GENÇOSMAN'a; yaratıcı drama çalışmalarına kendisinin dersleriyle başladığım Antalya'da dramanın gelişmesinde ve

yaygınlaşmasında büyük emekleri olan Öğr. Gör. Tülin TÜMTÜRK'e; çalışmamdaki drama etkinliklerini hazırlarken deneyimlerini benden esirgemeyen drama liderleri İlhan AKFIRAT'a ve Algül KALAY'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayten Çağırın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi idarecilerine, öğretmenlerine ve deneysel çalışmamda bana yardımcı olan sevgili öğrencilerime teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemde emeği olan sevgili aileme, hayallerimin peşinden gitmem konusunda bana her zaman destek olan sevgili eşim İsmail PEKTAŞ'a; yoğun çalışma tempomla henüz anne karnındayken tanışan, büyüme serüveniyle bana yeni ufuklar açan, küçücük yaşında bana dayanak olan sevgili kızım Nil Demre'ye varlıklarından dolayı minnetlerimi sunarım.

Esra PEKTAŞ

ÖZET

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TÜRK EDEBİYATI DERSİNDE TÜRK HALK HİKÂYELERİNİN ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ

Pektaş, Esra

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Adile Yılmaz

Temmuz - 2016, 116 sayfa

Bu araştırmada ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı Dersinde yer alan Türk halk hikâyesi metinlerinin öğretilmesinde, Yaratıcı Drama yönteminin öğrencilerin akademik ders başarıları ve hatırd tutma düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda gruplara uygulanan yöntemlere ilişkin öğrenci görüşleri alınmıştır.

Araştırmada karma desenli yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunu araştırmanın deneysel uygulama süreci, nitel boyutunu ise yarı yapılandırılmış görüşme oluşturmaktadır.

Çalışma Antalya ili Kepez ilçesinde bulunan resmi bir devlet okulunda öğrenim gören 45 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma kapsamında belirlenen üç Türk halk hikâyesi metni, yıllık plana uygun zamanda deney grubu öğrencilerine yaratıcı drama etkinlikleri ile uygulanmıştır. Aynı metinler kontrol grubunda mevcut öğretim programına göre anlatılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak akademik başarı testi ve öğrenci görüşme formu kullanılmıştır.

Verilerin analizinde, yapılan deneysel uygulamanın öğrencilerin akademik başarılarına etkisini incelemek için kovaryans analizi (ANCOVA) kullanılmıştır. Öğrenilen bilgilerin hatırd tutulmasına ilişkin, ön test, son test ve hatırd tutma test ortalamalarının gruplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için Tekrarlı Ölümler için Varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise; toplanan veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda, Türk edebiyatı dersinde, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubundaki öğrenciler arasında akademik başarı ve öğrenilenlerin kalıcılığı bakımından deney grubu lehine anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı ğretimi, Türk Halk Hikâyeleri, Yaratıcı Drama

ABSTRACT

THE EFFECTS OF USING CREATIVE DRAMA TECHNIQUE ON STUDENT SUCCESS IN TEACHING FOLK STORIES IN 10TH GRADE TURKISH LITERATURE COURSE

Pektaş, Esra

Masters Thesis, Turkish Language and Literature Teacher Training Department

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Adile Yılmaz

July - 2016, 116 pages

The purpose of the present study is to examine the effects of using drama technique in teaching folk stories that took place in 10th grade Turkish Literature courses both on the academic success of the students and retention of the stories by the students. Additionally, students opinions related to the process were gathered in order to examine students' perceptions in detail.

The mixed method research design was adopted in the present study. Thus, the qualitative aspect of the study was the experimental design and its data, whereas, qualitative aspect of the study was the analysis of the semi structured interviews.

The participants of the present study were 45 students who enroll in a 10th grade of a state high school in Kepez district of Antalya. In the process of the study, 3 folk stories in the 10th grade Turkish Literature course were selected and they were performed in experimental group through using creative drama technique concordantly with the curriculum. Throughout the process, the same stories were taught in traditional ways in the control group.

The academic achievement test and interview forms were used as the data gathering instruments of the present study. Covariance analysis (ANCOVA) was used in order to examine the effects of experiment on students' academic success. Additionally, in order to define the retention levels, pre, post and delayed post test results were compared by means of a repeated measures analysis of variance

(ANOVA). The qualitative data of the present study was examined by means of descriptive analysis technique.

The result of the present study revealed that when the creative drama technique is used in teaching folk stories in 10th grade Turkish Literature courses there is a significant difference on behalf of experiment group in terms of academic success of the students and the retention of the stories.

Key words: Teaching Turkish Literature, Turkish Folk Stories, Creative Drama

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri/Hipotezleri.....	5
1.2.1. Araştırmanın Amacı.....	5
1.2.2. Problem Cümlesi.....	5
Araştırmanın Alt Problemleri.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Araştırmanın Varsayımları (Sayılıtları).....	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.6. Tanımlar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı.....	9
2.1.1. Onuncu Sınıf Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı.....	10
2.2. Halk Hikâyeleri ve Eğitimsel İşlevleri.....	11
2.2.1. Dede Korkut Hikâyeleri.....	12
2.2.2. Battal Gazi Destanı.....	14
2.2.3. Tahir İle Zühre Hikâyesi.....	15
2.3. Türk Edebiyatı Dersinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....	16
2.3.1. Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi.....	17
2.3.2. Soru – Cevap Yoluyla Anlatım Yöntemi.....	17
2.3.3. Tartışma Yöntemi.....	18
2.3.4. Grupla Çalışma Yöntemi.....	18
2.4. Yaratıcı Drama.....	18

2.5. Türkiye’de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Gelişimi.....	21
2.6. Eğitimde Yaratıcı Drama.....	24
2.7. Yaratıcı Drama Liderinin Rolü.....	27
2.8. Türk Edebiyatı Öğretiminde Yaratıcı Drama Üzerine Yapılmış Çalışmalar.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	34
3.2. Çalışma Grubu.....	35
3.3. Veri Toplama Araçları.....	36
3.3.1. Akademik Başarı Testi.....	36
3.3.2. Öğrenci Görüşme Formu.....	37
3.4. Verilerin Toplanması.....	38
3.5. Verilerin Analizi.....	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	42
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	43
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	45
4.3.1. Deney Grubu Öğrencilerinin Yaratıcı Drama Uygulamasına Yönelik Görüşleri.....	46
4.3.2. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Mevcut Programa Yönelik İşlenen Derse İlişkin Görüşleri.....	47

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	50
5.2. Öneriler.....	53

KAYNAKÇA.....	55
----------------------	-----------

EKLER.....	63
-------------------	-----------

Ek-1: Resmi İzin.....	63
-----------------------	----

Ek-2: Başarı Testi.....	64
-------------------------	----

Ek-3: Öğrenci Görüşme Formu.....	66
Ek-4: İncelenen Metinler	67
Ek-5: Ders Planları.....	75
Ek-6: Yapılan Etkinliklerden Fotoğraflar	95
ÖZGEÇMİŞ	102

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1	Deneysel Yöntem.....	35
Tablo 3.2	Grup Denkliğine İlişkin t-Testi Sonuçları	36
Tablo 3.3	Veri Toplama Aracına Göre Çalışma Grubunun Deney Gruplarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	36
Tablo 3.4	Yaratıcı Drama Yöntemine Dayalı Ders Planlarının Konu, Süre ve Kazanımları	39
Tablo 4.1	Deney ve Kontrol Gruplarına Ait Akademik Başarı Testi Betimsel İstatistikleri.....	42
Tablo 4.2	Akademik Başarı Testi Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının Gruba Göre ANCOVA Sonuçları.....	43
Tablo 4.3	Deney ve Kontrol Grupları Akademik Başarı Testi Betimsel İstatistikleri.....	44
Tablo 4.4	Deney Grubu Öğrencilerinin Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	44
Tablo 4.5	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Hatırda Tutma Testi Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	45
Tablo 4.6	Deney Grubu Öğrencilerinin Yaratıcı Drama Uygulamasına İlişkin Genel Görüşlerinin Yüzde Frekans Dağılımı.....	46
Tablo 4.7	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Mevcut Programa Yönelik İşlenen Derse İlişkin Genel Görüşlerinin Yüzde Frekans Dağılımı.....	48

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın; problem durumu, amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemleri, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Milletler, kendi kültürel değerlerini gelecek nesillere aktarmayı ve gençleri bu değerler doğrultusunda hayata hazırlamayı eğitim sistemlerinin öncelikli amaçları arasında kabul etmişlerdir. Milli kültürün temel ögesi ve taşıyıcısı olan dil, en önemli iletişim ve düşünme aracı olması itibarıyla eğitim faaliyetleri için önemli bir unsurdur. Kendisini sağlıklı bir biçimde ifade edebilen ve kendisine yönelik iletileri doğru anlamlandırabilen bireylerden oluşan bir toplum yaratma Türk Millî Eğitim sisteminin temel hedeflerindedir. Birer sanat ürünü olan edebî eserler öğrencilere hem kültürel zenginliğin öğretilmesi, millî ve manevî değerlerin özümsetilmesi hem de ana dili becerilerinin geliştirilmesi noktasında önemli bir işleve sahiptir.

Edebiyat derslerinde öğrencilere, her yönüyle bireysel, ulusal, evrensel değer, zevk ve anlayışın edebî metinlerde nasıl inceleneceği ve değerlendirileceği hususunda beceriler kazandırılmalı; sanata özgü yaşantının özellikleri hissettirilmelidir. Öğrencilerin; her düzeydeki dil göstergelerinin nerede, niçin, nasıl ve neden kullanıldığını kavrayabilecek bir anlayışa ulaşmaları sağlanmalıdır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2011).

MEB 2011 Öğretim Programı'nda *Türk Edebiyatı derslerinde her türlü metni zihniyet, yapı, tema, dil ve anlatım, vb. bakımlardan inceleyip çözümleyebilen, yorumlayabilen; benzer ve farklı metinleri birbiriyle karşılaştırıp bunlardan sonuçlar çıkarabilen öğrenciler yetiştirilmek* istendiği belirtilmiştir. Liseden mezun olan öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri yazılı ve sözlü anlatım becerilerine, karşılaştıkları metinleri çözümleyip yorumlayabilecek seviyeye ulaşmaları amaçlanmıştır.

Büyükkantarcıoğlu (2006) bilgi toplumunu oluşturma bağlamında Türk Edebiyatı dersinin rolüne ilişkin şunları söylemektedir:

...modern dünyada iletişim yetisi giderek daha çok önem kazanmaktadır. Anadilimizde bu yetiyi besleyen ve geliştiren en temel ders olarak da karşımıza

Türk Dili ve Edebiyatı dersi çıkmakta, hem anadili becerilerini, hem de edebiyat beğenisini geliştirmede bilgi toplumunun beklentilerini gerçekleştirmek adına bu derse önemli görevler düşmektedir.” (s. 120)

Güneysu (2006,s.127) yaratıcı drama çalışmalarının eğitime katkısını anlattığı bir konuşmada artık eğitimden beklentilerin değiştiğini belirtmiştir. “Artık uysal, verileni alan, hiçbir şey katmadan geri veren, soru sormayan, öğretmeni ya da ana babaları rahatsız etmeyen çocuk değil de, aktif, sosyal yönden uyanık, kendisi ve çevresi ile barışık araştırmacı kişiler yetiştirmek istiyoruz”.

İlköğretimden yükseköğretime kadar eğitim kurumlarının her basamağında yer alan Türkçe, Türk Edebiyatı, Türk Dili dersleri ile yukarıda ifade edilen hedefler gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu derslerin içeriğinde Türkçenin temel dil özellikleri, söz varlığı ve seçkin yapıtlarından örnekler yer almaktadır. Ancak bu derslerde uygulanan programların daha çok öğretime yönelik olması; öğrencilerin keşfeden, yorumlayan, yeniden üreten değil, kendilerine aktarılan bilgi yığınlarını hafızalarına kaydeden bir role bürünmüş olması sonucunda hedeflenen kazanımlara ulaşmada yetersiz kalındığı söylenebilir. “Türkiye’deki pek çok eğitimci, yazar, medya eğitim sistemimizin öğretmen merkezli, ezberci, öğrencileri düşünmekten uzaklaştıran, yaratıcılıklarını öldüren, baskıcı, otoriter bir uygulama içinde olduğunu eleştirip durmaktadır” (Ataman, 2013, s. 2).

Oysa MEB Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı’nda (2011, s. 1) “Öğrencilerin, uygulanamayan ve kullanılmayan bilgileri tekrar eden değil; bu derslerde elde ettiklerini yaşama tarzıyla birleştiren, kendi kimliğinin farkına varmış ve evrensele açık bireyler olmaları hedef olarak belirlenmiştir.”

Dilidüzgün (2001, s. 244) edebiyat metinlerinin kendi nesnesi olarak diğer bütün metin türlerinden farklı koşullarının bulunması dolayısıyla, yaratıcı yöntemlere ve dinamik bir programa gereksinim duyduğunu belirtmiştir. “Bu durumda ezberci yöntemin belki de hiç işe yaramayacağı dersler edebiyat dersleridir.”

Çelik-Özer (2010) Türkiye’de geliştirilmiş ve yürürlüğe girmiş tüm dil ve edebiyat öğretimi programlarını ayrıntılı olarak ele aldığı çalışmasında şu tespitte bulunur:

Alanla ilgili pek çok uzman, 1952 sonrasında yürürlüğe giren dil ve edebiyat öğretimi programları üzerine; bu öğretim programlarında ezberci bir yaklaşımın etkili olduğu, yalnızca edebiyat tarihinin öğretildiği, dil ve edebiyat dersinin bir

sanat eğitimi süreci olduğu gerçeğinin göz ardı edildiği, çağdaş sanatçıların yapıtlarına yeterince yer verilmeyerek öğrencilere okuma sevgisinin aşılacağı gibi eleştiriler yönelmişlerdir (s. 9).

Bilgi çağı olarak adlandırılan 21. yüzyılda bilim ve teknoloji alanlarında yaşanan hızlı değişimlere ayak uydurabilmek için toplumların eğitim sistemlerini gözden geçirmeleri gerekmiştir. Eğitim yaklaşımları, bilgi kaynaklarına ulaşabilen, var olan bilgiyi yeniden biçimlendirebilen ve bilgi üretebilen bireyler yetiştirmeye odaklanmıştır. “Yakın tarihe göz atıldığında II. Dünya Savaşından sonra eğitime ağırlık veren ülkelerin hızla kalkındığı, sağlam demokrasiler kurduğu; bunu yapmayan ülkelerin kalkınma sürecinde yer alamadığı ve demokrasilerini olması gerektiği gibi yerleştiremedikleri görülür” (Akınoğlu, 2005). Türkiye’de de 2005-2006 Eğitim Öğretim yılından itibaren eğitim öğretim faaliyetleri yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak düzenlenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre birey önceki öğrenmelerini yeni öğrendiklerine transfer ederek bilgiyi kendisi yapılandırır. Öğrenenin aktif olduğu bu öğrenci merkezli yaklaşımda üst düzey bilişsel becerilerin geliştirilmesi, bu sayede kalıcı ve işlevsel öğrenmenin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Öğrenci kendi öğrenmeleri konusunda sorumluluk sahibidir. Öğretmen bu süreçte bilgileri aktaran değil; etkinlikleri planlayan, destekleyen, öğrencileri düşünmeye ve problem çözmeye sevk eden bir rehber işlevi görür.

Yapılandırmacı öğrenmede, kullanılan stratejiler arasında “Drama, proje çalışmaları, tasarımıyla öğrenme, öğretmek öğrenme, işbirlikli öğrenme” sayılabilir (Şaşan,2002).

Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir ve öğrenenlerin kendi deneyimlerine, grup arkadaşlarıyla etkileşimlerine dayalı bir öğrenme sağlar. Yaratıcı drama çalışmaları, öğrenme sürecine çocuğun etkin biçimde katılması için duygularını, düşlem gücünü, imgeleme yetisini, imgesel düşünmeyi ve hatta düşlerini devreye sokabilmesini olanaklı kılmaktadır (San, 2006a,s. 48).

Akar’a (2010, s.190) göre “Bugün çağdaş insanı yetiştirmede, drama yöntemi etkili, kalıcı, verimli öğrenme sağlayabilmek; öğrencinin bilişsel, devinişsel ve duyuşsal bütünlük içinde kendini gerçekleştirmesine olanak tanımak için bir öğretim yöntemi olarak eğitim sistemimiz içinde kendisine yer aramaktadır.”

Okvuran (2006) yaratıcı dramanın ana okuldan üniversiteye kadar örgün eğitimin her kademesinde gençlerin bağımsız, özgür ve demokratik yaratıcı bir kişilik geliştirmeleri için gerekli bir etkinlik olduğunu belirtmiş, yaratıcı dramanın bu programlar içerisine zorunlu bir ders olarak girmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Oldukça renkli ve ilgi çekici olaylara dayanan, heyecan ve macera içeren halk hikâyelerinin derslerde sadece okunup düz anlatım ve soru cevap teknikleriyle incelenmesi yaygın bir uygulamadır. MEB Türk Edebiyatı 10 öğretim programında bu tür metinlerin çözümlenmesi etkinliklerinde istekli öğrencilere görev dağılımı yapılarak bir sonraki derste canlandırma yaptırılması önerilmiştir (MEB, 2011,s.50). Oysa iyi planlanmış drama etkinlikleriyle tüm öğrencileri canlandırmalara dâhil etmek ve metinden hareketle öğrencilerin kendi kurgularını oluşturmalarına imkân tanımak mümkündür. Böyle bir çalışma hem öğrencilerin öğrenme sürecine katılımlarını ve birbirleriyle etkileşimlerini artıracak hem de yaratıcı düşünme becerilerine katkı sağlayacaktır. Canlandırmaya, yeniden kurgulanmaya, “eğlenerek ve paylaşarak üretme” ye imkân tanıyan halk hikâyesi metinlerinin, yaratıcı drama yöntemi ile işlenmeye oldukça elverişli olduğu söylenebilir.

Halk hikâyeleri, Türk Edebiyatı dersinin yukarıda sayılan amaçları doğrultusunda kültür çeşitliliğimizi yansıtmaya, nazım ve nesir ürünlerimizi içermesi; öğrencileri içine çekebilecek kurgulara sahip olması açısından değerli bir kaynaktır.

Orhan, Bulut ve Gedik (2012) halk hikâyelerinin kültürel değerlerin aktarılmasındaki önemine vurgu yapmışlardır:

“Bir milletin dil değerlerini ve kültürel öğelerini en iyi takip edebildiğimiz ürünler o millete ait mitler ve halk hikâyeleridir. Hikâyenin ortaya çıktığı dönemde halkın kullandığı kelimeler ve o kelimelerin günümüzdeki kullanımından hareketle dildeki değişiklikler takip edilebildiği gibi döneme ait diğer kültürel durumlar da en canlı tanıkla yani halk hikâyesiyle verilebilir. (s. 53)

Kaplan (2014, s.43) halk edebiyatının beşikten başlayarak insan hayatının bütün safhalarını içine aldığı belirtmekte; bu edebiyatı halkın yaşayışının, inanç ve değer hükümlerinin bir hazinesi olarak görmektedir.

Türk Edebiyatı derslerinde ağırlıklı olarak anlatma, soru-cevap gibi tekniklerin kullanılmasının öğrencilerin bu derste başarıları için tek başına yeterli olmadığı

bilinmektedir. Başarılı kabul edilen öğrencilerin çoğunluğunda ise “bilgi üretme” değil “hazır bilgiyi depolama” becerilerinin gelişmiş olduğu gözlenmektedir. “Edebiyat eğitiminde tartışılan en önemli konulardan biri de mezun olan öğrencilerin teorik bilgilerinin iyi olmasına karşın kendilerini gerek sözlü gerekse yazılı olarak ifade edememeleridir” (Kılınç, 2014, s.62). Öğrencilerin ders sürecine kendi üretimleriyle katılımını sağlayarak başarının artırılması ve öğrenilenlerin kalıcılığının sağlanması için derslerde drama yönteminin yaygınlaşması pek çok eğitimci tarafından gerekli görülmektedir.

Bu çalışmada derslerde yaratıcı drama yönteminin akademik ders başarısına etkisi ve öğretim süreçlerinde kullanımı konusunda öğretmenlere/araştırmacılara örnek sunmak amaçlanmaktadır. Günümüzde yaratıcı drama alanında pek çok çalışma yapılmakla birlikte bu çalışmaların daha çok okul öncesi ve ilköğretim kademelerine yönelik olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın ortaöğretim öğrencilerine yönelik olması ve 10. Sınıf Türk Edebiyatı dersi için yapılması alan için bir yeniliktir. Çalışmanın okul ortamının her zamanki koşullarında, ders süreci içerisinde yapılmış olmasının elde edilen bulguların pratikte de etkin şekilde değerlendirilmesine ve yaygınlaşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı ve Problemleri/Hipotezleri

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı Dersinin “İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı” ünitesinde Olay Çevresinde Oluşan Edebi Metinler başlığı altında yer alan Türk Halk Hikâyelerinin öğretilmesinde; drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretim programının uygulandığı kontrol grubu arasında akademik ders başarısı açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamaktır.

Problem Cümlesi

Türk Edebiyatı dersinde olay çevresinde oluşan edebî metinlerin öğretiminde drama yöntemi ile anlatım, soru-cevap gibi tekniklerin ağırlıklı kullanıldığı mevcut programa yönelik ders işleme yöntemi arasında ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin ders başarısı açısından manidar bir fark var mıdır?

Araştırma alt problemleri

1. Ortaöğretim 10. sınıf Türk Edebiyatı dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde ve sonrasında, akademik başarı testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Ortaöğretim 10. sınıf Türk Edebiyatı dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde, sonrasında ve kalıcılık testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Ortaöğretim 10. sınıf Türk Edebiyatı dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulanan öğretim sürecine yönelik görüşleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Dil, hem millî kültürü oluşturan unsurların başında yer alır hem de kültürel değerleri gelecek nesillere aktarmada araç olarak kullanılır. En önemli iletişim ve düşünme aracıdır. Kaplan (2014) dil için “insan topluluklarını bir yığın veya kitle olmaktan kurtararak ...millet haline getirir” demektedir (s. 37). Kendisini sağlıklı bir biçimde ifade edebilen ve kendisine yönelik iletileri doğru anlamlandırabilen bireylerden oluşan bir toplum yaratma Türk Millî Eğitim sisteminin temel hedeflerindedir (MEB, 2011).

Eğitim faaliyetlerinin ders notları ve kitaplarıyla sınırlandırılmasının eğitim sistemimizde yaygın bir durum olduğu gözlenmektedir. “Bilgi, Türk toplumunda yazık ki amaç halinden araç haline dönüşmeye hâlâ direnmektedir” (Coşkun, 2006). Bu çalışmada edebiyat derslerinin bilgi yüklemekten öte, öğrencilerin temel dil becerilerinin geliştirilmesinde, edebî eserlerin yorumlanmasında ve toplum/birey yaşantısıyla organik bağlarının kurulmasında yararlı bir örnek çalışma sergilemek istenmiştir. Bunun için de öğrencilerin konuyu kendi yaşantıları yoluyla öğrenecekleri, ilgilerini ve dikkatlerini sürekli canlı tutmaya imkân veren “Yaratıcı Drama” yöntemi seçilmiştir.

Sanat metinlerinin öğretiminde teorik bilgi yığınının ziyade yorumlama ve estetik zevk sahibi olma becerilerinin kazandırılmasına ağırlık verilmelidir. Dramayı

kullanarak edebî esere karşı bireylerin duyarlılığı ve beğenisi geliştirilebilir. Bu amaçla Türk Edebiyatı derslerinde drama gibi yaparak-uygulayarak beceri ve davranış kazandıran bir yöntemin kullanılmasının gerekli olduğu söylenebilir. “...ezberci eğitimin yol açtığı tıkanmaları, imgeleme-tasarlama, sorun çözme, üretken olma aşamalarına götürecektir yaratıcılık eğitiminin, çeşitli yöntem ve tekniklerle yaratıcı sorun çözme programları ve yaratıcı drama ile eğitime sokulması gerekmektedir” (Ataman,2013, s. 15).

Bu çalışma Türk Edebiyatı dersi öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin ders başarılarında ve öğrenilenlerin kalıcılığında etkili olup olmadığını anlamak açısından önem arz etmektedir. Araştırmadan elde edilen bulguların;

- Yaratıcı dramının derslerde kullanımında ve yaygınlaştırılmasında öğretmenlere ve diğer ilgililere yardımcı olacağı,
- Milli Eğitim Bakanlığının hizmet içi eğitiminde öğretmenler için drama kurslarına ağırlık verilmesi hususunda katkı sağlayacağı,
- Araştırmacıların, konu ile ilgili yeni çalışmalarına ışık tutacağı umulmaktadır.

1.4 Araştırmanın Varsayımları (Sayıltıları)

1. Araştırmanın uygulama sürecinde, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kontrol altına alınamayan dış etkenlerden eşit düzeyde etkilendikleri,
2. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ölçülmek istenen özellikleri doğru olarak ölçtüğü,
3. Araştırmada kullanılan örneklemin evreni temsil eder nitelikte olduğu,
4. Araştırmada deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin veri toplama araçlarına verdikleri cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, 10. sınıf Türk Edebiyatı dersinin “İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı” ünitesinin “Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler” konusu ile sınırlı kalmıştır.
2. Araştırma Antalya Kepez Ayten Çağırın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nin 10. sınıf olan iki şubesi ile sınırlıdır.

3. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların tamamen deneyselliğe oturtulmamasından kaynaklanan sınırlılık bu çalışma için de geçerlidir.

1.6 Tanımlar

Halk hikâyesi: “Göçebelikten yerleşik hayata geçişin ilk mahsullerinden olup; aşk, kahramanlık, vb. gibi konuları işleyen; kaynağı Türk, Arap-İslam ve Hint-İran olan, büyük ölçüde âşıklar ve meddahlar tarafından anlatılan nazım-nesir karışımı anlatılardır” (Alptekin, 2002, s. 18). Halk hikâyeleri canlandırmaya ve yeniden kurgulanmaya imkân tanıyan bir tür olması ve sahip olduğu eğitimsel işlevleri bakımından bu çalışmaya konu olmuştur.

Yaratıcı drama: “Doğaçlama, rol oynama, vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir eğitim ünitesini, kimi zaman da soyut bir kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde anlamlandırması, canlandırmasıdır” (San, 2006b, s. 113). Bu çalışmada yaratıcı drama, halk hikâyesi metinlerinin işlenmesinde bir yöntem olarak kullanılmıştır.

Dramatizasyon: “Daha çok yazılı bir metne dayalı olarak bir konunun, öykünün, masalın ya da bir durumun canlandırılmasıdır” (Adıgüzel, 2010a, 19). Bu çalışmadaki metinlerin incelenmesinde drama etkinliklerini desteklemek amacıyla dramatizasyona da başvurulmuştur.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı

Kültürel mirasımızın önemli bir kolunu oluşturan Türk edebiyatı, Türk milletinin tarihi boyunca meydana getirdiği birikimleri yansıtan değerli bir hazinedir. Edebiyatımız, millî değerlerimizi bünyesinde barındırmasının yanı sıra uygarlığımızın köklü geçmişini göstermesi açısından da önemlidir. “Türk edebiyatı en eski çağlardan bugüne kadar, bütün sahaları, devirleri ve sosyal tabakaları ile Türk milletinin hayatını, zevkini, dünya görüşünü, yaratma gücünü gösteren bir duygu, düşünce ve hayal dünyasıdır. Onu ne kadar tanımaya çalışırsak, kendimizi o kadar iyi anlarız.” (Kaplan, 2014: 48)

Edebiyat sözcüğü “iyi ahlak, incelik, terbiye” anlamlarına gelen “edep” kökünden türemiştir. Edebiyat, Türkçe sözlükte “Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı” biçiminde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2011, s. 754). Sözcüğün kökünden de anlaşıldığı üzere edebî eserlerin estetik değerlerinin yanında eğitici işlevleri de ön plana çıkmaktadır. “Edebiyat, değişik insanlık durumlarını, serüvenlerini yansıtarak insan doğasını tanıtır, bu yolla yaşantımızı zenginleştirir” (Kavcar, 1994, s.6). Aynı zamanda kültürel değerlerin bireylere benimsetilmesi ve geleceğe aktarılmasında edebiyatın önemli bir araç olduğu araştırmacılar tarafından dile getirilmektedir. “Kültürün taşıyıcısı olan dil, hem en güzel şekliyle edebiyat eserlerinde yer aldığı hem de hayatın ve hayata bakış tarzlarının neredeyse tamamı bu eserlere yansıtıldığı için bir milletin kültürü ile kültürlenerek eğitilmenin yolu da edebiyattan geçmektedir.” (Cemiloğlu, 2013, 15).

Türk Milli Eğitiminin Temel Amaçları doğrultusunda hazırlanan Ortaöğretim “Türk Edebiyatı” Dersi Öğretim Programında edebiyat eğitiminin “estetik zevkin gelişmesi, kültürel değerlerin somut olarak ifade edilmesi ve yorumlanması, sürdürülen hayatın farklı bir dikkat ve duyarlılıkla dile getirilmesi bakımlarından son derece önemli” olduğu belirtilmiştir (MEB, 2011). Programda edebî eserler, hem birer güzel sanatlar etkinliği olmaları hem de dil becerilerinin gelişimine katkıları ile değerlendirilmişlerdir. Öğrencilerin “... tarihî akış içinde Türk kültürünü, düşüncesini

ve zevkini metinlerde belirlemeleri; bunların edebî metinlerle nasıl ifade edildiğini sezmeleri; mahallî ve yerli olandan evrensel olana açılacak bilgi ve becerileri kazanmaları amaçlanmıştır”(MEB,2011,s.1). Program öncelikle öğrencilerin metinleri zihniyet, yapı, tema, dil ve anlatım, anlam ve gelenekle ilişkisi bakımlarında inceleyip çözümlmelerini; sonra da yorumlamalarını, benzer ve farklı metinlerle karşılaştırıp çıkarımlarda bulunmalarını sağlamaya yönelik hazırlanmıştır.

Programda ifade edilen amaçlar arasında liseden mezun olmuş öğrencilerin Türkçe ile yazılmış edebî, ilmî ve felsefî yazıları anlayıp değerlendirme becerileri yanında; kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade edebilecek ve de Türkçe ile sanat eseri ortaya koyabilecek düzeye gelmeleri bulunmaktadır (MEB,2011).

2.1.1. Onuncu Sınıf Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı

Türk Edebiyatı dersleri dokuzuncu sınıfta öğrencilerin edebî zevk ve anlayışlarını geliştirmeye ve onlara metin inceleme metotlarını öğretmeye yönelik çalışmalar içermektedir. Kazanılan bu beceriler onuncu sınıftan itibaren kronolojik sıra dâhilinde edebiyatın çeşitli dönemlerine ait eserlere uygulanarak metinler incelenip yorumlanmaktadır. Onuncu Sınıf Türk Edebiyatı Öğretim Programı başlangıcından Tanzimat'a kadar geçen süreyi kapsayan üç üniteden oluşmaktadır.

I. ünite (Tarih İçinde Türk Edebiyatı); edebiyat-tarih ilişkisinin kavratılması ve Türk Edebiyatının dönemlere ayrılmasındaki ölçütlerin sezdirilmesi yer almaktadır.

II. ünite Destan Dönemi Türk Edebiyatının genel özelliklerini kavramaya, bu dönem yazılı ve sözlü metinleri inceleme ve yorumlamaya yönelik konular yer almaktadır.

III. ünite; XI.-XII. yüzyıllardan itibaren XIX. yüzyıl ortalarına kadar geçen sürede “İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı”nı kapsamaktadır.

Bu tez çalışmasının asıl konusunu oluşturan Türk halk hikâyesi metinleri III. ünite, “Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler” başlığı altında yer almaktadır. Oğuz Türkçesinin Anadolu'daki ilk ürünlerinden olan Dede Korkut Hikâyeleri arasında yer alan “Kam Püre Bey Oğlu Bamsı Beyrek Boyu”, Battalnâme ile XV. yüzyıldan XIX. yüzyıl ortalarına kadar Osmanlı edebiyatı olaya dayalı metinlerinden Tahir ile Zühre Hikâyesi çalışmada incelenen metinlerdir.

2.2. Halk Hikâyeleri ve Eğitimsel İşlevleri

Türk edebiyatının, tarihin çok eski dönemlerine kadar uzanan gelişmiş bir sözlü edebiyat geleneğine sahip olduğu bilinmektedir. Atlı-göçebe yaşam biçiminin hâkim olduğu dönemlerde verilen edebiyat ürünlerine bakıldığında, doğayla ve başka topluluklarla sürekli savaşa zorunluluğunun fiziksel ve psikolojik anlamda güç sahibi olmayı gerektirdiği görülmektedir. Bu nedenle kahramanlık temasının ve epik söyleyişin bir ürünü olan destanlar Türk edebiyatında önemli bir yer tutmaktadır (Pektaş, 2016). Bu nedenle İslamiyet'in kabulüne kadarki Türk Edebiyatı "Destan Dönemi" olarak adlandırılmıştır. Göçebe hayattan yerleşik hayata geçişin ilk mahsullerinden olan halk hikâyeleri, büyük oranda destan geleneğinden beslenmiştir (Güzel ve Torun, 2010, s.213)

Zamanla Türk toplumunun geçirdiği sosyo-kültürel dönüşüm sonucu eserlerde millî ülkülerin yanında bireysel meselelerin de ön plana çıkmaya başladığı görülmüştür. Dede Korkut Hikâyeleri ile Battal Gazi Destanı'nda kısmen görülmeye devam edilen destan geleneğinin 15. ve 16. yüzyıllardan itibaren yerini halk hikâyelerine bıraktığı bilinmektedir.

Elçin'e (2005, s. 444) göre "Türk halk hikâyeleri, zaman seyri ve coğrafya-mekân içinde 'efsane, masal, menkabe, destan, vb.' mahsullerle beslenerek dinî, içtimâî hadiselerin potasında iç bünyelerindeki bağlarını muhafaza ederek milletimizin roman ihtiyacını karşılayan eserlerdir"

Alptekin (2002, s. 18) halk hikâyelerini "göçebelikten yerleşik hayata geçişin ilk mahsullerinden olup; aşk, kahramanlık, vb. gibi konuları işleyen; kaynağı Türk, Arap-İslam ve Hint-İran olan, büyük ölçüde âşıklar ve meddahlar tarafından anlatılan nazım-nesir karışımı anlatılar" olarak tarif etmiştir.

Alptekin'e göre halk hikâyeleri sadece "bir sevgiliyi elde etme yolundaki aşk macerası değil", bir milletin hayat tarzıdır. Halk hikâyeleri "her anlatıldığı dönemde devrinin olayları ile kendisini yenilemiş, aynı zamanda eski hayat tarzının izlerini de tekrarlayarak geçmişle günümüz arasında bir köprü görevi görmüştür" (Alptekin, 2011, s.68).

Toplumun yüzyılların süzgecinden geçirerek biriktirmiş olduğu halk hikâyeleri metinleri, alan uzmanları tarafından toplumun kültürel birikimlerini yeni nesillere aktarmakta bir eğitim aracı olarak görülmektedir.

“Halk anlatıları, gençlerin aklına âdetleri ve ahlakî ölçütleri yerleştirmek ve bir yetişkin olarak kurallara uyulduğunda onu övgüyle ödüllendirmek, doğru yoldan saptığında onu eleştiri ve alayla cezalandırmak, kurumlara ve geleneklere hücum olduğunda veya bunlar sorgulandığında akılcı bahaneler bulmakta, her şeyi olduğu gibi kabul etmek ve günlük hayatın güçlüklerinden kaçışı sağlamakta kullanılır.” (Helimoğlu-Yavuz, 2002, s. 5).

Kafkasyalı (2005) toplumun çekirdeğini teşkil eden aile kurumunda anne baba rolünü üstlenecek olan gençlerin ihtiyaç duyacağı halk edebiyatı bilgilerinin orta öğretim yıllarında öğretilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Halk hikâyeleri ayrıca gerek taşıdığı destansı unsurlarla öğrencilerin hayal dünyalarına hitap etmesi ve düşünme becerilerini geliştirici özellikler taşıması gerekse Türkçenin gramer kurallarına uygun cümle yapıları taşımaları yönüyle öğrencilerin dil edinimleri için önemli birer kaynak olarak da görülmektedirler (Orhan, Bulut ve Gedik 2012; Yılar, 2010).

2.2.1. Dede Korkut Hikâyeleri

Oğuzların iç ve dış mücadelelerinin, sosyal yaşamlarının anlatıldığı hikâyelerden meydana gelen ve literatürde Dede Korkut Kitabı adıyla tanınan eserin orijinal metni elimizde bulunmamaktadır. Birisi Dresden Kütüphanesi’nde diğeri Vatikan Kitaplığı’nda bulunan iki yazma nüshası vardır. “Hikâye-i Oğuznâme-i Kazan Bey ve Gayri” adındaki Vatikan nüshasında bir giriş ile beraber altı hikâye bulunmaktadır (Miyasoğlu,1999,s.12). Dresden Kütüphanesi’nde bulunan ve tam adı “Kitab-ı Dedem Korkut Ala Lisan-ı Taife-i Oğuzan” olan nüsha 12 hikâye ve bir ön sözden oluşmaktadır (Ergin,1994). Bu nüshaların XV. yüzyılda yazıya geçirildiği veya asıl nüshadan kopya edildiği düşünülmektedir (Miyasoğlu,1999, s.15).

“Fr. von Diez’in 1815’te yayımladığı incelemeden beri, Türkiye’de ve Türkiye dışında birçok bilginler, filoloji, tarih ve mukayeseli folklor bakımından bu kitabı ele aldılar.” (Boratav, 1991, s. 109). Eser 1916’da Kilisli Rifat, 1938 yılında Orhan Şaik Gökyay, 1958 yılında Muharrem Ergin tarafından yayımlanmıştır.

Çeşitli kaynaklarda “IX-XI. yüzyıllar arasında teşekkül ettiği belirtilen hikâyelerde olayların geçtiği yerlerin sınırları açıkça belli değilse de büyük ölçüde Kuzeydoğu Anadolu toprakları olduğu görülmektedir” (Akbalık, 2012, s.17).

Hikâyelere adını veren ve Doğu Türkçesinde Korkut Ata, Batı Türkçesinde Korkut Ata veya Dede Korkut adıyla anılan kahramanımızın kimliği ile ilgili elimizde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Kitabın giriş kısmında Dede Korkut'un kim olduğu rivayet edildikten sonra Dede Korkut'un vecizeleri aktarılmıştır. Buna göre Korkut Ata Oğuzların Bayat boyundan, her dediği gerçek olan, Oğuzların müşküllerini çözen “Gayıb”dan haber getiren, duası kabul olan bilge bir kişidir. (Ergin, 1994)

Giriş kısmından sonra Dresden nüshasına göre her biri “boy” adıyla anılan on iki hikâyeye yer almaktadır (Ergin, 1994; Gökyay, 2000; Özsoy,2006):

1. Dirse Han Oğlu Boğac Han
2. Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması
3. Kam Püre Bey Oğlu Bamsı Beyrek
4. Kazan Bey Oğlu Uruz Bey'in Tutsak Olması
5. Duha Koca Oğlu Deli Dumrul
6. Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı
7. Kazılık Koca Oğlu Yigenek
8. Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi
9. Begil Oğlu Emren
10. Uşun Koca Oğlu Segrek
11. Salur Kazan'ı Oğlu Uruz'un Tutsaklıktan Çıkarması
12. İç Oğuz'a Dış Oğuz'un Âsi Olup Beyrek'in Öldürülmesi

“Bu hikâyeler, şekil itibariyle biyografik halk hikâyeciliği geleneğinin başlangıcı ve bugünkü bilgilerimize göre ilk örneğidir.” (Günay, 1998) Eser özellikle Türk sosyokültürel yapısını aktarması, destandan hikâyeye geçiş süresini göstermesi ve çeşitli açılardan Türk kültürüne ışık tutması bakımından edebiyatımızın en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Öncül, 2008). Eserde Türk milletinin dairesine girdiği iki medeniyete ait unsurlar bir arada bulunmaktadır. İslam inancına sahip toplumsal düzende aynı zamanda eski Türk kültürüne ait yaşantılar, inanışlar ve töreler de devam etmektedir.

Dede Korkut Hikâyelerinde Türk insanının hayata bakışı, dinî inancı, kutsal değerleri, aile yaşantısı, hâdiseler karşısındaki tavır ve davranışı sıkça ele alınmıştır (Özcan, 2008). “Kitap, ihtiva ettiği atasözü, deyim, ağıt, alkış-kargış örneklerinin yanı sıra, eski Türk gelenekleri, inanışları ve pratikleri ile eski Türk şiiriyle nesrinin en güzel

örneklerini sunması bakımından halk edebiyatı araştırmaları için eşsiz bir kaynaktır” (Aça, 2004, s. 9)

Tüm bu niteliklerinin yanında gerek giriş kısmında Dede Korkut’tan nakledilen vecizeler gerekse hikâyelerin içinden okuyucunun çıkarabileceği pek çok ders içermesi bakımından Dede Korkut Hikâyelerinin eğitim açısından çok değerli bir kaynak olduğu araştırmacılar tarafından dile getirilmektedir. Eser, Türk Millî Eğitiminin başlıca amaçlarından olan Türk kültürünün, Türk dilinin, milli birliğin Türk gençliğine aktarılmasına hizmet eder niteliğiyle eğitimin her kademesinde önemli bir yere sahip olmalıdır. Öyle ki Ergin’in (1994, s. 33) aktardığına göre Dede Korkut Kitabı milliyetçiliği ve Türk birliği duygusunu aşılması nedeniyle 1950’de Rusya’da yasak kitap ilan edilip toplattırılmıştır.

Eserde millî birliğin ve dirliğin sağlanmasında yöneticilerin ve halkın nasıl olması gerektiğinin yanı sıra milletin temelini oluşturan aile kurumunun önemi, aile fertlerinin birbirine sevgisi, saygısı ve sadakati her hikâyede vurgulanmıştır. Bu toplumda kadın, erkek, çocuk fark etmez; her birey cesur, yiğit, dürüst olmalıdır. Evlatlar ana-babasına saygılı, kardeşlerine bağlıdırlar. Eşler birbirine sadık ve vefalıdır. Kadın toplumda saygın ve aktif bir kimliğe sahiptir. *Kadın ve erkeğin aynı ortamda, benzer konumda ve birbirleriyle bütünleşmiş bir yaşam sürdükleri görülmektedir* (Şen, 2003).

Bu çalışma için Dede Korkut Hikâyeleri içinde üçüncü sırada yer alan “Kam Püre Bey Oğlu Bamsı Beyrek Boyu” seçilmiştir. Bu seçimde uygulamanın yapıldığı 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Türk Edebiyatı ders kitabında bu metnin bulunması (Tatlıtürk, 2014), o dönem Türk toplumunun gelenek göreneklere ve aile-toplum yaşantısı ile ilgili pek çok uygulamayı ve âdeti (şölen, doğum, ad koyma, evlilik, kahramanlık vs.) içermesi, kadının toplumsal alanda ve kendi yaşantısında aktif ve söz sahibi bir birey olduğunu yansıması gibi nedenler etkili olmuştur. Boratav (1991, s. 141) bu hikâyenin Türk illerinde çok yayılmasını evrensel destan ve masal motiflerini taşıması, mevzuunun güzelliği ve zenginliği ve özellikle beşeri vasıflarına bağlamıştır (141).

2.2.2. Battal Gazi Destanı

Battalnâme olarak da adlandırılan ve VIII. yüzyılda Emevi-Bizans savaşlarında tanınmış bir Arap kahramanın İslam uğruna yaptığı savaşları konu edinen destan veya destanî halk hikâyesidir.

Arapça Zülhimme adlı eserin etkisiyle ortaya çıkan bu kahramanın maceraları, Türk kültürü ve sonraki yüzyıllarda Anadolu'da yaşanan mücadelelerle de harmanlanarak millî bir destan niteliği kazanmıştır. 11.-13. yüzyıllar arasında olduğu kabul edilen eserin bir süre sözlü gelenekte yayıldıktan sonra 13. yüzyılda yazıya geçirildiği düşünülmektedir (Demir ve Erdem,2006).

Battalnâme'nin Türkiye dışında Azerbaycan, Kazakistan, Tataristan, Kırgızistan ve Özbekistan'da tespit edilmiş, Anadolu Türkçesinin yanında farklı lehçelerle meydana getirilmiş metinlerini ihtiva eden çok sayıda nüshası bulunmaktadır (Cicioğlu, 2013, s. 428 - 429).

Destanda Battal Gazi'nin sefer ve seyahat ettiği pek çok mekân bulunmakla birlikte olayların merkezi Malatya'dır. Battal'ın doğup büyüdüğü kabul edilen Malatya ve çevresi, Malatya-İstanbul yolu, İstanbul, Battal Gazi'nin bugün mezarı olduğu düşünülen Seyitgazi ve çevresi, dağlar, ovalar, bayırlar, çeşitli kaleler, surlar genellikle olayların geçtiği yerlerdir (Sarar, 1988, s.202).

Destanda Battal Gazi'nin yenilmez bir kahraman olarak insanüstü gücünü ve savaş becerilerini sergilediği kanlı savaş sahnelerinin yanında gönül maceraları ve evlilikleri de geniş yer tutmaktadır (Kavruk ve Durukoğlu, 2012; Köksal,2007).

2.2.3.Tahir ile Zühre Hikâyesi

Göçebe yaşam biçiminin bir gereği olarak insan doğaya bağımlıdır. Aç kalmamak için verimli otlaklara, geniş sürülere sahip olmalı; sahip olduklarını diğer toplumların saldırısından koruyabilmek veya ihtiyaç duyduğunda başka toplumların kaynaklarını ele geçirebilmek için de güçlü bir boya mensup olmalıdır. Doğanın tehditlerine açık yaşam tarzı, yurt edinmek için başka topluluklarla savaşma zorunluluğu, boylar arası çatışmalar, toplumda en büyük değer olarak “kahramanlık güç ve cesaret”in görülmesine ve destan türünün gelişmesine neden olmuştur (Pektaş, 2016).

Yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte insanlar toprağı işleyebilmek için daha durağan bir yaşam tarzı geliştirmişler ve edebî eserlerde yavaş yavaş gündelik yaşamdan izler, bireysel meseleler de görülmeye başlanmıştır. Bu anlamda Dede Korkut Hikâyeleri destandan halk hikâyeciliğine geçiş eseri olarak görülmektedir.

“15. ve 16. yüzyıllara gelindiğinde toplumun dış düşmanlarıyla mücadeleyi anlatan destan yerini toplum içindeki din, mezhep, sosyal sınıf, ekonomik

farklılıklardan dolayı seven insanların ayrılıklarını ve kavuşma mücadelelerini anlatan halk hikâyelerine bırakmıştır. Bunlar içerisinde yer alan Tahir ile Zühre hikâyesi, sadece Türkler arasında değil, Ermeni, Gürcü ve Arnavut gibi komşu milletler arasında da tanınmıştır” (Boratav, 1982, s.52).

Türkmen (1998, s. 173-174) halk hikâyelerinin gelişimini üç şekilde değerlendirmiştir. İlk merhale epik karakterli, kahramanlığın ön planda olduğu Dede Korkut ve Köroğlu gibi hikâyelerdir. İkinci merhalede kahramanlık karakterinin yanı sıra aşkın da olayların gelişiminde önemli rolü olduğu hikâyeler gelmektedir. Tahir ile Zühre Hikâyesi’ni de bu gruba dâhil etmiştir. Sonraki dönemlerde, Kerem ile Aslı hikâyesinde olduğu gibi, kahramanlık olgusunun zayıfladığı, aşkın sadece seven ve bu uğurda çile çeken, mütevekkil ve pasif karakterli olduğu hikâyeler görülmektedir (s. 173-174).

“Tahir ile Zühre Hikâyesi, âşık geleneğindeki rivayetlerinden, tarihî olaylarla ilgili telmihlerden ve konusundan (kahramanlık-aşk karışımı olması) anlaşıldığına göre XVI. yüzyılda Azerbaycan bölgesinde teşekkül etmiş ve diğer sahalara oradan yayılmıştır” (Türkmen, 1998, s.208).

2.3. Türk Edebiyatı Dersinde Kullanılan Öğretim Yöntem Ve Teknikleri

Yöntem sözcüğü Türkçe Sözlük’te “Bilimde belli bir sonuca erişmek için bir plana göre izlenen yol, metot” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011, s. 2612). Eğitim bilimi terimi olarak da “bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen yol anlamında kullanılmaktadır” (Oğuzkan,1993, s. 166; akt. Aykaç 2009,143).

“Teknik, bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır” (Kara, 2014, s. 76). Tekniği yöntemin uygulama biçimi olarak tanımlamak mümkündür.

Derslerde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili alanda pek çok kaynak bulunmaktadır. Bu nedenle konuyu burada uzun uzadıya anlatmak yerine Türk Edebiyatı derslerinde en çok kullanılan yöntem ve tekniklere kısaca değinildikten sonra çalışmamızın asıl konusunu teşkil eden yaratıcı drama yöntemi açıklanacaktır.

2.3.1. Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi

Ders konusunun öğretmen tarafından açıklanmasına dayalı ders işleme yöntemidir. Bu yöntem zaman kullanımı ve öğrencilerin temel bilgileri edinmesinde kolaylık ve ekonomiklik sağlaması bakımından eğitim ve öğretim için faydalıdır.

Anlatım yöntemi öğrenciyi bilgiyi hazır alan, edilgen bir role büründürdüğü söylenerek eleştirilmektedir. Bu sakıncanın önüne geçebilmek için dersin tamamı anlatım yöntemine dayandırılmamalı, başka öğretim yöntem ve teknikleriyle desteklenerek, teknolojik materyaller kullanılarak ders işlenişi çeşitlendirilmelidir. Öğretmen anlatım sırasında beden dilini etkin kullanmalı; ses tonu ve vurgu unsurlarına özen göstermelidir

Anlatım yöntemi, dersin başında öğrenciyi güdülemek, konunun ana hatlarını sergilemek ve öğrenilen bilgileri özetlemekte kullanıldığında verimli sonuçlar alınmaktadır (Kara, 2014, s. 80).

2.3.2 Soru – Cevap Yoluyla Anlatım Yöntemi

Öğrenme konusuyla ilgili olarak hazırlanmış soruların öğretmen tarafında öğrencilere, öğrenciler tarafından diğer öğrencilere veya öğretmene yöneltilmesine ve sözlü olarak yanıtlanmasına dayalı bir öğretim yöntemidir. “Hazırlanan sorular, öğrencileri mutlaka düşünmeye, şahsî yetenek ve teşebbüslerini ortaya çıkarmaya yaramalı, onların muhakeme kabiliyetlerini geliştirmelidir” (Güzel ve Torun, 2010, s. 467).

Türk Edebiyatı dersinin kazanımlarına bağlı olarak, “Evet/Hayır” yanıtına dayanan kapalı uçlu sorular yerine açık uçlu sorular yönelterek öğrencilerin düşüncelerini daha iyi aktarabilmelerine ve kendilerini ifade etmelerine imkân tanımak daha etkili olacaktır.

Soru cevap yönteminin öğrencinin derse aktif katılımını ve güdülenme düzeyini artırmaya, derse karşı dikkatini toplamasına ve başkalarını dinlemesine; hatırlama, değerlendirme, yorumlama ve karar verme davranışları geliştirmesine katkı sağladığı söylenebilir. Öğretmene de öğrencinin öğrenme düzeyi ile ilgili dönüt sağlamaktadır.

Sorular bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyindeki öğrenmeyi ölçme amacıyla kullanılabilir” (Aykaç, 2009, s. 149).

2.3.3. Tartışma Yöntemi

Türk Edebiyatı derslerinde yaygın olarak kullanılabilen bir diğer öğretim yöntemi de tartışma yöntemidir. Bir konu veya bir soru üzerinde öğrencileri düşünmeye yöneltmek, edinilen bilgileri pekiştirmek ve iyi anlaşılmayan noktaları açıklamak amacıyla kullanılan bu yöntem daha çok konunun kavranması aşamasında karşılıklı görüşler ortaya koyarken, bir problemin çözüm yolları aranırken ve değerlendirme çalışmaları yapılırken kullanılır (Aykaç, 2009, s.154).

Tartışma yöntemi uygulanmadan önce tartışma konusunun amacı ve sınırları belirlenmeli, hangi tür tartışma tekniğinin kullanılacağı, tartışmanın süresi ve süreci planlanmalıdır.

Tartışma yöntemi beyin fırtınası, açık oturum, forum, münazara, panel, kollegyum (zıt panel), vızıltı grupları, altı şapkalı düşünme tekniği, vb. tekniklerle gerçekleştirilmektedir.

2.3.4. Grupla Çalışma Yöntemi

Öğrencilerin sınıf içinde belirli gruplara ayrılarak, konuyu birlikte iş birliği içinde çalışmasına yönelik bir yöntemdir. Öğrencilerin birlikte araştırıp incelemesine, yorumlayıp değerlendirmesine olanak tanıyan bu yöntemle hem öğrenciler derse aktif katılmakta hem de sınıf arkadaşlarıyla iletişim ve etkileşimleri artmış olmaktadır. Çalışma sonucunda ortaya tüm grubun ortak eseri olan bir ürün çıkmış olması da bu yöntemin avantajlarından birisidir.

Grupla çalışma esnasında öğretmen grupları iyi gözlemlemeli, tüm öğrencilerin çalışmalara katılımı konusunda rehberlik etmelidir. Öğretmenin ihtiyaç duyulan araç-gereç ve materyalleri önceden hazırlamış olması da çalışmanın hedefine ulaşmasında gereklidir.

2.4. Yaratıcı Drama

Drama sözcüğünün Yunanca “yapmak, etmek, eylemek” anlamlarına gelen “dran” sözcüğünden türettiği çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir (Nutku, 1983, s.41). “Drama ise eylem anlamını taşıyan, gene Yunanca Dramenon’un, seyirlik olarak benzetmecisi biçimindeki kullanımınıdır” (San, 2006a, 46).

Ülkemizde “dram, dramatik” sözcüklerinin günlük dilde acıklı durum ve olayları ifade eder biçimde kullanımı yaygındır. Bu yaygın ancak yanlış kullanımın dram kavramı ile dramatik olay kavramının birbirine karıştırılmasından kaynaklandığı söylenebilir (Yıldız, 1998). Türkçe sözlükte dram, drama ile aynı anlama gelecek biçimde “Acıklı, üzüntülü olayları, bazen güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunu veya televizyon filmi” olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda dram sözcüğünün “acıklı olay” olarak mecazî anlamda kullanımına da yer verilmiştir (TDK, 2011, s. 719).

Dram sanatı, gerçek ya da kurmaca olayların seyircinin karşısında o an oluyormuş duygusunu vererek taklide dayalı bir aksiyonla gerçekleştirilmesidir (Yıldız, 1998). Adıgüzel, dramayı “...içinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinlikler” olarak tanımlamaktadır. (Adıgüzel, 2010a, s. 11)

Türkiye’de drama çalışmalarını ifade etmek için dramatize etme, rol oynama, eğitsel drama, eğitimsel drama, eğitici drama, yaratıcı drama¹, eğitimde yaratıcı drama gibi kavramlar kullanılmıştır. (Öztürk, 2010, 303) Bunlar içinde yaratıcı drama (creative drama) kavramı daha çok ABD’de, eğitimde drama (drama in education) kavramı İngiltere’de yaygın kullanılmaktadır. (San, 2006a,s. 47)

San (2006b) yaratıcı dramayı şu şekilde tanımlamaktadır:

Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama, vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir eğitim ünitesini, kimi zaman da soyut bir kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duyu ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde anlamlandırması, canlandırmasıdır (s. 113).

Adıgüzel (2010a) de yaratıcı drama kavramını kapsamlı bir tanımla açıklamaktadır:

---

¹ Ali Öztürk “yaratıcı drama” kavramında yaratıcılığın dramadan ayrı belirtilmesinin nedenini “ bireysel yaratıcılığın öne çıktığı, bir oyun yazarının yazdığı oyun metnini oynamak yerine, katılımcıların oluşturduğu, yazılı veya doğaçlama metinler söz konusu” olması şeklinde açıklamıştır Bkz. Ali Öztürk, Eğitim-öğretimde yeni bir yaklaşım: Yaratıcı drama. Ömer Adıgüzel (Editör), *Yaratıcı drama 1999-2002 yazılar*. Ankara, Naturel Yayıncılık, 2010, s. 300-310. İnci San da adlandırma ile ilgili olarak “özellikle ve bilerek önüne ‘yaratıcı’ sözcüğünü eklediğimiz drama ise, önceden yazılmış hazır bir metin olmaksızın, katılımcıların kendi atıcı buluşları, özgün düşünceleri, öznel anıları ve bilgilerine dayanarak oluşturdukları eylem durumlarıdır.” demektedir. Bkz. İnci San, Türkiye’de eğitimde yaratıcı drama çalışmalarının gelişimi. Ömer Adıgüzel (Editör), *Yaratıcı Drama 1999-2002 yazılar*. s. 18-28. Ankara, Naturel Yayıncılık, 2010, s.18-28.

Yaratıcı drama bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri deneyimli bir lider/eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır (s.56).

Yaratıcı drama; bir lider/ eğitmen tarafından yürütülen, katılımcıların hayal ederek ve rol oynayarak deneyimlerini yansıtmalarını sağlayan, doğaçlamaya dayalı, her yaş grubuna ve her türlü yeteneğe uygulanabilen, bağımsız düşünmeyi sağlayan bir etkinlikler bütünüdür. Paylaşımına dayanan bir etkinliktir ve her katılımcının paylaşımı değerlidir. Yaratıcı drama süreç odaklıdır, gösteri amacı taşımaz. Sürecin her aşamasında katılımcıların etkin olmalarına ve yaratıcı fikirler üretmelerine; grup arkadaşlarıyla rekabetten uzak, katılımcı ve paylaşımcı ilişkiler geliştirmelerine imkân tanıyan bir öğrenme ortamı sağlanmalıdır.

Yaratıcı drama çalışmaları konunun kazanımlarına uygun, bu kazanımlara ulaşmada etkili, birbirini destekleyen ve bütünleyen etkinliklere dayalıdır (Adıgüzel, 2010a, s. 123). Bu etkinliklerin uygulanmasında belli aşamaların izlenmesi gerekmektedir. Adıgüzel (2010a,s.124-128) bu aşamaları üç bölüme ayırmıştır. Bunlar;

Isınma-Hazırlık Çalışmaları:

Bu aşamanın esas amacı bir grup dinamiği oluşturmakla birlikte bir sonraki aşamaya hazırlık niteliği taşır. Çeşitli oyunlar, hareketler ve danslarla zihnin ve bedenin drama çalışmalarına hazırlandığı bu aşama aynı zamanda grup üyeleri arasında uyum sağlama ve güven kazanma etkinliklerini de barındırır. Çocuk oyunları veya türetilmiş oyunlar bu aşamada etkin olarak kullanılabilir. Bu sayede grubun eğlenmesi, birbirlerine ve kendileri gibi oyuna katılan drama liderine ısınmaları kolaylaşır. Isınma-hazırlık etkinlikleri, aynı zamanda canlandırılacak konunun belirlendiği, verildiği, bireysel canlandırma ya da küçük grupların oluşturulduğu aşamadır.

Bu aşamadaki çalışmaların süresi durum ve amaca göre belirlenir.

Canlandırma:

Bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği ve diğer katılımcılara sergilendiği tüm oluşum çalışmalarını içerir. Bu aşama

canlandırılacak konu çerçevesinde lider tarafından verilen ve bir başlangıç noktası olan, doğaçlama, rol oynama ve diğer tekniklerin yoğun olarak kullanıldığı bir özelliğe sahiptir. Dramatik bir durumu içeren canlandırma konusu dramatik kurgunun bileşenleri de dikkate alınarak ele alınır ve değerlendirilir.

Canlandırmalar sonucunda ortaya çıkan oluşumlar üzerine bir sonraki aşamaya devam edilebilir.

Değerlendirme:

Sürecin özü, önemi, niteliği, niceliği üzerine çeşitli duygu ve düşüncelerin paylaşımı bu aşamada konuşulur, tartışılır. Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm yaratıcı drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, nasıl anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada olur. Tartışma, görüş alış verişleri, rol içinde yazma (mektup, yazın türleri, gazete çıkarma, afiş hazırlama vb.), metin tamamlama gibi etkinlikler değerlendirme aşamasında kullanılabilir. Yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı derslerin kazanımlarına yönelik yapılacak değerlendirme ölçütleri de burada geçerlidir. Sözelimi başarı testleri, tutum ölçekleri, vb. de kullanılabilir.

2.5. Türkiye’de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Gelişimi

“Eğitimde yaratıcı drama, İngiltere üzerinden Avrupa’da Hollanda ve İskandinavya ülkelerine ve özellikle Doroty Heathcote’un uluslararası atölye çalışmaları ile İngilizce konuşan diğer ülkelere de yayılmış, okulların eğitim programlarında yer almıştır.” (Adıgüzel, 2010a, s. 168).

İngiliz Harriet Finlay Johnson’un 1911 yılına yazmış olduğu *The Dramatic Method of Teaching* (Öğretimin Dramatik Yöntemi) adlı kitabı eğitimde drama alanında yazılmış ilk eserlerdendir (Akar-Vural ve Somers, 2012).

Adıgüzel (2010a, s. 253-254) Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihini 1980’li yıllar öncesi ve sonrası dönem olarak iki dönemde incelemenin gerektiğini belirtmektedir. Bunun nedenini ülkemizde eğitimde yaratıcı çalışmalarının günümüzdeki anlamına yakın biçimde bir teknik olarak uygulamaya geçilmesinde öncülük eden Tamer Levent ve İnci San’ın yaratıcı drama konusunda ilk buluşma yılının 1982 olması ve çağdaş anlamdaki yaratıcı drama anlayışının varlığını bu yıllarda hissettirmeye başlaması olarak açıklamaktadır.

Ülkemizde drama alanına yakın etkinliklerin bir öğretim yöntemi olarak görülmesinin, 1908’de İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun gerçekleştirdiği reformlar ile başladığı söylenebilir. Baltacıoğlu, mevcut eğitim sisteminin merkeze ders kitabını aldığını; kişisel girişimciliği ortadan kaldıran, azim ve cesareti yıkan ezbere dayalı bir işleyişe sahip olduğunu belirterek bu sistemin değiştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Soyut bilgiye karşı çıkararak uygulamayla öğretim önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda tiyatroyu eğitime hizmet edebilecek bir sanat dalı olarak görmüş; okullarda yetenek ve beceri gerektirmeyen sahnersiz, kostümsüz, doğaçlama tiyatro etkinlikleri ile öğrencilerin kişilik ve yaratıcılık gelişimine katkı sağlanabileceğine inanmıştır (Altın, 2014).

Baltacıoğlu, İstanbul’da okullarda tiyatroya yer vermiş, Meşrutiyet Dönemi eğitiminin ders programlarına ‘Tarihi Temsiller’ adı altında ekler yaptırmıştır. Dramatik gösterilerin düzenlenmesine bir çerçeve oluşturmak amacıyla çıkarttığı “ Mektep Temsillerinin Usulü Tedrisi” adlı broşürde tiyatronun eğitim ve öğretim ilişkisine değinmiş, “hiçbir sözcük bir anlamı bir yüz, eller ya da gövde kadar etkili ve tam anlatamaz” diyerek öğrenmede beden dilinin etkisini vurgulamıştır (Adıgüzel, 2010a, s. 254). Bu dönemde eğitimde dramanın gerekliliği programlarda vurgulanmasına rağmen derslerin işlenişinde kullanılmadığı görölmektedir (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000, s. 36).

Bundan sonraki çalışmalarda drama kavramına yakın etkinlikler okul temsilleri ve derslerde dramatizasyon çalışmaları şeklinde yürütölmüştür. Cumhuriyet döneminde çeşitli ilkokul ve ortaokul programlarında temsil yoluyla canlandırma biçiminde dramatizasyon etkinliklerine kısmen de olsa değinilmiştir (Adıgüzel, 2010a, s. 256).

Selahattin Çoruh’un “Okulda Dramatizasyon”, Emin Özdemir’in “Dramatizasyon Uygulamaları” konuyla ilgili olarak eğitimcilere yol göstermek amacıyla bu dönemde verilmiş eserlerdendir.

1980’lerde Devlet Tiyatrosu sanatçısı Tamer Levent ile Ankara Üniversitesi Eğitim Faköltesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı İnci San’ın birlikte yürütmeye başladığı çalışmaları eğitimde yaratıcı drama çalışmalarının başlangıcını oluşturmuştur (San, 2010).

1984 yılında Naci Aslan tarafından kurulan Oluşum Tiyatrosu, 1988 yılında yaratıcı drama çalışmalarını da bünyesine ekleyerek Oluşum Tiyatrosu ve Drama atölyesi

adıyla çalışmalarına devam etmiştir. “Kurum, 1999 yılından beri her yıl ulusal drama seminerleri düzenlemekte, bu seminerleri kitaplaştırmaktadır” (Adıgüzel, 2010a, s. 279).

1990 yılında Türkiye’de yaratıcı dramayı tiyatro, eğitim ve sosyal yaşamda bir disiplin ve yöntem olarak geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla Çağdaş Drama Derneği kurulmuştur. Dernek kurulduğu tarihten itibaren seminer, kurs, yayın, konferans, danışmanlık vb. akademik düzeyde bilimsel araştırma ve projeler gibi ulusal ve uluslararası etkinlikler yapmakta, üniversite dâhil hemen her eğitim basamağında bulunan öğretmen ve öğretim elemanlarına hizmet içi eğitimler vererek alana yaratıcı drama eğitmeni/lideri yetiştirmektedir (<http://yaraticidrama.org/hakkimizda/tarihce> Erişim Tarihi: 15.02.2016).

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda 1990 yılında yaratıcı drama yüksek lisans dersi olarak okutulmaya başlanmıştır. Aynı anabilim dalı bünyesinde 1999 yılında tezsiz yaratıcı drama yüksek lisans programı, 2007-2008 eğitim- öğretim yılında İlköğretim Anabilim Dalı’nda tezli yüksek lisans programı yürütülmeye başlanmıştır. 2006 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde Eğitimde Yaratıcı Drama Anabilim Dalı kurulmuş ve tezsiz yüksek lisans programı başlamıştır. 2010-2011 eğitim-öğretim yılında aynı anabilim dalında yaratıcı drama tezli yüksek lisans programı uygulanmaya başlamıştır.

1997 yılında eğitim fakültelerinde Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Okulöncesinde Drama”, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda “İlköğretimde Drama” dersi zorunlu ders olarak programlara konulmuştur (Adıgüzel, 2006). 2007-2008 öğretim yılından itibaren eğitim fakültelerinin diğer bölümlerinde de yaratıcı drama dersleri öğretim programlarında yerini almıştır.

MEB Talim Terbiye Kurulu’nca Eylül 1998 tarihli Tebliğler Dergisi’nde, İlköğretim Okulları Seçmeli Drama Dersi 1–2–3 öğretim programı yayımlanmış ve 1997–1998 öğretim yılından itibaren ders programlarında seçmeli ders olarak yer almıştır. İlköğretimde drama dersi 1., 2., 3. sınıflarda bir saat; 4., 5., 6., 7. sınıflarda iki saat drama dersi bulunmaktadır.

Ortaöğretim programlarında drama dersleri Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi resim ve müzik bölümlerinde birer saat, Anadolu Meslek Liselerinin Çocuk Gelişimi

Bölümlerinde ikişer saat olarak yer almaktadır. Diğer meslek liselerinde ve genel liselerde güzel sanatlar alanında bir saatlik seçmeli ders olarak tercih edilebilmektedir.

2.6. Eğitimde Yaratıcı Drama

Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında eğitim anlayışını yenileyerek öğretim programlarını ve ders kitaplarını yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlemiştir. Yapılandırmacı öğretimde, öğrencilerin kendi kavramlarını kendilerinin oluşturduğu, problemlere ilişkin çözüm yolları geliştirdiği, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlayacak şekilde düzenlenmiş bir öğrenme ortamı esastır. Öğrenciye üstünlük kullanma, öğrendiğini değerlendirme ve yasayarak deneyim kazanma imkânları hazırlanır. Öğretmen, öğrencilerin moral, motivasyonunu devamlı canlı tutar; öğrencilerin özgün, yaratıcı yönlerinin ürünü olan çalışmalarını tespit ve takdirde çok titiz davranır (Baş, 2011; Özden, 2011).

Adıgüzel'e (2010b, s. 257) göre eğitim sistemi "öğrenciyi (bireyi) merkeze alıp, onu düşünsel etkinliğe yönlendiren, bireye 'birey' olma şansı verebilen bir sistem olmalı, yaratıcılığı geliştiren yöntemleri ve yaratıcı bireyi yetiştiren disiplinleri geliştirebilmelidir.

Yapılandırmacı öğrenme kuramı öğrencinin keşfederek ya da çözümlenerek öğrendiği bilgileri daha önce öğrendikleri ile birleştirmesini ve sentezlenen bu bilginin yeni alanlara aktarılmasını öngörmektedir. Öğretmen böyle bir çalışma sisteminde yol gösterici, buldurucu ve yeni sentezlere izin verici olmalıdır (Cemiloğlu, 2013, s. 36). Okvuran'ın (2006, s. 197) da belirttiği gibi eğitim faaliyetlerinde temel amaç öğrenciyi "güdüleme" yerine "güdüleme ve destekleme" olmalıdır.

Teoride büyük umutlar vaat eden yapılandırmacı yaklaşımın amacına ulaşabilmesi için pratikte de uygulanması, kâğıt üstünde kalmaması gerekmektedir. Bunun yolunun da Bakanlığın, okul yönetiminin ve velilerin de desteğiyle öğretmenlerin dersleri çeşitli yöntemler, bol materyallerle zenginleştirmelerinden, öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımlarının desteklenmesinden geçtiği söylenebilir. "Öğretimde önemli olan öğrenciyi edilgen bir dinleyici durumundan kurtarabilmek, onu bedeni ve duyu organları ile harekete geçirebilmek, konuları canlandırarak yaşanır duruma getirebilmek olduğuna göre yaratıcı drama bu süreçte uygun bir seçenek olarak görülebilir." (Üstündağ, 2010, s. 25) Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler konu

edilen olay ve durumlarla ilgili canlandırmalar kurgulayarak kendi yaptıklarıyla öğrenmeyi gerçekleştirmiş olmaktadır.

Yaratıcı dramanın sunduğu öğrenme ortamı ve kazanımların yapılandırmacı yaklaşımın hedeflediği eğitim anlayışıyla örtüştüğü görülmektedir. “Yaratıcı drama yönteminin de kendi içinde kuralları ve yapılandırma süreci vardır. Olay, olgu, yaşantı ve bilgileri yeniden yapılandırılmaya yönelik olan drama çalışmaları belirli bir aşamalılık takip edilerek planlanmakta ve uygulanmaktadır.” (Aykaç ve Ulubey, 2008, s. 148).

San’a göre yaratıcı drama çalışmaları çocuğun duygularını, düşlem gücünü, imgeleme yetisini, imgesel düşünmeyi ve hatta düşlerini öğrenme sürecine katmasını olanaklı kılmaktadır. “Drama çalışmaları grup etkinlikleri biçiminde yürütülür; oyun eğitbilimcisinin (drama pedagogu), doğru yönlendirmesiyle birey, konu ya da konuları grup içi etkileşim yoluyla ve yaşayarak öğrenir.” (San, 2006a, s. 48).

Adıgüzel’e (2010b, s. 256) göre yaratıcı drama; çocuk ve ergenlerin yaratıcılık ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirme, estetik gelişimlerini sağlama, birlikte çalışma isteği ve sosyal gelişimlerini artırma, etik değerleri keşfetmelerine olanak sağlama; kendine güven, karar verme, dil ve iletişim becerilerini geliştirme gibi eğitbilimsel amaçlara hizmet etmektedir. Bireye kendi kimlik ve kültürünü tanıyabileceği ortamlar sunar.

Aykaç ve Ulubey (2008) yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisini 2005 MEB İlköğretim Programlarında değerlendiren çalışmalarında yaratıcı drama yöntemine ilköğretimde yer alan farklı derslerde yer verilmiş olmasının bu yöntemin öneminin anlaşıldığı anlamına gelebileceğini söylemişler; ancak etkinlikleri hazırlayanların ve uygulayan öğretmenlerin bu konuda yeterli donanıma sahip olmaması nedeniyle öğrenme sürecinde drama etkinliklerinden yeterli oranda yararlanılmadığını tespit etmişlerdir. Yapılandırmacı öğrenme anlayışının hayata geçmesinde oldukça önemli bir yöntem olarak gördükleri yaratıcı dramadan yeterince yararlanılmadığı sonucuna varmışlardır. Aynı şekilde 2011 Ortaöğretim Türk Edebiyatı Öğretim Programı incelendiğinde de programdaki yaratıcı drama etkinliklerinin bir bütünlük dâhilinde (ısınma, canlandırma, değerlendirme) yer almadığı; sadece metni “gönüllü öğrenciler tarafından” canlandırılmasının önerildiği görülmüştür. Bu şekilde bir uygulamanın sınıf içindeki öğrencilerin sadece bir

kısının katılacağı, öğrencinin baştan sona bir öğrenme süreci yaşamadığı, yaratıcılığı işe koşmayan bir dramatizasyon etkinliği olduğu söylenebilir.

Drama oturumları, ancak bu alanda donanımlı öğretmenler tarafından tüm aşamalarıyla bir bütünlük arz edecek biçimde ve belirlenen kazanımlara hizmet eder nitelikte planlanırlarsa amaca ulaşabilirler. Bu yolla katılımcılarının yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirebilmelerine olanak tanıyabilirler. Yine bu yolla insanlar var olan bilgileri başkalarının süzgecinden geçmiş bir şekilde kitaplardan ya da öğretmenin anlattıklarından ezberlemek yerine, yaratılan ortamlar içerisinde bizzat kendileri yaşayarak kendi deneyimleri ile duyularının hepsini ve kendi deneyimlerini kullanarak öğrenebilirler (Eğitmen, 2010, s. 115).

Çocukların oynadığı birçok oyun; doğaçlama gelişmesi, çocuğun kendi yaşantılarından beslenmesi, kılık değiştirerek ve taklitler yaparak rol oynamalarına dayanması bakımından dramatik oyun niteliği taşımaktadır. Dramatik oyunların sürece lider, mekân ve diğer katılımcılar eklenmesi; oyunların eğitsel kazanımlara yönelik ve belirli tekniklere göre düzenlenmesiyle yaratıcı drama yöntemi ortaya çıktığı söylenebilir. Nickel'e göre insanın insanla, arada yabancı bir malzeme olmaksızın etki tepki alışverişine girebildiği başlıca alan, oyun ve tiyatrodur (Aktaran: San, 2006a, s. 49). Sağlamöz'e (2006, s. 90) göre eğitimde dramanın, tiyatronun eğitimin hizmetine sunduğu davranış olanakları ile eğitimin davranış değiştirme amacı arasında kurulmuş bir alt disiplin olduğunu söylemek mümkündür.

Güneysu (2006, s. 128) eğitimde dramayı bireyin eğitim ve öğretimde aktif rol alması olarak tanımlamaktadır. Yaratıcı dramanın eğitim ve öğretimin buyurgan, kısırlaştırıcı ve angarya hâline dönüşmesine karşın bireyin eğitim ve öğrenme isteğini artırıcı eğitim yöntemi olduğunu söylemektedir. Yaratıcı drama yoluyla bireylerin kendini ifade edebilme, yaratıcı olma, yaşamı çok yönlü algılama becerileri ile araştırma istek ve duygusunun gelişmesi sağlanmaktadır.

“Yaratıcı dramanın özellikleri, çok yönlü zekâyâ dönük uygulamalardaki işlevselliği nedeniyle sınıf dışındaki amaçlara uygun her türlü ortamlarda yaşantılara dayalı öğrenmeyi de gerçekleştirmede etkili bir yöntem ve disiplindir.” (Adıgüzel, 2010b, s. 258).

Yaratıcı dramanın, grupta yapılan bir etkinlik olması dolayısıyla, öğrencilerin sosyal ilişkileri için gerekli olan becerileri geliştirmelerine katkı sağladığı görülmektedir.

Birey, grupta çalışırken grup arkadaşlarıyla iletişim kurar, onları dinler ve kendi fikirlerini ifade edebilir. Gruptaki her birey ortak amaçlarını gerçekleştirme konusunda sorumluluk sahibidir. Çalışma sırasında farklı yeteneklere sahip öğrenciler birbirlerine yardımcı olarak işbirliği içerisinde daha yüksek başarı düzeylerine çıkarken, ırsak düşünme, problem çözme, yaratıcı görevleri yerine getirme yoluyla öğrenmelerini arttırmırlar. Drama yaşantıları sürecinde hata yapma korku ve kaygısı en aza inerken, bir gruba ait olma, başkalarıyla fikir birliğinde olma, destekleme ya da karşısındakinin fikrini kabul ederek çalışma alışkanlığı kazanırlar. (Aral, Baran, Bulut, ve Çimen 2000, s. 77)

Grup içinde herkesin bir göreve sahip olduğu dramada sürecin ilerleyebilmesi için farklı fikir ve yorumlar ifade edilmelidir. Drama eğitmeni, öğrencilerin kendisiyle ve birbirleriyle tartışmasına imkân tanıyan çalışmalar planlamalıdır. Etkinliklerde öğrencilere sunulan bilgi ve materyallerin çözümlenip doğaçlamaların kurgulanmasından değerlendirmeye kadar sürecin her aşamasında kullanılan tartışmalar ve fikir alışverişleri ile öğrencinin etkinliklere aktif katılımı sağlanır, yeni fikirler ortaya çıkması sağlanır. Bu yönüyle yaratıcı dramanın bireyin düşünme, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı görülmektedir.

2.7. Yaratıcı Drama Liderinin Rolü

Okullarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlayıcısı, uygulayıcısı ve geliştiricisi olmaları bakımından öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Çağımızda eğitim anlayışında yaşanan değişimler sonucu öğretmenin rolü de değişmiştir. Artık öğretmenin ders faaliyetlerindeki işlevinin sadece bilgiyi aktarmak değil, bilgiye ulaştırmada ve bilgiyi çözümlenme, yorumlamada rehberlik yapmak olduğu söylenebilir. “Eğitim sisteminin verimli çalışması ve kaliteli hizmet üretebilmesi, bilgiyi kazanma ve kullanma yollarını bilen öğrencilerin yetiştirilmesine bağlıdır.” (Aykaç, 2009, s. 80).

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü öğretmenlerin değişik alanlarda yeterlilikleri ile ilgili sahip olmaları gereken nitelikleri Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri (MEB, 2006) adlı çalışmada maddeler hâlinde belirtmiştir. Buna göre öğretmenin sahip olması gereken yeterliliklerden ilki öğrencileri birey olarak görme ve onların bireysel, sosyal ve kültürel farklılıklarını göz önünde bulundurarak en üst düzeyde öğrenmelerini sağlayıcı öğrenme ortamları

düzenleyebilmektir. Öğretmen yeni bilgi ve deneyimlere açık olmalı, araştırmalı, kendini yenilemelidir. Öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımlarını ve yeni fikirler üretmelerini desteklemelidir. Öğrencilerinde geliştirmek istediği kişilik özelliklerini kendi davranışlarında göstermeli; öğrencilerin gelişim ve öğrenmelerini değerlendirirken bir yandan da öğrencilerin de kendilerini ve diğer öğrencileri değerlendirmelerini sağlamalıdır.

Eğitim öğretim etkinliklerinin amacına ulaşabilmesi için bu etkinliklerin planlayıcısı, uygulayıcısı ve değerlendiricisi olan öğretmende bulunması gereken yeterlilikler drama öğretmeni/eğitmeni/lideri için de geçerlidir.

Adıgüzel'e (2010a, s. 90) göre yaratıcı drama lideri/eğitmen, öğretmeni; eğitim bilimleri, tiyatro ve diğer sanatlar, estetik, kültür bilimi, mitoloji, oyun ve tiyatro pedagojisi gibi alanlarda mesleki eğitimini tamamlamalı, disiplinler arası bir ilişkide kendini yetiştirebilmelidir.

Adıgüzel'in (2010a, s. 93-96) yaratıcı drama liderinin, eğitmeninin drama çalışmasında dikkat etmesi gereken genel ilkeleri ile ilgili sıralamış olduğu maddelerden birkaçı şöyledir:

- Yaratıcı drama lideri veya eğitmeni çalışma öncesinde amacını, içeriğini, yöntem ve teknikleri, uygun mekânı belirlemelidir.
- Yönergelerin açık, kısa ve anlaşılır olmasına özen göstermelidir.
- Beden dilini etkin kullanmalı, katılımcılarla göz teması ile iletişim kurmalıdır.
- Çalışmaya ilişkin kurallar çalışmanın başlangıcında katılımcıların da görüşleri alınarak belirlenmeli, isteyen her katılımcıya söz hakkı verilmeli, olağanüstü durumlar haricinde ortaklaşa belirlenmiş olan bu kurallar dışına çıkılmamalıdır.
- Yaratıcı dramada “sonucun değil sürecin önemli olduğu”, “canlandırma biçimlerinde doğru ve yanlışın olmadığı” vurgulanmalıdır.
- Çalışma öncesinde mekân ve araç-gereçler çalışmaya hazırlanmalı, çalışma sonrasında mekân katılımcılarla birlikte düzenlenmelidir.
- Çalışma sırasında katılımcıların kişiliklerine dönük yorum ve eleştirilerde bulunulmamalı, katılımcılara önyargısız, hoşgörülü ve herkese eşit mesafede olacak biçimde demokratik davranmalı, yargılamadan yapıcı, saygılı, tutarlı,

alçakgönüllü, güler yüzlü, tarafsız olabildiğince olumlu dönütler vermeye çalışılmalıdır.

- Yaratıcı drama lideri veya eğitmeni alan bilgisine hem kuramsal hem de uygulama açısından hâkim olmalı, neyi bilmediğini bilmeli ve bu konuda katılımcılara karşı dürüst olmalı, onlara güven vermelidir. Drama oturumlarını belirli bir sistematik ve aşamalılık içerisinde planlamalı ve bunu katılımcısına hissettirmelidir.
- Drama sürecinde herhangi bir katılımcı ile ilgili özel bir durumu, oluşumu, özel yaşantısını, onun lidere karşı güvenini sarsacak bir sonuca götürecek herhangi olumsuz bir durumu hiçbir şekilde canlandırma konusu yapmamalı ve başka katılımcılarla paylaşmamalıdır.
- Yaratıcı drama lideri veya eğitmeni uygulayacağı programı olabildiğince özgün hazırlamalı, merak ve heyecan uyandıracak etkinlikler hazırlamalı, başkasından aldığı etkinlikler olursa da mutlaka kaynak göstermelidir.
- Çalışmalar esnasında grupları oluşturmak için rastlantıya dayalı seçim yapmaya özen gösterilmelidir.
- Canlandırmalar sırasında küçük gruplar sırayla değil rastgele biçimde sunumlarını gerçekleştirmeli, sunumların tam izlenmesi sağlanmalı, sunumlar sonrasında da değerlendirme ve tartışmaların yapılmasına çalışılmalıdır.
- Değerlendirme aşamasında katılımcıların süreçle ilgili ne hissettikleri, neler yaşadıkları soruları dışında kazanımları da ölçmeye yönelik etkinlikler planlanmalı ve uygulanmalıdır. Özellikle yaratıcı drama alanında kullanılacak ölçme ve değerlendirme ölçütleri konusunda yeterli olmalıdır.
- Her uygulamadan sonra süreci, programı, katılımcıları nesnel bir biçimde değerlendirmelidir.

2.8. Türk Edebiyatı Öğretiminde Yaratıcı Drama Üzerine Yapılmış Çalışmalar

Edebiyat eğitiminin amacı kaynaklarda aşağı yukarı aynı şekilde belirtilmiştir. Bunlara göre edebiyat eğitimi, bilimsel, eleştirci, yaratıcı düşünme yollarını kazanmış, arayan, sorgulayan, eleştiren, karşılaştırmalar yapan, sebep-sonuç ilişkilerini bulan, çözümleyen, birleştiren, kazandığı davranışları ve birikimi gündelik hayata aktarabilen, millî değerlere saygılı, evrensel değerleri özümsemiş, yurttaşlık bilincine sahip kendisini rahatlıkla ifade edebilen vb. özelliklerle donanmış bireyler yetişmesine

hizmette bulunur (Güzel, 2006, s.105). Bu ülküye ulaşmada öğrencinin oturup öğretmenini dinlediği bir sınıf ortamının ne kadar etkili olduğu tartışmaya açıktır.

Edebiyat derslerinde edebî metinlerden hareketle öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal dünyaları estetik ölçütler doğrultusunda zenginleştirilmeli, öğrencilerin benzer ürünler vermesi için gerekli uygulamalar yaptırılmalıdır (Güzel, 2006, s. 94).

Türkçe ve edebiyat derslerinde öğrencinin merak duygusunu harekete geçirmek, ilgiyi çekmek, kendini ifade becerisini geliştirmek, katılımcı ve aktif olabilmesini sağlamak istiyorsak drama yöntemini uygulamamız gerekir .(Kara 2000, s. 21).

Derslerde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılması ile ilgili pek çok makale, proje ve tez yayımlanmıştır. Bu çalışmalar özellikle okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerine yönelik uygulamaları içermektedir. Ortaöğretim Türk Dili ve Türk Edebiyatı derslerine yönelik çalışmalar daha az sayıdadır.

Ortaöğretim Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı dersine yönelik tespit ettiğimiz üç tane yüksek lisans tezi bulunmaktadır.

Kodaz (2007), “Ortaöğretim 9. Sınıflarda Dil Öğretiminde Drama Yönteminin Etkililiği” adlı yüksek lisans tezinde ortaöğretim 9. sınıfların Dil ve Anlatım dersinde dil bilgisi konularının drama yöntemi ile öğretilmesinin öğrencilerin konuları öğrenme düzeyini arttırıp arttırmadığını belirlemeye çalışmıştır. 200 öğrenci üzerinde uygulanan araştırma verilerinden hareketle Dil ve Anlatım dersinde dramatisasyon yönteminin öğrencilerin başarı seviyelerinin artmasında diğer yöntemlere göre daha etkili olduğu sonucuna varmıştır.

İşleyen (2009) “Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Türk Edebiyatı Dersinde Drama Yönteminin Öğrencilerin Ders Başarılarına Katkısı” adındaki yüksek lisans tezinde seçtiği 10 temayı bir sınıfta drama yöntemiyle diğer bir sınıfta ise geleneksel yöntemle işlemiş, süreç sonunda dersi drama ile işlediği öğrencilerin daha başarılı olduğunu görmüştür.

Aslanel (2011) “Ortaöğretim Onuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersinin Drama Yöntemi ile Öğretiminin Öğrencilerin Ders Tutumlarına, Sosyal Becerilerinin Gelişmesine Yönelik Etkisinin İncelenmesi” adındaki yüksek lisans tezinde öyküleyici anlatım konusunun yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin ders tutumlarına ve sosyal becerilerinin gelişmesine yönelik etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda

yaratıcı dramanın öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına ve sosyal becerilerine katkısı olduğunu belirlemiştir.

Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama Liderliği /Eğitmenliği Programı sonunda hazırlanmış olan aşağıdaki iki çalışma Türk Edebiyatı derslerine yönelik uygulanabilecek niteliktedir.

Kırkar (2007) “Yaratıcı Drama Tekniklerinin Yazın Sanatına İlgisi ve İstek Uyandırmak Amaçlı Kullanımı” adlı projede gönüllü olan 9. ve 10. sınıf öğrencileriyle çalışmıştır. Çalışma sonucunda yaratıcı drama teknikleriyle yazın sanatı ve insan yaşamına dikkat çekerek yazın sanatına ilgi ve istek uyandırma; eleştirel bakış ve estetik duyarlılık geliştirmenin olanaklı olduğunu söylemiştir.

Yine aynı program sonunda Özen’in (2009) hazırladığı “Ben Orhan Veli- Yaratıcı Drama Yöntem ve Teknikleri Kullanılarak Sahneleme Örneği” adlı bitirme projesi de şiir metinlerinin çözümlenmesinde drama yönteminin kullanılmasına örnek uygulama sağlaması bakımında önemlidir.

İlköğretim Türkçe derslerine yönelik yaratıcı drama çalışmaları, Türk edebiyatı dersine göre daha fazladır. Bunlardan çalışma konumuzla ilgili olan birkaçı şunlardır: Sönmez (2006), “İlköğretim İkinci Kademedeki Türkçe Ders Kitaplarında Yaratıcı Drama Yoluyla İşlenebilecek Metinlerin Çözümlemesi” adlı yüksek lisans tezinde Türkçe öğretiminde yazınsal metinlerin işlenişinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının öğrencinin, bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezgisel hedeflere ulaşmasına büyük katkı sağladığı sonucuna varmıştır.

Aytaş (2008) Türkçe Öğretiminde Tematik Yaratıcı Drama Etkinlik Ve Uygulamaları adlı eserinde yaratıcı dramanın eğitimde ve Türkçe öğretiminde yeri ve önemine değindikten sonra kitabının ikinci bölümünde değişik kazanımlara yönelik drama etkinlik örnekleri vermiştir. İncelenen etkinlik örneklerinde ısınma hazırlık çalışmalarının yerine sınıfın canlandırmaya uygun olarak düzenlenmesi, canlandırma metninin görev alacak gönüllü öğrencilere dağıtılması ve roller hakkında bilgi verilmesi çalışmalarıyla başladığı tespit edilmiştir. Canlandırma etkinliklerinin ağırlıklı olarak verilen bir metni dramatize etmeye yönelik olduğu, değerlendirme çalışmalarının da öğrencilerin kendilerinin ve arkadaşlarının rolleri hakkındaki görüşlerini paylaşmaları biçiminde yürütüldüğü görülmüştür. Canlandırmalardaki

olayların daha farklı nasıl gelişebileceğine yönelik doğaçlamaya, yazmaya, çizmeye yönelik değerlendirme etkinliklerine oldukça az yer verilmiştir.

Aykaç (2009) “Türkçe Ders Kitaplarında Önerilen Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Uygulanabilirliği” adlı makalesinde 1.-5. sınıf düzeyinde Türkçe Öğretim Programı, ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitaplarını incelemiştir. 2006 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programında yaratıcı drama yöntemine önceki programa göre daha geniş yer verilmesine karşın yine de bu yöntemden yeterince yararlanılmadığını belirtmiş, ders kitaplarında ve öğretmen kılavuz kitaplarında yaratıcı drama etkinliklerinin yeniden düzenlenmesi ve artırılması gerektiğini söylemiştir.

Susar-Kırmızı (2009) “Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemine Dayalı Yaratıcı Yazma Çalışmalarının Yazmaya Yönelik Tutuma Etkisi” adlı çalışmasında Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının yazmaya yönelik tutuma etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. İlköğretim 5. sınıf öğrencileri ile yürüttüğü araştırmada yaratıcı dramanın öğrencilerin yazmaya yönelik tutumunu olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Selmanoğlu (2009) “5. Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde yaratıcı drama yönteminin Türkçe öğretiminde başarıyı artırmada etkisi olduğu sonucuna varmıştır.

Yılmaz (2009) Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı bünyesinde 9-13 yaş aralığındaki çocuklarla yürütülen “Okuyorum Oynuyorum” adlı yaratıcı okuma etkinliği sonucunda elde edilmiş olan bulgular ışığında çocukların kitaplardan ve okuma-anlama etkinliklerinden daha fazla hoşlanma eğilimi gösterdiklerini, okuma-anlama konusunda kendilerine daha yeterli hissetmeye başladıklarını belirtmiştir. “Yaratıcı okuma çalışmalarının gerek Türkçe/Edebiyat öğretim programlarındaki geleneksel yaklaşımı değiştirme gerekse eğitim anlayışındaki eksikleri giderme yolundaki önemli adımlardan biri olduğu söylenebilir.” (Yılmaz, 2009, s.113).

Aykaç (2011) “Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Metinleriyle Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Anlatma Becerilerine Etkisi” adlı doktora tezinde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin anlatma becerilerine etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmadan elde ettiği sonuçlar ışığında Türkçe öğretiminin ilköğretim ders kitaplarına bağlı bir öğretim

olmaktan çıkarılarak çocuk edebiyatı metinleriyle birlikte yaratıcı drama gibi etkin yöntemlerle gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Özcan (2013), “Yaratıcı Dramanın Anlayarak Anlatma Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi” ni araştırdığı yüksek lisans tezinde anlamamanın geliştirilmesinin ve bu süreç içerisinde bireylerin anlamaya etki eden beş duyularını etkin ve verimli olarak kullanabilmesinin ancak yaratıcı drama etkinlikleriyle mümkün olabileceği sonucuna varmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma yöntemlerinin kullanımında geliştirilmiş etkili yöntemlerden biri karma desenli yöntemdir ve bu araştırmada da karma desenli yöntem kullanılmıştır. Karma desenli yöntem bir araştırma deseninin güçlendirilmesinde kullanılan temel yollardan biridir. Araştırmada tek bir yöntem yerine birbirini destekleyen, entegre edilmiş iki ya da daha fazla yöntemin birlikte kullanılmasını ve böylece yöntemi zenginleştirmeyi amaçlayan bir uygulamadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Creswell, Hanson, Plano Clark ve Morales (2007), karma yöntemleri “Zenginleştirilmiş Desen”, “Açıklayıcı Desenler”, Keşfe Yönelik/Keşfedici Desen” ve “Gömülü Desen” olmak üzere dörde ayırmaktadır. Zenginleştirilmiş desende nitel ve nicel veriler eş zamanlı toplanır ve elde edilen bulgular kullanılarak verilerin birbirlerini destekleyip desteklemediğine bakılır. Açıklayıcı desenlerde öncelikle nicel veriler toplanarak analiz edilir. Daha sonra bu verileri tamamlamak için nitel veriler toplanır. Keşfe yönelik/Keşfedici desende öncelikle nitel veriler toplanır, elde edilen bulgular nicel veri toplanmasına yön vermek üzere kullanılır. Gömülü desende ise; nicel veya nitel araştırma desenlerinden biri odak, diğeri ise destekleyici olarak alınır. Araştırmanın temel sorusu olan odak desen için veri toplanırken, bu verileri desteklemek amacıyla diğeri desenden veriler toplanır. Gömülü desen daha çok nicel araştırma desenlerinden deneysel ve ilişkisel araştırmaları, nitel çalışmalarla desteklemek amacıyla kullanılır. Bu araştırmada da nicel desen odak, nitel desen ise destekleyici olarak alındığından karma desenlerden gömülü desen kullanılmıştır (Creswell, Klassen, Plano Clark ve Smith, 2011). Bu araştırmanın nicel boyutunu araştırmanın deneysel uygulama süreci, nitel boyutunu ise yarı yapılandırılmış görüşme oluşturmaktadır.

Ortaöğretim 10.Sınıf Türk Edebiyatı Dersinin İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı ünitesi içinde geçen “Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler” başlığı altında yer alan halk hikâyelerinin öğretilmesinde, drama yönteminin benimsenmesinin öğrencilerin akademik ders başarıları ve hatırd tutma düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi, araştırmanın deneysel boyutunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın bu boyutu, deneysel modele yönelik ön test – son test kontrol gruplu desene göre oluşturulmuştur. Deneysel model, neden sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacıyla doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelidir (Karasar, 2003, s.87). Birbirine denk olan iki şubeden yansız atama yoluyla biri deney, diğeri kontrol grubu olarak atanmış, her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçümler yapılmıştır. Çalışmanın deneysel yöntemi Tablo 3.1’de özetlenmiştir.

Tablo 3.1

Deneysel Yöntem

Gruplar	Ön Ölçümler	İşlemler	Son Ölçümler
Deney (10-E)	Akademik Başarı Testi	Yaratıcı Drama Yöntemi	Akademik Başarı Testi Öğrenci Görüşme Formu
Kontrol (10-D)	Akademik Başarı Testi	Mevcut Öğretim Programı	Akademik Başarı Testi Öğrenci Görüşme Formu

Çalışmadaki bağımlı değişkenler akademik başarı ve hatırd tutma düzeyidir. Araştırmanın bağımsız değişkeni ise, yaratıcı drama etkinliklerine dayalı öğretim ve mevcut programa dayalı yapılan öğretimdir. Deneysel işlem, deney grubunda yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan ders etkinliklerinin, kontrol grubunda ise 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programına dayalı etkinliklerin uygulanmasına yönelik gerçekleştirilmiştir. Akademik başarı testi, araştırmanın bitiminden dört hafta sonra öğrencilerin hatırd tutma düzeylerini belirlemek amacıyla tüm gruplara kalıcılık testi olarak tekrar uygulanmıştır.

3.2 Çalışma Grubu

Çalışma; okul yönetimi ve öğretmenlerin bu tür araştırma süreçlerinde destekleyici olmaları, sınıfların etkili bir öğretme-öğrenme süreci için gerekli koşullara sahip olması, uygulama sürecinin kontrolünün ve gözleminin sürekli olması gerekçeleriyle Antalya ili Ayten Çağırın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde gerçekleştirilmiştir. Resmi izinlerin (Ek-1) alınmasının ardından, okulda bulunan iki 10. sınıf şubesi ve bu şubelerde öğrenim gören toplam 45 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Gruplar içinden seçkisiz yolla 10-E şubesi deney, 10-D şubesi kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının denkliğinin sağlanmasına ilişkin

olarak, öğrencilerin ön test-son test akademik başarı puanları esas alınarak ilişkisiz örneklem için t-testi yapılmıştır. Analiz sonuçları tabloda sunulmuş ve iki grubun birbirine denk olduğu belirlenmiştir.

Tablo. 3.2

Grup Denkliğine İlişkin t-Testi Sonuçları

GRUP	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p*
Deney	27	0,6963	0,33746	43	0,610	0,545
Kontrol	18	0,7578	0,32102			

* p > 0.05

Sınıflardaki öğrencilerin tümünün araştırmaya katılımı sağlanmış olup, çalışma grubunun deney gruplarına ve cinsiyete göre dağılımları Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.3

Veri Toplama Aracına Göre Çalışma Grubunun Deney Gruplarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Deney (10-E)	Kontrol (10-D)
Kız	17	3
Erkek	10	15
Toplam	27	18

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada ortaöğretim 10. sınıf Türk Edebiyatı dersinde yer alan Türk halk hikâyelerinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin akademik başarılarına ve hatırd tutma düzeylerine etkisini incelemek amacıyla, veri toplama aracı olarak “Akademik Başarı Testi” kullanılmıştır. Aynı zamanda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulanan öğretim yöntemleriyle ilgili görüşlerine başvurmak için “Öğrenci Görüşme Formu” hazırlanmıştır.

3.3.1 Akademik Başarı Testi

Çoklu Zekâ Kuramına dayalı hazırlanan Türk Edebiyatı dersi Akademik Başarı Testi, 10. sınıf öğrencilerinin “İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı” ünitesi

ile ilgili başarılarını belirleme ve kavramları hatırd tutma düzeylerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Akademik Başarı Testini geliştirmek için öncelikle, ortaöğretim Türk Edebiyatı Öğretim Programı temel alınarak, 10. Sınıf “Türk Halk Hikâyeleri” konusu ile ilgili tüm kazanımlar belirlenmiş, belirtke tablosu hazırlanmış ve her bir kazanım için 2’şer soru maddesi yazılmıştır. Soru maddeleri, ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak Çoklu Zekâ Kuramına dayalı olarak hazırlanmıştır. Buna göre yedi bölümden oluşan testte; çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma ve açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Ölçme aracının kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla maddenin ölçülmek istenen davranışları ölçecek niteliğe sahip olup olmadığı, maddelerin yazım kurallarına uygunluğu, maddelerin anlam ve kapsam açısından uygunluğu, çeldiricilerin maddeye uygunluğu, doğru yanıtın maddeye uygunluğu ve bilimsel açıdan doğruluğu, testin bölümlerinin teknik özellikleri hakkında uzman görüşleri alınmıştır. Eğitimde ölçme ve değerlendirme ve ortaöğretim edebiyat alanında çalışan uzmanların görüşleri çerçevesinde maddelerde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Tüm hedefleri kavrayan çoktan seçmeli 11 soruluk Akademik Başarı Testi nihâi formu elde edilmiştir (EK-2).

3.3.2 Öğrenci Görüşme Formu

Görüşme yöntemi, araştırılan konu ile ilgili insanların neyi ve neden düşündükleri, duygu, tutum ve hislerinin neler olduğu hakkında derinlemesine bilgi edinilmesini sağlamaktadır (Ekiz, 2009).

Bu çalışmada ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin, Türk Edebiyatı dersinde uygulanan yaratıcı drama ve mevcut programa göre yapılan öğretim etkinlikleri hakkındaki görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile tespit edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı bir yol haritasına sahiptir ancak, görüşme bu harita çerçevesinde araştırmacı tarafından mülakat yapılırken hedefe yönelik olarak şekillendirilmektedir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2004).

Görüşme sorularının oluşturulmasında Türk Edebiyatı dersinde yer alan Türk Halk Hikâyeleri konulu çalışmalarda kullanılan görüşme formları incelenmiş ve tek açık

uçlu sorudan oluşan görüşme formu (EK-3) hazırlandıktan sonra konu alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşü alınmıştır.

Öğrenci görüşleri, her iki grup için deneysel uygulamanın bitiminden hemen sonra alınmıştır. Deneysel grubundan 27, kontrol grubundan 18 öğrenci ile gerçekleştirilen görüşmeler her biri ortalama 10 dakika sürmüştür. Görüşme verilerinin kaydedilmesinde ses kayıt ve not alma yöntemleri birlikte kullanılmış, daha sonra transkriptleri çıkarılmıştır.

3.4 Verilerin Toplanması

Bu çalışma, 2014-2015 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Ayten Çağırın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin 10-D ve 10-E sınıflarında öğrenim gören 45 öğrenci üzerinde, araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada; drama etkinlikleriyle canlandırmaya, doğaçlamaya ve yeniden kurgulanmaya uygun olması; uygulama sürecinin bölünmemesi, çalışma grubunun sürece katılımında devamlılığının sağlanması ve güvenilir sonuçlar elde etmek için süre bakımından deneysel işleme uygun olduğu gerekçesiyle “İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Halk Edebiyatı” ünitesi içinde yer alan halk hikâyeleri konusu seçilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce ünitenin kazanımları, içeriği, öğretim malzemeleri ve ders planları hazırlanmıştır. Ön test, deneysel işlem ve son testlerin uygulanmasıyla birlikte uygulama mart-nisan-mayıs aylarında on bir haftalık bir süreçte tamamlanmıştır. Çalışmada, Yaratıcı Drama yönteminin; öğrencilerin akademik başarıları ve “Halk Hikâyeleri” konusu ile ilgili kavram ve kuralların hatırd tutulmasındaki etkisi araştırılmıştır. Bu amaçla, ilk olarak seçkisiz yolla 10-E sınıfı deney grubu, 10-D sınıfı kontrol grupları olarak atanmıştır. Uygulanan teknik ve yöntemlerin öğrencilerin akademik başarılarına etkisini belirlemek amacıyla “Akademik Başarı Testi” ön test olarak uygulanmıştır. Ön ölçümlerin yapılmasının ardından deneysel işlemlere geçilmiş, her iki grupta da süreç eş zamanda başlatılmıştır.

Deneysel grubu olarak atanan 10-E sınıfında, belirlenmiş olan halk hikâyesi metinleri (Ek-4) haftada üç saat olmak üzere dört hafta boyunca Yaratıcı Drama yöntemine göre işlenmiştir. Uygulama öncesi öğrenciler, yaratıcı drama teknikleri ve uygulamaları hakkında bilgilendirilmiş, üç hafta boyunca haftada ikişer saatlik oturumlar halinde yaratıcı drama yöntemi çalışmaları yapılmıştır. Öğretim materyali olarak yaratıcı drama alanında eğitim almış ve çalışmalar yapmış bulunan araştırmacı tarafından

çalışma öncesi 7 oturumdan oluşan ders planları hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak ders planları alanında uzman iki yaratıcı drama eğitmeninin de görüşleri alınıp son hali verilerek (Ek-5) deney grubunda uygulanmıştır. Söz konusu ders planlarının her bir oturumuna ait konu, süre ve kazanımları Tablo 3.4’te verilmiştir.

Tablo 3. 4

Yaratıcı Drama Yöntemine Dayalı Ders Planlarının Konu, Süre ve Kazanımları

	Konu	Süre	Kazanım
I. OTURUM	Grup içi etkileşim	2 Ders saati	1-Kendini tanıtır. 2-Grupla iletişim kurar. 3-Grup arkadaşlarına uyum sağlar. 4-Yaratıcı drama etkinliklerine katılmaktan zevk alır.
II. OTURUM	Grup içi etkileşim	2 Ders saati	1- Grupla iletişim ve etkileşim kurar. 2-Grup üyelerinin bireysel özelliklerini tanır. 3-Grup arkadaşlarıyla güven duygusu içerisinde doğaçlamalar yapar.
III. OTURUM	Anlatmaya Bağlı Edebi Metinleri İnceleme Yöntemi	2 Ders saati	1-Anlatmaya bağlı edebi metinleri oluşturan unsurları öğrenir. 2-Anlatmaya bağlı edebi metinleri inceleme yöntemini uygular.
IV. OTURUM	Kam Püre’nün Oğlu Bamsı Beyrek Boyı	3 Ders saati	1-İncelediği anlatmaya bağlı metnin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler. 2-İncelediği anlatmaya bağlı metnin yapısını çözümler. 3- İncelediği metnin temasını bulur.
V. OTURUM	Battalname - Seyyid’in Meydan Okuması	3 Ders saati	1-İncelediği anlatmaya bağlı metnin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler. 2-İncelediği anlatmaya bağlı metnin yapısını çözümler. 3-Kişilerin, mekân ve zamanın olay örgüsüne etkisini belirler. 4-İncelediği metnin temasını bulur.
VI. OTURUM	Tahir ile Zühre Hikâyesi	3 Ders saati	1-İncelediği anlatmaya bağlı metnin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler. 2-İncelediği anlatmaya bağlı metnin yapısını çözümler. 3-Kişilerin, mekân ve zamanın olay örgüsüne etkisini belirler. 4- İncelediği metnin temasını bulur.
VII. OTURUM	Değerlendirme	3 Ders saati	1-İncelediği anlatmaya bağlı metinlerin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler. 2-İncelediği anlatmaya bağlı metinlerin yapısını çözümler. 3-İncelediği anlatmaya bağlı metinlerin olay örgüsünü belirler. 4-Kişilerin, mekân ve zamanın olay örgüsüne etkisini belirler.

Uygulama esnasında gerçekleştirilecek etkinliklerin fotoğraf ve video kayıtlarının alınması ve çalışmada kullanılması için gerekli izin belgeleri çalışma öncesinde Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve öğrenci velilerinden temin edilmiştir.

Kontrol grubu olarak atanan 10-D sınıfında ise; aynı halk hikâyesi metinleri haftada üç saat olmak üzere dört hafta boyunca 2015-2016 eğitim öğretim yılı yapılandırmacı yaklaşımı temel alan mevcut Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programına göre ağırlıklı olarak düz anlatım, soru-cevap, tartışma yöntemleriyle işlenmiştir. Metinlerin incelenmesinde ders kitabındaki etkinliklerden (Ek-4) yararlanılmıştır (MEB, 2015; Tatlıtürk, 2014).

3.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada Yaratıcı Drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile 2014-2015 Türk Edebiyatı dersi mevcut öğretim programının kullanıldığı kontrol grubu arasında akademik başarı ve hatırd tutma düzeyleri bakımından manidar bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla verilerin analizinde istatistik paket programları kullanılmıştır.

Normalde örneklem büyüklüğünün 30'un altında olduğu durumlarda parametrik olmayan testler önerilmektedir. Ancak bu çalışmada da olduğu gibi, sosyal bilimlerde pek çok araştırma küçük gruplarla yapılmaktadır. Literatürde alt grupların her birinin büyüklüklerinin 15 ve daha yüksek olması durumunda parametrik bir istatistiğin kullanılmasının, analizde hesaplanacak anlamlılık düzeyinde önemli bir sapmaya yol açmadığına ilişkin incelemeler vardır (Büyüköztürk, 2010, s.8). Bu nedenle çalışmada, deney ve kontrol grubunda toplanan verilerden elde edilen puanların normal dağılıma sahip olup olmadığı incelenmiş; tüm çalışma gruplarında çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.0 ve +1.0 arasında (Muthén & Kaplan, 1985) yer aldığı tespit edilmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Çalışmada tüm analizler için güven aralığı %95, anlamlılık $p=0.05$ düzeyi dikkate alınarak yapılmış ve bulgular değerlendirilmiştir. Bu nedenle çalışmada parametrik istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Bu çalışmada, yapılan deneysel uygulamanın öğrencilerin akademik başarılarına etkisini incelemek için kovaryans analizi (ANCOVA) kullanılmıştır. Kovaryans Analizinin (ANCOVA) amacı, bir çalışmada etkisi test edilen bir faktörün ya da faktörlerin dışında, bağımlı değişken ile ilişkisi bulunan bir değişkenin ya da

değişkenlerin istatistiksel olarak kontrol edilmesini sağlamaktır (Büyüköztürk, 2010, s.115). Böylece Kovaryans analizi hata varyansı azalarak daha etkili bir istatistiksel güç sağlar. Aynı zamanda ANCOVA, ön test-son test kontrol gruplu desenlerde iki grubun bulunduğu çalışmalarda kullanılabilir. ANCOVA analizi özellikle küçük örneklemlerle çalışmalarda oldukça faydalıdır (Kaya, 2005, s.165). Araştırmada ön testin son test puanına olan etkisi ANCOVA kullanılarak kontrol edilmiştir. Burada ön test puanları ortak değişken olmak üzere analize dâhil edilmiştir. Sonuçta grupların ön teste göre düzeltilmiş son test ortalama puanları karşılaştırılmıştır

Deney ve kontrol gruplarının “Türk Halk Hikâyeleri” konusunda öğrenilen bilgilerin hatırlanma tutulmasına ilişkin, ön test, son test ve kalıcılık test ortalamalarının gruplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Tekrarlı Ölçümler için Varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Benferroni çoklu karşılaştırmalar testi kullanılmıştır.

Nitel verilerin analizinde ise; toplanan veriler nitel araştırma yöntemlerinde yer alan analiz tekniklerinden betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizin amacı, ham verilerin okuyucunun anlayabileceği ve isterlerse kullanabileceği bir biçimde düzenlenmesidir. Betimsel çözümlemede elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Bu çözümlemede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir (Altunışık vd., 2004; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Elde edilen veriler yazıya dönüştürülürken katılımcıların ifadeleri hiç değiştirilmeden aktarılmıştır. Araştırmada gizlilik ilkesi esas alınmış ve katılımcı isimleri alfabetik harflerle kodlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde alt problemlere ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırma bulguları deney ve kontrol gruplarından elde edilen bilgiler doğrultusunda ele alınmıştır.

4.1 Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi; “Ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı Dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde ve sonrasında, akademik başarı testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Buna göre; Akademik Başarı Testi’nden aldıkları puanlar tek faktörlü kovaryans analizi (ANCOVA) ile karşılaştırılmıştır.

Türk Edebiyatı dersi akademik başarı testine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1

Deney ve Kontrol Gruplarına Ait Akademik Başarı Testi Betimsel İstatistikleri

Grup	Kişi Sayısı (n)	Ön Test Ortalama	Son Test Ortalama	Düzeltilmiş Son Test Ortalama
Deney	27	0,6963	2,9674	2,976
Kontrol	18	0,7578	2,0844	2,072

Tablo 4.1 incelendiğinde düzeltilmiş akademik başarı son test ortalamalarının deney grubu için $X=2,976$ ve kontrol grubu için $X=2,072$ olduğu görülmektedir. Grupların düzeltilmiş puanları arasında gözlenen farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan ANCOVA sonuçları Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2

Akademik Başarı Testi Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının Gruba Göre ANCOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalama	F	Anlamlılık Düzeyi (p)
Akademik başarı ön test	0,555	1	0,555	3,457	0,070
Grup (Deney ve Kontrol)	8,751	1	8,751	54,479	0,000
Hata	6,747	42	0,161		
Toplam	15,722	44			

p<.05

Tablo 4.2 incelendiğinde, akademik başarı ön test puanları ile düzeltilmiş son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F(1,42)=54,479$, $p<.05$]. Bu sonuç deney grubu öğrencilerinin akademik başarı puanlarının kontrol grubu öğrencilerden anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösterir. Buna bağlı olarak yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerin akademik başarı testi puanları ortalaması ($X=2,976$) kontrol grubu öğrencilerinin puanlarının ($X=2,072$) ortalamasından daha yüksektir.

4.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi; “Ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde, sonrasında ve kalıcılık testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Buna göre; Akademik Başarı testinden aldıkları puanlar tekrarlı ölçümler için varyans (ANOVA) analizi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.3

Deney ve Kontrol Grupları Akademik Başarı Testi Betimsel İstatistikleri

	Grup	N	X	S
Başarı Testi (Ön Test)	Deney	27	0,6963	0,33746
	Kontrol	18	0,7578	0,32102
	Toplam	45	1,4541	0,65848
Başarı Testi (Son Test)	Deney	27	2,9674	0,37720
	Kontrol	18	2,0844	0,46036
	Toplam	45	5,0518	0,83756
Başarı Testi (Hatırda Tutma)	Deney	27	2,7141	0,54470
	Kontrol	18	1,7311	0,61904
	Toplam	45	4,4452	1,16374

Tablo 4.3'te görüldüğü gibi başarı testi ön test son test ve kalıcılık testi uygulamalarının her üçüne de; deney grubuna 27 kontrol grubuna 18 öğrenci katılmıştır. Araştırma problemleri ve alt problemlere bağlı olarak zaman ve uygulanan yöntemle göre gruplar arasındaki etkileşimi ortaya koyabilmek için tekrarlı ölçümler için varyans analizi yapılmıştır. Grupların ortalama puanları hata varyanslarının homojen olduğu görülmüş ve yapılan tek faktörlü varyans analizi sonuçları deney grubu için Tablo 4.4'te, kontrol grubu için Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.4

Deney Grubu Öğrencilerinin Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestli k Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi (p)	Anlamlı Fark
Denekler Arası Ölçüm	8,166	1	366,084	350,264	0,000	1-2
Hata	83,642	2	41,821			
Toplam	6,209	52	119			
	98,017	55				2-3

1: Ön test   2: Son test   3: Hatırda tutma

ANOVA sonuçlarına göre; deney grubu öğrencilerinin başarı testi ön test, son test ve hatırda tutma testi puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur [F (2, 52) = 350,264, p<.05]. Son test ortalama puanı (X=2,9674) ve hatırda tutma testi ortalama

puanı ($X=2,7141$), ön test ortalama puanına ($X=0,6963$) göre daha büyüktür. Buna göre; ön test ile son test puanları arasında, ön test ile hatırd tutma testi arasında ve son test ile hatırd tutma testi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu, Türk Edebiyatı dersinde yapılan Yaratıcı Drama uygulamalarının, 10. sınıf lise öğrencilerinin derse yönelik akademik başarılarını arttırdığını göstermektedir. Öğrencilerin akademik başarı testi puanlarının, kalıcılık testi uygulamasında, son teste göre oldukça az miktarda düşüş gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.5

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Hatırd Tutma Testi Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalama	F	Anlamlılık Düzeyi (p)	Anlamlı Fark
Denekler Arası Ölçüm	125,492	1	125,492	87,437	0,000	1-2
Hata	16,994	2	8,497			1-3
Toplam	3,304	34	0,097			2-3

1: Ön test   2: Son test   3: Hatırd tutma

ANOVA sonuçlarına göre; kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi ön test, son test ve hatırd tutma testi puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur [$F(2, 34) = 87,437, p < .05$]. Son test ortalama puanı ($X=2,0844$) ve hatırd tutma testi ortalama puanı ($X=1,7311$) ve ön test ortalama puanına ($X=0,7578$) göre daha büyüktür. Buna göre; ön test ile son test puanları arasında, ön test ile hatırd tutma testi arasında ve son test ile hatırd tutma testi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu, Türk Edebiyatı dersinde yapılan mevcut programa göre ders anlatımının, 10. sınıf lise öğrencilerinin derse yönelik akademik başarılarını arttırdığını göstermektedir. Öğrencilerin akademik başarı testi puanlarının, hatırd tutma testi uygulamasında, son teste göre oldukça düşüş gösterdiği tespit edilmiştir.

4.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi; “Ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulanan öğretim sürecine yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Buna göre; toplanan veriler nitel araştırma yöntemlerinde yer alan analiz tekniklerinden betimsel analiz tekniği kullanılarak

çözümlemişdir. Veriler analiz edilirken her bir öğrencinin verdiği cevaplar incelenmiş ve birbirine yakın fikirler birleştirilerek, frekans ve yüzde hesabı yapılmış ve tablo hâlinde sunulmuştur. Aynı zamanda öğrenci görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

4.3.1 Deney grubu öğrencilerinin Yaratıcı Drama uygulamasına yönelik görüşleri

Görüşmelerden elde edilen nicel verilere dayalı olarak deney grubu öğrencilerinin Yaratıcı Drama uygulamasına ilişkin genel görüşlerinin genele ait yüzde frekans dağılımı Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6

Deney Grubu Öğrencilerinin Yaratıcı Drama Uygulamasına İlişkin Genel Görüşlerinin Yüzde Frekans Dağılımı

Uygulamaya ilişkin öğrenci görüşleri	f	%
Drama ile işlenen derslerin eğlenceli geçmesi	16	42,11
Öğrenilenlerin akılda kalıcılığının artması	9	23,69
İşlenen dersin öğretici olması	7	18,42
Bireysel gelişime olumlu katkısı	3	7,89
Derse karşı ilginin artması	3	7,89
Toplam	38	100

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi lise öğrencileri çoğunlukla (%42,11), Yaratıcı Drama yöntemiyle işlenen Türk Edebiyatı dersinin oldukça eğlenceli geçtiği görüşünü belirtmişlerdir. Aynı zamanda uygulanan yöntemin derste öğrenilenlerin akılda kalıcılığını arttırdığını (%23,69) ifade etmişlerdir. Öğrenciler; Yaratıcı Drama yöntemi ile işlenen derslerin öğretici olduğunu (%18,42), bireysel gelişime olumlu katkısının olduğunu (%7,89) ve derse ilgilerinin arttığını (%7,89) belirtmişlerdir.

Bunun yanında görüşme yapılan öğrencilerin hemen hemen hepsi uygulamadan memnun olduğunu, devam etmesi gerektiğini ve faydasını gördüğünü ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan öğrencilerden bazıları uyguma ile olumlu görüşlerini şöyle açıklamaktadırlar:

“...Yaptığımız çalışmanın çok eğlenceli olduğunu söyleyebilirim. Hem eğlenceli hem de öğreticiydi ve akılda kalıcıydı...”

“...İşlediğimiz etkinlikler sayesinde şu an bütün karakterleri aklımda tutabiliyorum. Ve yaptıklarımızla eğlenerek öğrendik. Roller konusunda kendimizi geliştirdik...”

“...Drama dersleri sayesinde karakterler, hikâyeler daha çok aklımda kaldı ve daha iyi anladım. Kısacası bana ve edebiyat dersimde çok faydalı oldu...”

“...Farklı bir deneyim oldu. Kendimi keşfettim. Kameraya baya bi yakışıyormuşum, oyuncu da olabilirim mesela. İyiydi...”

“...Yaptığımız drama sayesinde edebiyat dersine ilgim oldu...”

“...Edebiyat dersinde yapmış olduğumuz çalışmalar derse olan ilgimi daha da arttırdı. Canlandırdığımız roller konuya daha çok hâkim kalmayı ve eğlenceli bir ders haline getirdi. Bu yönünden çok fayda gördüm. Benim için verimli bir dönem oldu...”

4.3.2 Kontrol grubu öğrencilerinin mevcut programa yönelik işlenen derse ilişkin görüşleri

Görüşmelerden elde edilen nicel verilere dayalı olarak kontrol grubu öğrencilerinin mevcut programa yönelik işlenen derse ilişkin genel görüşlerinin genele ait yüzde frekans dağılımı Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Mevcut Programa Yönelik İşlenen Derse İlişkin Genel Görüşlerinin Yüzde Frekans Dağılımı

Uygulamaya ilişkin öğrenci görüşleri	f	%
Türk Edebiyatı dersi sıkıcı bir ders	11	36,66
Etkili ders işlenerek faydalı hale getirilmeli	9	30
Ders az da olsa eğlenceli geçiyor	3	10
Derse katılımın artması önemlidir	3	10
Ödev verilmemeli	2	6,67
Edebiyat dersinin ağır olması anlamayı zorlaştırıyor	2	6,67
Toplam	30	

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi lise öğrencileri çoğunlukla, mevcut programa yönelik işlenen Türk Edebiyatı dersinin sıkıcı olduğu görüşünü (%36,66) bildirmişlerdir. Bunun yanında programa yönelik işlenen dersin daha etkili uygulamalarla zenginleştirilerek faydalı hale getirilmesi gerektiği görüşünü (%30) belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğrenciler; dersin az da olsa eğlenceli geçtiğini (%10), derse katılımın dersi anlamada önemli bir etkisinin olduğunu (%10), ödev verilmesinden hoşlanmadıklarını (%6,67) ve Türk Edebiyatı dersinin ağır bir branş olduğu için konuları anlamada zorlandıklarını (%6,67) ifade etmişlerdir. Buna göre, görüşme yapılan öğrencilerin verdikleri görüşlerden örnek alıntılar yapılarak aşağıda verilmiştir.

“...Dersin tamamını konuşarak veya ders işlersek çok sıkıcı oluyor. Zaman zaman girip çıkıyoruz, anlamıyoruz, çok sıkıcı...”

“...Dersler yoğun geçiyor. Edebiyat dersimiz daha da iyi geçebilir. Ama biraz sıkıcı geçiyor...”

“...Edebiyat dersi normal anlatımlı değil de biraz daha eğlenceli geçebilir...”

“...Eğlenceli hale getirmek için edebiyat derslerinde yarışmalar yapabiliriz. Böyle daha iyi bir şekilde öğrenebiliriz ve bizde kalıcılık yaratır...”

“...Edebiyat yararlı bir derstir. Şiirler ön planda olsa daha iyi olur...”

“...Öğrendiğimiz bilgiler hakkında eğlenceli yazılar da okursak daha güzel olur. Uzun yazılar yerine kısa yazılar olsa daha da güzel olacak...”

“...Biz derse katılsak daha iyi anlayabilirdik. Dersi anlayabiliriz...”

“...Dersten pek şikâyetimiz yoktu ama öğrencinin sevmediği tek olay ödev verilmesidir herhalde...”

“...Edebiyat dersimiz çok ağır bir branş olduğu için anlamamız kolay olmuyor. Hocamız bize bir şeyler öğretmeye çalışıyor. Edebiyat öğretmenlerimiz ne kadar bize bir şeyler öğretmek istese de sürekli yazı yazma, sürekli soru sorulmasından dolayı kimsenin dersi dinleyesi gelmiyor...”

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara, uygulamaya ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada ortaöğretim 10.Sınıf Türk Edebiyatı Dersinin İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı ünitesi içinde geçen olay çevresinde oluşan edebî metinlerden halk hikâyelerinin öğretilmesinde; Yaratıcı Drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut programa göre öğretimin yapıldığı kontrol grubu arasında akademik başarı ve hatırd tutma düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığı saptanmıştır. Belirlenen amaca yönelik elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda maddeler halinde sunulmuştur.

1. Yapılan analizlere göre; ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı Dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde ve sonrasında, akademik başarı testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu deney grubu öğrencilerinin akademik başarı testi puan ortalamalarının, kontrol grubu öğrencilerinin puan ortalamalarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Yaratıcı Drama yöntemi ile zenginleştirilen Türk Edebiyatı dersinin, mevcut programa göre öğrenci akademik başarılarını daha çok arttırdığını göstermektedir. Bu nedenle deney grubuna uygulanan programın daha etkili olduğu söylenebilir.

Ulubey (2015) öğrencilerin öğrenme öğretme sürecine etkin katılımının sağlandığı, eleştirel sorular sorabildiği, tartışmalara aktif katıldığı, grup çalışmalarında sorumluluk aldığı, özgün ürünler ortaya çıkardığı, görüşlerini özgürce ifade ettiği ve başkalarının görüşlerine saygılı olmayı öğrendiği, yöntem ve teknikler uygulanırken akademik başarılarının yükseldiğini ifade etmiştir. Özellikle yaratıcı dramının eğitim ortamında, bir kavramın ya da konunun daha iyi anlaşılmasını, öğrencilerin konuyu içselleştirerek yaşantıya dönüştürmelerini, yaparak yaşayarak öğrenmelerini ve toplumsallaşmalarını sağladığı, dolayısıyla akademik başarılarında artış gözlemlendiği belirtilmektedir (San, 1996). Elde edilen bu sonuç yaratıcı drama yönteminin çeşitli

düzeylerde ve çeşitli konu alanlarında başarıyı arttırdığını saptayan çeşitli araştırma bulgularıyla da desteklenmektedir (Ay, 2005; Aydeniz, 2012; Nalçacı, 2012; Karaosmanoğlu, 2015; Ulubey, 2015).

2. Araştırmanın ikinci alt probleminin sonuçlarına göre; ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ve mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesinde, sonrasında ve hatırd tutma testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulguya göre; deney grubu ön test ile son test puanları arasında, ön test ile hatırd tutma testi arasında ve son test ile hatırd tutma testi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sonuç olarak; deney grubu öğrencilerine Türk Edebiyatı dersinde yapılan Yaratıcı Drama uygulamalarının, derse yönelik akademik başarılarını arttırdığını göstermektedir. Öğrencilerin akademik başarı testi puanlarının, kalıcılık testi uygulamasında, son teste göre oldukça az miktarda düşüş gösterdiği tespit edilmiştir.

Ay (2005), yaratıcı drama yönteminin çocuğun hayal gücünü geliştirdiğini, dolayısıyla zihinsel kapasitesini geliştirdiğini vurgulamıştır. Hayal kurması için, canlandırmalar yapması için çocuğa verilen yönergeler hatırlama miktarını arttırmaktadır. Bu sayede birçok kavram daha çabuk ve kalıcı biçimde öğrenilebilir. Yaratıcı düşünme güçlerini arttırarak, sürekli gelişim ve değişim içinde olan dünyaya uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda problem çözme becerilerini geliştirerek, cevap buldukları bazı problemlere benzer durumlarla karşılaştıklarında genelleme yapabilmelerine olanak sağlamaktadır.

Yaratıcı drama yöntemi, çocuklara uygulandığında, onlara bizzat etkinliğin içinde olarak öğrenme fırsatı verir. Bu da çocukların kalıcı öğrenmelerinde ve hatırd tutmalarında etkili olmaktadır (Karoğlu, 2011). Aynı zamanda Kayhan (2004); yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin soyut ders konularını somutlaştırmalarını sağlayarak, derse ve konuya ilgilerini çekerek öğrenmenin kalıcı olmasına yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Kontrol grubunda ise; ön test ile son test puanları arasında, ön test ile hatırd tutma testi arasında ve son test ile hatırd tutma testi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca göre; Türk Edebiyatı dersinde yapılan mevcut programa göre ders anlatımının, 10. Sınıf lise öğrencilerinin derse yönelik akademik başarılarını

arttırdığını göstermektedir. Öğrencilerin akademik başarı testi puanlarının, hatırd tutma testi uygulamasında, son teste göre oldukça düşüş gösterdiği tespit edilmiştir.

3. Ortaöğretim 10. sınıf Türk Edebiyatı dersinde Yaratıcı Drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile mevcut programa yönelik ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin, uygulanan öğretim sürecine yönelik görüşleri incelendiğinde; deney grubu öğrencileri çoğunlukla Yaratıcı Drama yöntemiyle işlenen Türk Edebiyatı dersinin oldukça eğlenceli geçtiği görüşünü belirtmişlerdir. Aynı zamanda uygulanan yöntemin derste öğrenilenlerin akılda kalıcılığını arttırdığını, derslerin öğretici olduğunu, bireysel gelişime olumlu katkısının olduğunu ve derse ilgilerinin arttığını ifade etmişlerdir. Bu bulgulara göre deney grubu öğrencilerinin görüşlerinin, uygulanan yöntemin faydalı olduğu ve devam etmesi gerektiği yönünde, olumlu ifadeler olduğu söylenebilir.

Kontrol grubu öğrencileri ise; çoğunlukla mevcut programa yönelik işlenen Türk Edebiyatı dersinin sıkıcı olduğu görüşünü bildirmişlerdir. Bunun yanında programa yönelik işlenen dersin daha etkili uygulamalarla zenginleştirilerek faydalı hale getirilmesi gerektiği, dersin az da olsa eğlenceli geçtiği, derse katılımın dersi anlamada önemli bir etkisinin olduğu, ödev verilmesinden hoşlanmadıkları ve Türk Edebiyatı dersinin ağır bir branş olduğu için konuları anlamada zorlandıkları görüşlerini ifade etmişlerdir.

Slade (1955) eğitimde oyunun kullanılması gerektiğini ilk savunanlardan olmuştur. Çünkü öğrenci, arkadaşlarıyla dramatik oyunlar oynarken kendini başkalarının yerine koyabilmektedir. Farklı bireylere ait rolleri oynayan öğrenci, kendi kişiliğini tanıyabilmekte ve kendini başkalarından ayıran özelliklerin farkına varabilmektedir. Oyun yoluyla kendi güçlerinin farkına varan öğrencinin duyuları ve becerileri de gelişmektedir (Yavuzer, 2008). Çocuk oyunlarla paylaşmayı öğrenebilir. Yaratıcı dramada kullanılan oyunlar, doğaçlamalar ve canlandırmalar öğrencilerin yaşama hazırlanmasında önemli bir yer tutmaktadır (Maden, 2010; Ulubey, 2015).

Yaratıcı dramanın kullanıldığı diğer araştırmalarda da, öğrencilerin eğlenerek öğrendikleri, derse katıldıkları, dersi ilgi çekici buldukları görülmüştür (Aykaç, 2007; Atan, 2007; Bertiz, Bahar ve Yeğen, 2010; Arıkan, 2011; Aykaç ve Köğce, 2014). Bunun yanında, etkinliklerin öğrenmeyi kolaylaştırdığı, yaparak yaşayarak içeriği daha iyi öğrenmeyi ve öğrenilenlerin akılda kalmasını sağladığı belirlenmiştir

(Karakaya, 2007; Aytaş, 2013; Kara, 2013; Aykaç ve Köğce, 2014; Aykaç ve Çakır-İlhan, 2014).

Araştırmalar yaratıcı drama yönteminin, öğrencilerde empati, kendini ifade etme, yaratıcılık, hayal gücü ve düşünme becerilerini de geliştirdiğini ifade etmiştir (Afacan ve Turan, 2012; Arıdağ ve Aslan, 2012; Aydeniz, 2012; Durusoy, 2012; Kara, 2013; Aykaç ve Çakır-İlhan, 2014).

5.2 Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar dikkate alınarak araştırmayla ilgi aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

1. Yaratıcı dramının akademik başarıyı ve öğrenilenlerin kalıcılığını arttırdığı, öğrenciler açısından dersleri daha ilgi çekici, eğlenceli, merak uyandırıcı, iletişim ve etkileşime açık kıldığı düşünüldüğünde Türk Edebiyatı derslerinde dramının yaygınlaştırılması yararlı olacaktır.
2. Türk Edebiyatı dersinin başka konularında ve başka öğretim kademelerinde de yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına ve derse yaklaşımlarına etkisini belirlemeye yönelik bilimsel çalışmalar yapılmalıdır.
3. Türk Edebiyatı derslerinde yaratıcı drama yöntemi ile ders işlemenin öğrenciler açısından oldukça faydalı olduğu düşünüldüğünden üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümlerinde drama dersleri zorunlu ders olarak programlara konulmalıdır.

Eğitimde Yaratıcı Drama çalışmalarına yönelik alan yazın taramasında elde edilen veriler ışığında konu hakkında aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

1. Anaokulundan itibaren eğitimin her kademesinde derslerde yaratıcı drama yönteminden yararlanılmalıdır.
2. Öğretmenlerin yaratıcı drama alanında eğitim almaları, uygulamalar yapmaları hususunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmet içi eğitimler düzenlemesi, drama eğitimi veren özel eğitim kurumlarıyla işbirliği kurması ve öğretmenlerin drama çalışmalarını teşvik etmesi yararlı olacaktır.
3. Eğitim fakültelerinin bütün anabilim dalı programlarına drama dersleri konularak drama bilgisine ve uygulama becerisine sahip öğretmenlerin yetişmesi sağlanmalıdır.

4. Ortaöğretim kademelerine yönelik drama çalışmaları okul öncesi ve ilköğretim kademelerine kıyasla oldukça kısıtlıdır. Ortaöğretim öğrencilerine yönelik drama çalışmalarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

5. Okullarda drama çalışmaları için gerekli düzenlemeler yapılmalı, uygun koşullar hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aça, M. (2004). Kaynaklar. M.Öcal Oğuz (Editör), *Türk halk edebiyatı el kitabı* (2. baskı) (s. 1-30). Ankara: Grafiker yayıncılık.
- Adıgüzel, H.Ö. (2006). Yaratıcı drama derslerine (Okulöncesinde drama ve ilköğretimde drama) ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *ÇDD Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 7-15.
- Adıgüzel, H. Ö. (2010a).*Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Natürel Yayınevi.
- Adıgüzel, H. Ö.(2010b). Niçin yaratıcı drama. Ömer Adıgüzel (Editör), *Tamer Levent'e armağan Yaratıcı drama 1999-2002 yazılar*. Ankara: Naturel Yayıncılık. s. 255-262.
- Afacan, Ö. & Turan, F. (2012). Fen Bilgisi öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin algılarının belirlenmesinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33 (2), 211-237.
- Akar, R. (2010) Eğitimde alternatif bir öğretim yöntemi: drama. Ömer Adıgüzel (Editör), *Tamer Levent'e armağan Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar*. Ankara: Naturel Yayıncılık. s. 190-195.
- Akar- Vural, R., Somers, J.W. (2012). *İlköğretimde drama: kuram ve uygulama*. (2. Baskı), Ankara: Pegem yayınları.
- Akbalık, E. (2012). *Anadolu sahası Türk halk hikâyelerinde toplumsal cinsiyet rolleri ile kadınlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.
- Akinoğlu, O. (2005). Türkiye'de uygulanan ve değişen eğitim programlarının psikolojik temelleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*,22, 31-46.
- Altın, H. (2014) II. Meşrutiyetten Cumhuriyete İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve onun eğitim ve eğitimci kavramları ile ilgili düşünceleri. *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*. 33(55), 219-251.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya: Sakarya.
- Alptekin, A. B. (2002). *Halk hikâyelerinin motif yapısı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Alptekin, A. B. (2011). *Halk bilimi araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş., Çimen, S. (2000). *Eğitimde drama*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arıdağ, L. & Aslan, A. E. (2012). Tasarım çalışmaları-1 stüdyosunda uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin mimarlık öğrencilerinin yaratıcı düşünce becerilerinin gelişimine etkisi. *Megaron Dergisi*, 7 (1), 49-66.

- Arıkan, E.N.Y. (2011). *İlköğretim okullarında yaratıcı drama yönteminin görsel sanatlar eğitiminde kullanılmasının erişimi, tutum ve kalıcılığa etkisi: Meram İlköğretim okulu örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aslanel, Ö. (2011). *Ortaöğretim onuncu sınıf Türk edebiyatı dersinin drama yöntemi ile öğretiminin öğrencilerin ders tutumlarına, sosyal becerilerinin gelişmesine yönelik etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ataman, M. (2013). *Yaratıcı yazma için yaratıcı drama*. (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Atan, U. (2007). *Resim-iş Öğretmeni yetiştirmede Yaratıcı Drama yönteminin grafik tasarımı derslerinde kullanılmasının erişimi, tutum ve kalıcılığa etkisi (Selçuk Üniversitesi Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ay, T. S. (2005). *İlköğretim hayat bilgisi öğretiminde yaratıcı drama ve geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrenci başarısı ve hatırdaki tutma düzeyi üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Aydeniz, H. (2012). *Yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına ve Fransızca konuşmaya yönelik tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. (2011) *Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. ve Çakır-İlhan, A. (2014). Çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin konuşma becerilerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(1), 209-234.
- Aykaç, M., ve Köğçe, D. (2014). Sınıf öğretmenlerinin matematik derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanma durumlarının incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 2014(XVII), 907-938.
- Aykaç, N. (2007). Sosyal bilgiler dersinde aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmasının öğrencilerin derse karşı tutumuna, erişim düzeyine ve kalıcılığa etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 24-37.
- Aykaç, N.(2009). *Öğretme ve öğrenme sürecinde aktif öğretim yöntemleri*. (2. baskı). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aykaç, N. ve Ulubey Ö. (2008). Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin 2005 MEB ilköğretim programlarında değerlendirilmesi. İ. Güven, H.Ö. Adıgüzel ve P. Özdemir (Editörler), 13. *Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama/ Tiyatro Kongresi Bildiri Kitabı*. (s. 144-164). Ankara:SMG Yayıncılık.

- Aytaş, G. (2008). *Türkçe öğretiminde tematik yaratıcı drama etkinlik uygulamaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aytaş, G. (2013). Eğitim ve öğretimde alternatif bir yöntem: Yaratıcı drama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12). 35-54.
- Baş, G. (2011). Türkiye’de eğitim programlarında yapılandırmacılık: dün, bugün, yarın. *Eğitim Dergisi*.
<http://www.egitirim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/sayi-31-40/sayi-32-ekim-2011/739-turkiye-de-egitim-programlarinda-yapilandirmacilik-dun-bugun-yarin> 3 Şubat 2015’te alınmıştır.
- Bertiz, H., Bahar, M. & Yeğen, G. (2010). Fen ve Teknoloji öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemine yönelik tutumları ve yöntemin fen ve teknoloji eğitiminde kullanılabilirliğine ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 483-509.
- Boratav , P. N. (1982). *100 Soruda Türk halk edebiyatı* (4. baskı), İstanbul: Gerçek Yayınları.
- Boratav, P. N.(1991). *Folklor ve edebiyat-2*. (2. baskı) İstanbul: Adam Yayınları.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2006) Bilgi toplumu oluşturma bağlamında Türk edebiyatı dersleri üzerine düşünceler. *Milli Eğitim: Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 169, 119- 133.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analiz el kitabı*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Cemiloğlu, M. (2013). *Türk dili ve edebiyatı öğretimi* (2. baskı). Bursa: Aktüel Yayınları.
- Cicioğlu, M. N. (2013). Kırgız Türkçesiyle Yazılmış Olan Seyyid Battal Gazi Destanı Üzerine Bir İnceleme. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 / 4, 427 - 440.
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Plano Clark, Vicki L. & Morales, A. (2007). Qualitative Research Designs: Selection And Implementation. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236-264.
- Creswell, J. W., Klassen, A. C., Plano Clark, V. L., Smith, K. C. (2011). Best practices for mixed methods research in the health sciences.
https://www2.jabsom.hawaii.edu/native/docs/tsudocs/Best_Practices_for_Mixed_Methods_Research_Aug2011.pdf 15 Mayıs 2016 tarihinde alınmıştır.
- Coşkun, M.(2006) Türk Dili ve Edebiyatı öğretimindeki sorunlara batı üniversiteleri temelinde çözüm önerileri, *Milli Eğitim*, 169, 57-74.
- Çelik- Özer, T. (2010). *Çağdaş bir dil ve edebiyat öğretimi program modeli önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Demir, N. ve Erdem M. D. (2006). Türk kültüründe destan ve Battal Gazi destanı. *Turkish Studies /Türkoloji Dergisi I*, 1, 97-139.
- Dilidüzgün, S. (2001). Türkiye’de edebiyat öğretimi ve edebiyat öğretiminde çağdaş yönelimler. İpşiroğlu Z.(Editör), *Çağdaş Türk Yazını- Yazın Öğretimi İçin Temel Bir Kaynak* (s. 244-265). İstanbul: Adam Yayınları.
- Durusoy, H. (2012). *6. sınıf “kuvvet ve hareket” ünitesinde basamaklı öğretim yöntemi ve yaratıcı drama yönteminin öğrenci erişimine ve kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri: yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elçin, Ş. (2005). Halk edebiyatına giriş. (9. baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Eğitmen, A. (2010) Çoklu zekâ ve eğitimde drama. Ömer Adıgüzel (Editör), *Tamer Levent’e armağan Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar*. Ankara: Naturel Yayıncılık. s.107-117.
- Ergin, M. (1994).*Dede Korkut kitabı-1* (3. baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Gökyay, O.Ş. (2000), *Dede Korkut hikâyeleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Günay, U. (1998) Dede Korkut hikâyelerindeki karakterlerin tahlili. *Milli folklor*. 5(37), 3-12.
- Güneysu, S. (2006). Eğitimde drama. (ed. H. Ömer Adıgüzel) *Prof. Dr. İnci San’a armağan Yaratıcı Drama 1985-1998 yazılar*. (2. baskı), s. 127-133. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Güzel, A. (2006). Edebiyat eğitiminde amaçlar ve bu amaçlara yönelik yöntem teknik ve örnek uygulamalar. *Milli Eğitim*,169, 85-106.
- Güzel, A. ve Torun, A. (2010). *Türk halk edebiyatı el kitabı*. (6. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Helimoğlu-Yavuz, M. (2002). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İşleyen. E. (2009). *Ortaöğretim dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinde drama yönteminin öğrencilerin ders başarısına katkısı (Ankara ili-Akyurt ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Kafkasyalı, A. (2005). Türk halk edebiyatı öğretiminin önemi ve lise öğretim programlarındaki yeri üzerine bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 61-76.
- Kaplan, M. (2014) *Kültür ve dil*, (32. Baskı). İstanbul: Dergâh Yay.
- Kara, Ö. T. (2000). *Türkçe öğretiminde yaratıcı drama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Kara, Ö. T. (2013). Dramayla oluşturulmuş öykülerin Türkçe eğitiminde kullanılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (11), 659-699.
- Kara, Ö. T. (2014). Türk dili ve edebiyatı dersinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri. Erdem, D. ve Akkaya, A. (Editörler), *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karakaya, N. (2007). İlköğretimde drama ve örnek bir uygulama. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (1), 103-139.
- Karaosmanoğlu, Ö. (2015). Yaratıcı drama yönteminin 6. sınıf bilişim teknolojileri ve yazılım dersi alan öğrencilerin ders başarılarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karoğlu, A. (2011). İlköğretim okullarında yaratıcı drama yönteminin görsel sanatlar eğitiminde kullanılmasının erişimi, tutum ve kalıcılığa etkisi (meram ilköğretim okulu örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kavcar, C. (2002). Türk dili ve edebiyatı programlarıyla ilgili yeni çalışmalar. *Nasıl Bir Edebiyat Eğitimi?* s.100-115.
- Kavruk, H.ve Durukoğlu, S. (2012). *Battalname*, Malatya: Malatya Kitaplığı.
- Kaya, O. Nafiz. (2005). *İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin maddenin tanecikli yapısı konusundaki başarılarına ve bilimin doğası hakkındaki kavramlarına tartışma teorisine dayalı öğretim yaklaşımının etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayhan H. (2004) Yaratıcı Dramaya göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin öğrencilerin matematik başarısına, öğrenilen bilgilerin kalıcılığına ve matematiğe yönelik tutumlarına etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kılınç, H.H. (2014). Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersi 9,10, 11 ve 12. sınıflar öğretim programına genel bir bakış. M.D. Erdem ve A. Akkaya (Editörler), *Türk dili ve edebiyatı öğretimi* (s. 57-74). Ankara: Pegem Akademi.
- Kırkar, A. (2007) Yaratıcı drama tekniklerinin yazın sanatına ilgi ve istek uyandırmak amaçlı kullanımı, Yayınlanmamış Bitirme Projesi, ÇDD Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği Programı, İstanbul.
- Kodaz, A.(2007). *Ortaöğretim 9. sınıflarda dil öğretiminde drama yönteminin etkiliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Maden, S. (2010) Türkçe öğretiminde drama yönteminin gerekliliği. *TÜBAR*.
http://tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/pdf/2010BAHAR/maden_sedat%20503-519.pdf 12 Kasım 2015 tarihinde alındı.
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve eğitimi Genel Müdürlüğü. (2006).
Temel eğitime destek projesi "öğretmen eğitimi bileşeni" öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2011). *Ortaöğretim Türk edebiyatı dersi 9.,10.,11.,12., sınıflar öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). *Ortaöğretim Türk edebiyatı 10. Sınıf ders kitabı*. Yelten, M. (Editör). Ankara: MEB Yayınları.
- Miyasoğlu, M. (1999) Dede Korkut kitabı. (3. baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Muthen, B.O., & Kaplan, D. (1985). A comparison of some methodologies for the factor analysis of non-normal Likert variables. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 38, 171–189.
- Nalçacı, İ. Ö. (2012). *Çevremizdeki kirlilik konusunun ilköğretimde yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi ve öğrenci farkındalığına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Nutku, Ö. (1983) *Gösterim terimleri sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Oğuzkan, A.F. (1993). *Eğitim terimler sözlüğü*. Ankara: Emel Matbaacılık San Tic. Ltd.
- Okvuran, A. (2006) Yaratıcı dramın kullanılabileceği alanlar. Ömer Adıgüzel (Editör). Prof. Dr. İnci San'a armağan yaratıcı drama *Yaratıcı Drama 1985-1998 yazılar*. (2. baskı). (s. 196-197), Ankara: Naturel yay.
- Orhan, S., Bulut, M., Gedik M.(2012) Türkçe eğitimi açısından kültürel değerlerin aktarılmasında halk hikâyelerinin yeri ve önemi üzerine bir inceleme, *International Journal of Social Science*. 5(3), 51-57.
- Öncül, K. (2008). Dede Korkut hikâyelerinde savaşçı kadın tipi ve animus kavramı, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*.
http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1524423037_%c3%b6nc%c3%bclkc%c3%bcr.pdf, 21 Mart 2016'da alınmıştır.
- Özcan, H. (2008) Halk edebiyatı metinlerinin çocuk edebiyatına kaynak olması ve örneklem olarak Dede Korkut hikâyeleri. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*
http://www.turkishstudies.net/Makaleler/736894098_%C3%B6zcanh%C3%B7cseyin.pdf 15 Aralık 2015'te alınmıştır.
- Özcan, Ş. (2013) *Yaratıcı dramın anlayarak anlatma becerilerinin geliştirilmesine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özden, Y.(2011). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.

- Özsoy, B. S. (2006). *Dede Korkut kitabı (transkripsiyon-inceleme-sözlük)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öztürk, A. (2010) Eğitim-öğretimde yeni bir yaklaşım: Yaratıcı drama. Ömer Adıgüzel (Editör). *Tamer Levent'e armağan Yaratıcı drama 1999-2002 yazılar*, 300-310 Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Pektaş, E. (2016, 9-11 Mart). *10. sınıf Türk edebiyatı derslerinde toplumsal cinsiyet bağlamında halkın hikâyeleri ile halkın eğitimi*. 26. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi'nde sunulmuştur. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Sağlamöz, G. (2006) Bir eğitim yöntemi olarak yaratıcı drama. H. Ömer Adıgüzel (Editör). *Prof. Dr. İnci San'a armağan Yaratıcı Drama 1985-1998 yazılar. (2. Baskı)*, s. 89-102. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren bir disiplin: Eğitsel yaratıcı drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 2(7), 148-160.
- San, İ. (2006a). Eğitimde yaratıcı drama. H. Ö. Adıgüzel (Editör). *Prof. Dr. İnci San'a armağan Yaratıcı Drama 1985-1998 yazılar. (2. baskı)*, s. 46-57. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, İ. (2006b). Yaratıcı dramanın-eğitsel boutları. H. Ö. Adıgüzel (Editör). *Prof. Dr. İnci San'a armağan Yaratıcı Drama 1985-1998 yazılar. (2. baskı)*, s. 113-118). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, İ. (2010). Türkiye'de eğitimde yaratıcı drama çalışmalarının gelişimi. H. Ö. Adıgüzel (Editör). *Tamer Levent'e armağan Yaratıcı Drama 1999-2002 yazılar. s. 18-28*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Sarar, İ. A. (1988). Halk edebiyatımızda kahramanlık konusu ve Seyyit Battal Gazi. *Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu II (s.198-208)*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Selmanoğlu, E. (2009). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı dramanın öğrenci başarısına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Slade, P. (1955). *Child drama*. Philosophical Library.
- Somers, J. (1994). *Drama in the curriculum*, London: Cassell.
- Sönmez, K.(2006). *İlköğretim ikinci kademedeki Türkçe ders kitaplarında yaratıcı drama yoluyla işlenebilecek metinlerin çözümlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Susar-Kırmızı, F. (2009). Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının yazmaya yönelik tutuma etkisi. *ÇDD Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(7), (51-68).
- Şaşan, H. (2002). Yapılandırmacı öğrenme. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 74-75, 49-52.

- Şen, S. (2003). Oğuz Kağan destanında ve Dede Korkut hikâyelerinde kadın. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 21,123-128.
- Tatlıtürk, Y. (2014). *Ortaöğretim Türk edebiyatı 10*. Ankara: Nova Yayıncılık.
- Türkmen, F. (1998). *Tahir ile Zühre*. (2. Baskı) Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük*. (11. Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Ulubey, Ö. (2015). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T. (2010). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü* (10. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yavuzer, H. (2008). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılar, Ö. (2010). *Halk bilimi ve eğitim*. (3. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, E. (1998). *Dram sanatına göstergebilimsel yaklaşım ve bir sahne çalışması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yılmaz, N. (2009) Yaratıcı drama destekli yaratıcı okuma programı. *ÇDD Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(7), 93-116).
- <http://yaraticidrama.org/hakkimizda/tarihce/> 15 Şubat 2016'da alınmıştır.

EKLER

EK-1

RESMİ İZİN

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890/26/282800
Konu: Anket Uygulaması

12/01/2015

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Esra PEKTAŞ'ın "Türk Halk Hikayelerinin Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Ders Başarılarına Etkisi" konulu çalışmasını, İlimiz, Kepez İlçesi Çağlayan Anadolu Lisesi'nde uygulama isteği ile ilgili 24/12/2014 tarihli ve 25169 sayılı yazıları, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 08/01/2015 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca, "Türk Halk Hikayelerinin Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Ders Başarılarına Etkisi" başlıklı çalışmasını, İlimiz, Kepez İlçesi Çağlayan Anadolu Lisesi'nde, Okul Müdürlüğünün bilgisi dahilinde, ilgili Genelgeye göre, çalışma takvimi doğrultusunda eğitim-öğretim faaliyetleri aksatılmaksızın yapılması uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 10/02/2014 tarih ve 3550 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
12/01/2015

Osman Nuri GÜLAY
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ-ANTALYA
E-posta: projelara07@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md.Yrd.
Tel:(0 242) 238 50 02
Faks: (0 242) 238 61 11

EK-2
BAŞARI TESTİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu test halk hikâyeleri konusundaki bilgilerinizi tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu testin sonuçları sadece bilimsel bilgi edinmek amacıyla kullanılacaktır. Herhangi bir şekilde not ile değerlendirme amacıyla kullanılmayacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Esra Pektaş

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
O.S.A. Eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği
Yüksek Usans Öğrencisi

I. Kişisel bilgiler

1) Adı Soyadı:..... 2) Sınıfı:..... 3) Cinsiyeti: ( ) E ( ) K

II. Lütfen aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Halk hikâyeleriyle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?
A) Sevgi ve kahramanlık konuları işlenir.
B) Kişiler gerçek yaşamdakilere yakındır.
C) Oluşturdukları çağlardaki sosyal yapıyı ve iç mücadeleleri yansıtır.
D) Anlatım tümüyle nesre dayalıdır.
E) Anlatıcıları okur yazar, az çok kültürlü kişilerdir
2. Aşağıdakilerden hangisi Anonim Halk Edebiyatı'na ait bir özellik değildir?
A) Bu edebiyat ürünlerinin ilk söyleyeni olmasına rağmen sahipleri belli değildir.
B) Koşma, varsağı, semai ve destan başlıca ürünleridir.
C) Ölçü, hece ölçüsüdür.
D) Genellikle yarı ve cinaslı uyak kullanılmıştır.
E) Dil yalındır. Halk söyleyişlerine ve söyleyiş inceliklerine yer verilmiştir.
3. Aşağıdakilerden hangisi Battal Gazi'nin atını adıdır?
A) Döldül B) Kamertay C) Doru at
D) Aşkar E) Siyah inci
4. "Halk hikâyesi metinleri içinde halk edebiyatı ürünlerine sıkça rastlanır." Aşağıdakilerden hangisi halk hikâyelerinde karşımıza çıkan türler arasında yer almaz?
A) Atasözü B) Masal C) Dua
D) Mîst E) Türkü
5. Aşağıdakilerden hangisi halk hikâyesinin içerik özellikleri arasında yer almaz?
A) Kahramanlar değişik yollara aşık olurlar
B) Kahramanları soylu kişiler olmalıdır
C) Olaylarda gerçekçilik yanında olağanüstülük de vardır.
D) Kişilerin olağanüstü özellikleri oldukça sınırlıdır
E) Döneminin zihniyetini yansıtır
6. Türk destanlarında ve halk hikâyelerinde geçen "motif" kavramıyla ilgili olarak aşağıda verilen bilgiler doğruysa karşısına D, yanlışsa Y yazınız.
Motifleri şekillendiren unsurlar arasında toplumun yaşantısı ve inancı bulunmaktadır. ( )
Ağaç motifini hemen hemen her Türk destanında sıkça görmek mümkündür. ( )
Rüya, at, ışık gibi motifler sadece İslamiyet öncesindeki destanlarda görülmektedir. ( )
Halk hikâyelerindeki motifler ile destanlardaki motifler birbirinden bağımsızdır. ( )
Dede Korkut hikâyelerinde hem destansı hem de İslami motifler görülür. ( )

7. Aşağıda isimleri verilmiş olan hikâye kahramanlarının özelliklerini ve olay örgüsündeki işlevlerini tablonun ilgili bölümlerine yazınız.

Kişiler	Özellikleri	İşlevleri	Zorluklar Karşısında Tavrı
Bamsı Beyrek			
Dede Korkut			
Battal Gazi			
Tahir			
Zühre			

8. Battal Gazi kimdir? Özellikleri gerçekliğe uygun mudur? Nedenini açıklayınız.

9. Dede Korkut Hikâyelerinde anlatıldığı kadarıyla eski Türklerde kadının özellikleri nasıldır?

10. Oğuzlarda erkek çocuğa isim koyma geleneği nasıldı? Açıklayınız.

11. Dede Korkut, Battalname ve Tahir ile Zühre hikâyelerini ait oldukları dönemlerin zihniyetleri açısından karşılaştırınız.

EK-3
ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

DENEY GRUBU: 10/E

Soru: Türk Edebiyatı derslerinde halk hikâyeleri konusunun Yaratıcı Drama yöntemiyle işlenmesi hakkında görüşlerinizi açıklayınız.

KONTROL GRUBU: 10/D

Soru: Türk Edebiyatı derslerinde halk hikâyeleri konusunun düz anlatım ve soru-cevap yöntemleriyle işlenmesi hakkında görüşlerinizi açıklayınız.

çıkardı. Allahucala'ya sığındı, o su deliğinden içeri girdi. Gide gide su geldi, bir semice döktü. Seyyit dahi semice düştü. Gayet soğuk idi. Hayli zahmet çekti. Hele nazır kald, bir mardiven gördü ki o mardiven den lahra çıktı.

Yeter vakıydı. Biraz durdu, gördü bir kadın suya gitti. Seyyiti gördü o dem düşü, aklı başından gitti. Bir zamandan sonra aklı başına geldi, gözün açtı, yine Seyyiti gördü. Meğer biçarenin bir oğlu çımiş. Tann Taâlâ Seyyiti onun suretinde gösterdi. Kadın eydür:

- Canım oğul, çimdiye dak kende idin, dedi. Seyyiti'nin üstüne düşe.

Seyyit dahi:

- Canım ana, dedi. Söz söyleyecek vakit değıt. Üşüdüm, beni eve ilet ve hem dahi beni kimseye söyleme!

Kancık, sevindüğünden ağlayı ağlayı evine geldi. Seyyit eydür:

- Canım ana, bastır beni, biraz yalayım, dedi.

Andan sonra yattı. Kan, bulduğu nesnelere den üstünü örttü. Kapıyı muhkem berölli. Yanında oturdu. Seyyit biraz uyudu, hele kendiyse geldi, uyandı. Eydür:

- Canım ana, kamım açtır, nesnecek gelin yiyeyim, dedi.

Kan durdu, geldi. Yumurtla plâşip üzüm pekmez getirdi. Seyyit yedi, kamım doyurdu. andan lahra çıktı. Frank oğlanın elbiselerini giymiş (olarak) öldü. Simbal binin sarayına gitti. Gördü ki içmiş meel olmuş laflar unur. Eydür:

- Erite aşığı koyun... Ne Battal koyun ne halifasin koyun! Her kim elimse gelirse öldüreyim. Gö'üyüm Battal'ın tenne bana neylet!

Andan mest olup yattı, uyudu.

Kullar dağıldı. Seyyit, bir karankıya yerde kaldı. Sabreyleci, âlem düşmanlardan boşalınca hemen Allah'ın sığınip Simbal'ın üstüne geldi. Meğer baş ucunda bir Hindî kılıç vardı. aldı. Dahi, Simbal uyurdu. Hemen lein gözün açıp barlayı eydür:

- Sen kimsin?

Seyyit eyiti:

- Seyyit Battal Gazı'yım... Taz iman getir! Yoksa sen bürsün!

Molun diledi ki çağırı... Hemen berke boğazın sıktı. Kandı ki çağıra. O dem berke bağleci, gelirdi kale kapısına. Kapıda kırk kişi vardır. Kamusu sarhoş yalmışlardı. O dem hançer çıkarıp başlarını kestti. Kapının kıldını sındı, önüne çıktı. Bir nağre urdu, haykırdı. Müstümanlar işitler, bindiler, seğıttiler. Kale halkı birbirine dokundu.

Simbal melunu dina davet eyledi, çana dımedi. Kapı önüne işti. Ertzye değıin kılıç yürüttü. Çünküm erle oktu, Malaiya'dan üç yüz gazı çıkageldi. Seyyit'in elin öpüp görüştüler. Kalenin fethine gayet işiz okdular. Çokluk mal buldular. Seyyit, gazilere bahşeyledi. Simbal'ın kızını Hüseyin İbn-i Al'ye verdi. Kaleyi berke kıldı. Andan yine Malaiya'ya geldiler.

Ahmet KABAKCI
Türk Edebiyatı

Sivri (Akari Mâza, İstanbul)

b. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler

Öğrenciler

1. Araştırma bölümünde destan ve mesnevîler hakkında hazırladığınız sunumları seçeceğiniz grup sözcüleri aracılığıyla sınıfta sununuz.
2. Araştırma bölümünde okumanız istenen Dede Korkut Hikâyeleri'nden bir seçki yapınız ve bunu sınıfınızın edebiyat panosuna asınız.
3. Anlatmaya bağlı edebî türleri tahtaya yazınız.
4. "Raviler şöyle rivayet ederler ki...", "anlatırlar ki vaktiyle..." ifade biçimlerinden ne anladığınızı söyleyiniz.
5. Destanların genel özelliklerini bilgi birikiminizden yararlanarak sıralayınız.
6. "Dinle medh edeyim erlerin başın. Nice kalafata atardı daşın. Kim kesti o ejderha gibi koç devin başın? Ün saltı cihana ismi kaldı sır Ali, şırdır söyle gel hey..."
Köroğlu Destanı'ndan alıntılanan yukarıdaki metnin Ali isimli kahramanının özelliklerini belirleyiniz.
(Bu başlık altındaki metinleri 9. sınıf Türk edebiyat dersinin "Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinleri İnceleme Yöntemi"ne göre inceleyiniz.)

Öğrenciler

KAM PÜRE'NÜN OĞLI BAMSİ BEYREK BOYINI BEYAN İDER HANUM HEY

...
Beyrek kızdan ayrılıp İverine geldi. Ağ sakallı babası karşı geldi, aydur: Oğul dan dansuh bu gün Oğuz'da ne gördün? Aydur: Ne göreyim, oğli olan İvermiş, kızı olan köpürmüş. Babası aydur: Oğul ya seni İvermeh mi gerek? Beli pes ağ sakallı aziz baba İvermeh gerek didi. Babası aydur: Oğuzda kimün kızın alivireyin didi. Beyrek aydur: Baba mana bir kız alivir kim men yirümden turmadın ol turmah gerek, men kara koç atuma binmedin ol binmeh gerek, men karımuma varmadın ol mana baş getürmek gerek, bunun gibi kız alivir baba mana didi. Babası Pay Püre Han aydur: Oğul sen kız dilemezsin kendüne bir hampa istermişsin, oğul meger sen İstedüğün kız Pay Piçen Big kızı Banu Çiçek ola didi. Beyrek aydur: Beli pes, evet ağ sakallı aziz baba manüm dahi İstedüğüm oldur didi. Babası aydur: Ay oğul Banu Çiçek'ün bir delü-kardeşi vardır, adına Delü Karçar dinir, kız dilayani İdidür. Beyrek aydur: Ya pes nidelüm? Pay Püre Big aydur: Oğul, kalın Oğuz biglerini odamıza ohıyalum, niçe maslahat görürler İse ana göre İş İdelüm didi.

Kalın Oğuz biglerini hep ohıdılar, odalarına getürdiler, ağır konukluk eylediler. Kalın Oğuz bigleri aytdılar: Bu kızı İstemege kim varabilür? Maslahat gördiler ki Dede Korkut varsun didiler. Dede Korkut aydur: Yärenler çünki meni gönderürsüz, bilürsüz kim Delü Karçar kız kardaşımı difeyeni İdidür, bari Bayındır Han'un tavlasından İki şahbaz yügrük at getürün, bir kiçi başlı kiçer aygırı, bir toklu başlı ton aygırı, nâgân kaçma kovma olur İse birisini binem, birisini yedem didi. Dede Korkut'un sözi makbul geldi. Vardılar. Bayındır Han'un tavlasından ol İki ab getürdiler. Dede Korkut birin bindi birin yeldi, yärenler İzi İrak'ka İsharadum didi gidi.

Meger sultanum, Delü Karçar dahı ağ ban İvini ağ otağını kara yırün Qzerine kurdurmuşıdı, yol-
dağlan İle puta atıp oturur İdi. Dedem Korkut öteden berü geldi. Baş İndürdi, bağır basdı, ağız dİden
görlü selam vİrdİ. Delü Karçar ağızın kápüklendürdi. Dede Korkut'un yüzine bakdı, aydur: Aleyke'se-
lam ay amelİ azmış İfİİ dönmİş kádir Allah ağ aİnİna kara yazmış, ayakİular buraya geldüğİ yok, ağızlı-
lar bu suyumİdan İçdüğİ yok, sana nokı, amelün mİ azdı, İfİİn mİ döndİ, ecelün mİ geldi, bu aralarda
neylersİN dİdİ. Dede Korkut aydur:

Karşu yatan kara tağun aşmağa gelmişem
Akİndİlİ görklü suyunı kİçmeğe gelmişem
Gİn eteğüne tar koltuğuna kİsİlmağa gelmişem

(www.okulweb.meb.gov.tr)

İlİleğİ kabul oldİ. Delü Karçar aydur: Meded aman el-aman, Tanrı'nun bİrlİğİne yokdur güman, sen menüm
elİmlİ sağıaldığığır, Tanrı'nun buyruğıyİle Peygamber'ün kavlıyİte kız karındağumı Beyrek'e vİreyİm dİdİ. Üç
kere ağızından İkrar eyledİ, günahına tevbe eyledİ, Dede Korkut duş eyledİ, Delünün elİ Hak emrİyİle sa-
pa sağ oldİ. Döndİ aydur: Dede kız karındağumun yolına ben ne İster İsem vİrür mİsİN? Dede aydur: Vİre-
lüm dİdİ, göreİlüm ne İstersİN. Delü Karçar aydur: Bİn buğra getürün kİm maya görmemİş oİa, bİn dahı ay-
gİr getürün kİm hİç kİzrağa aşmamİş oİa, bİn dahı koyun görmemİş koç getürün, bİn de kuyruksuz kulak-
suz köpek getürün, bİn dahı püre getürün mana dİdİ. Eğer bu dİdİğİm nesnelere getürürsenüz hoş vİrdüm,
amma getürmeyecek olursen bu kalle ötdürmedüm ol vaktİN ötdürürİN dİdİ.

Dede döndİ Pay Püre Bİğ'ün İlerİne geldi. Pay Püre Bİğ aydur: Dede oğlan mİsİN kız mİsİN?
Dede oğlanamı dİdİ. Ya pes niçe kurtİldun Delü Karçar'ın elİnden dİdİ. Dede aydur: Allah'ın İnayetİ
erlenİrİN hİmmetİ oldİ, kızİ aldım dİdİ. Beyrek'e ve anasİna ve kız karındağlarına muştuçİ geldi, sevin-

diler, şad oldılar. Pay Püre Big aydur: Delü ne kadar mal istedi? Dede aydur: Yarmasun yarçımasun, Delü Karçar eyle mal istedi ki hiç bitmesün didi. Pay Püre Big aydur: Hele ne diledi? Dede aydur: Bin aygır dileyüpdür kim kısrağa aşmamış ola, bin dahı buğra diledi kim maya görmemiş ola, bin de koç dileyüpdür koyun görmemiş ola, bin de kuyruksuz kulaksuz köpek diledi, bin dahı haraça karaça pürelere diledi. Bu nesnelere getürecek olursenüz kız karındaçımı virürem, getürmeyecek olursen gözümüne görünmeyesin, yohsa seni öldürerem didi. Pay Püre Big aydur: Dede men üçini bulurtsem iksini sen bulur mısın didi. Dede Korkut beli harum bulayum didi. Pay Püre Big aydır: İmdi Dede köpek ile püreyi sen bul didi. Dahı kendüsi tavla tavla atlarına vardı bin aygır seçdi, develerine vardı bin buğra ner seçdi, koyunlarına vardı bin koç seçdi. Dede Korkut dahı bin kuyruksuz kulaksuz köpek ile bin dahı püre buldı. Alıp bunları Delü Karçar'a gitti. Delü Karçar işitdi karşı geldi göreyim didügümü getürdiler mi didi. Aygırları görçek begendi, develeri gördiginde begendi, koçları begendi, köpekleri görçek kas kas güldü, aydur: Dede ya kani menüm püreleriüm? Dede Korkut hay oğul! Karçar adama uş bögelek gibi bunludur, ol bir yavuz canavardur, hep bir yirde dirüpdururam, gel gideüm semüzün al aruğın ko didi. Aldı Delü Karçar'ı bir pürelü yire getürdi, Delü Karçar'ı yalınçak eyledi ağıla koydı. Pürelere Delü Karçar'a üşdiler. Gördü bocerı bilmez, aydur: Meded Dede, kerem eyle Allah ışkına kapuyı aç çıkayın didi. Dede Korkut oğul Karçar ne kargaşa idersin, getürdüm bu ismarıduğün neşnedür, noldun böyle bunaidun, semüzün al aruğın ko didi. Delü Karçar aydur: Hay Dede Sultan, Tanrı bunun semüzün de alsun aruğın da alsun, همان beni kapudan tışarı eyle, meded, didi. Dede kapuyı açdı, Delü Karçar çıkdı. Dede gördü kim Delü'nün canına kışmış, başı kapısı olmuş, gevdesi püreden görünmez, yüzi gözi belürmez. Dede'nün ayağına düşdi. Allah ışkına beni kurtar didi. Dede Korkut var oğul kandüni suya ur didi. Delü Karçar segirderek vardı suya düşdi. Püredür suya akdı gitti. Geldi geyesin geydi, yine gitti.

Dede Korkut'un
temsül resmî
(www.okulweb.meb.gov.tr)

**Dede Korkut Kitabı-1
hızl.: Muharem Ergin**

1. Delü Karçar'ın kız kardeşi Banu Çiçek'i istemeye gelen Dede Korkut'un yerine getirmesini istediği şartlar nelerdir? Bu şartları gerçekçi buluyor musunuz? Neden? Bu durumun destanların oluşumuyla bir ilgisi olabilir mi? Tartışınız. Ulaştığınız sonuçları tahtaya yazınız.

2. Karçar'ın Dede Korkut'a yetişip kılıcını vuracağı sırada elinin yukarıda asılı kalmasını ve Dede Korkut'un duasıyla iyileşmiş olmasını nasıl yorumluyorsunuz? Açıklayınız.

→ 3. a) Metinde, mekânın özelliklerini belirten ifadelere (nasıl anlatıldığına) örnekler veriniz.

b) Hikâyedeki olayın geçtiği zaman ve mekânın özelliklerini aşağıdaki tabloya yazınız. Bu zaman ve mekânın olaylara katkısını açıklayınız.

Mekânın Özellikleri	Zamanın Özellikleri

c) Mekânın, olayların gerçekleşmesindeki işlevini belirtiniz.

(Hükâyede padişah kızı olan Zühre ile vezir oğlu olan Tahir'in aşkı konu edilmiştir. Birbirini seven iki genç güzel güzel görüşürlerken Zühre'yi içten içe seven padişahın Arap kölesi onlara tünü düşmanlıklar eder. Başlangıçta kızını Tahir'e vermeyi düşünen padişah, hanımının yaptırdığı büyü ile bu düşüncesinden vazgeçer. Sevgililer birbirinden ayrılır. Birkaç kez Hızır'ın ve falaların yardımıyla görüşürlerse de sonunda padişah Tahir'i ölüme mahkûm eder. Cellat, başını vurmadan canını alması için Allah'a dua eden Tahir, duasının kabul edilmesiyle canını teslim eder. Bu durumu gören Zühre de Tahir'in mezarına sarılarak ölür. Arap köle de mezar başında kendisini hançerleyerek ölür.)

TAHİR İLE ZÜHRE

Yine karşılıklı uygun türküler söylediler. Meğer o gece Tahir bir rüya görmüştü. Rüyasında, bir kara köpek, Zühre'nin önüne gelip Tahir'e geçit vermedi. Tahir ne kadar uğraştıysa da Zühre'nin yanına varmaya muvaffak olamadı. Çaresiz kaldığı sırada bir de dişi köpek ortaya çıktı ve iki köpek birden Tahir'e hücum ettiler. Tahir kaçtıkça köpekler onu kovaladı. Tahir rüyasını kendisi yorup bunu Zühre'ye şu türküyle anlattı:

Aklı Tahir:

Seyrimde gece gördüm.
Zühre'ye varam dedim.
İki kara kelp geldi.
Menetti beni, durdum.

Kelpler bana kastetti.
Gönümü şikesi etti.
Acız olup ben kaçtım.
Bu düş beni mest etti.

İki hane de Zühre söyledi:

Tahir karadır bu düş
Düşvar ola gibi iş
Yârini görecek tir
Eibette bu garip baş

Ağyar düşüp araya
Esranmı araya
Senden beni ayırıp
Zulmeder biçareye

Minyatür (Matrakçı Nasuh)

Yine aldı Tahir:
Hicran ölümden betler
Cismim yanubeni tüler
Bilemem ki bu rüzgâr
Beni ne yana alar

Yine aldı Zühre:
Didelerim giryandır
Cigerciğim puryandır
Tahir bu yalan dünya
Sensiz bana haramdır,

deyip kalktılar ve saraya döndüler. Padişah bunların dürüst ve sadık âşıklar olduğunu görüp kızını Tahir'e vermeye karar verdi. Meğer o şehirde bir hain sihirbaz vardı. Zühre'nin annesi o sihirbaza çağırıp durumu anlattı. Ve "Padişah Zühre'yi Tahir'e verecek, ben buna razı değilim. Tahir vezir oğlu, benim kızım padişahlara layıktır. Sen bir ilaç ile padişahı Tahir'den soğut." deyip sihirbaza yüz altın verdi, "Gayret edersen bin altın daha veririm." dedi. Sihirbaz cadı, doğru evine gidip sihir torbasını önüne döktü, çeşitli sihirler yaptı, mezarlıktan toprak alıp karıştırdı ve götürüp Zühre'nin annesine verdi. "Bu toprağı şerbetin içine karıştır ve padişaha içir." dedi. Sultan toprağı alıp padişah şerbet isteyince içine o toprağı katıp kendi eliyle padişaha götürdü. Padişah şerbeti içince hemen Tahir'den soğudu ve saraydan kovdurdu. Verdiği sözden vazgeçti. Tahir ve Zühre birbirlerinden ayrılınca gece gündüz ağlaştılar. Zühre'nin âşkından deliye dönen Tahir, eline sazını alıp bahçelere gidip türküler söylüyordu:

Yârdan ayrılmaklığım figandır
Didelerim pümem, kaddim kemandır
Tan etmeyin dostlar ah u zanma
Dostu görmeyeli hayli zamandır

diyerek gönlünü avutmaya çalışıyordu. Bazen de aklına gelen türkülerini yazıyor ve oturduğu yerlerde bırakıp gidiyordu. Bu şiirler başkalarının eline geçince âşkları bütün şehre yayıldı. Yaşlı kadınlar bu şiirlerden bazılarını Zühre'ye de götürüyorlardı.

Bir müddet böyle avundular. Ancak Zühre'nin haremden daha uzun süre kalmaya mecali yoktu. Bir gün babasına, "Devletli baba, filan yerde yol kenarına bir köşk yaptır, gelip geçeni seyrediyim. Belki gözüm gönlüm açılır." diye yalvardı. Padişah emreyledi, Zühre'nin istediği yerde şahane bir köşk yaptırdı. Zühre o köşke taşındı. Yanına sade dadısını aldı. O köşkte dadısıyla oturup ona saz çalıyor. Günlerin birinde, "Ey dadı sana bir sualim var, doğru söyle, gizleme. Tahir'i hareme niçin koymazlar, sebebi nedir?" dedi. Dadı, "Sultanım Tahir ile aşkınızı Arap köle duyup annenize söyled, o da padişah babanıza durumu anlattı. Padişah da kendi gözüyle görünüp Tahir'e sarayı yasak eyledi. Ama babanızın muradı, seni Tahir'e vermekti ancak valideniz razı olmadı ve bir sihirbaz kadına sihir yaptırdı, hasılı durum böyle!" dedi. Bunları işiten Zühre'nin aklı başından gidip bayıldı. Dadı bu hâli görünce söylediğine pişman oldu ama olan olmuştu. Hemen Zühre'nin yüzüne gülüşü serpip elini ayağını ovdu. Zühre gözlerini açtı ve bir kere daha ah edip gözyaşı dökmeye başladı. Olanları kimseye anlatmamasını rica edip köşküne çekildi.

Ayşe Renda'nın "Aşk-ı Muhabbet" isimli minyatürü

Bir gün köşkün penceresinden yola bakarken bir kişinin Tahir'in türkülerini söyleyerek gittiğini gördü. Yine saçını başını yolarak ağlamaya başladı. Bu tarafta da Tahir elinde sazı ile bağ bahçe demeyip dolayıyordu. Bir gün belki görünüm ümidyle köşkün altına geldi. Ve şu türküyü söyledi.

Aidi Tahir:
Yürü hakikatsiz Zühre
Ahdinde durmaz Zühre
Beni ne tez unuttun
Ahdine bivefa Zühre.

Anonim
Tahir ile Zühre
hzi.: Fikret Türkmen

1. Okuduğunuz hikâyeyi zaman, mekân ve kişiler açısından inceleyiniz. Tespitlerinizi arkadaşlarınızla karşılaştırınız. Benzer olanları not alınız.
2. Hikâyede anlatılan tema nedir? Hikâyenin olay örgüsünü tahtaya çizdiğiniz bir şemaya yazınız.
3. a) Hikâye manzum ve mensur karışıktır. Aslında mensur olmasına rağmen kahramanların duygular, kendi ağzlarından saz eşliğinde manzum olarak ifade edilir. Bu durum hikâyeye ne katmıştır? Metindeki manzum kısımların mısra örgüsü ve kafiye şemasını belirtiniz.
b) Metnin manzum - mensur yazılmış olmasının sebeplerini söyleyiniz.
4. Tahir ile Zühre hikâyesinde her iki kahramanın da dadısı vardır. Gerek Tahir'in gerekse Zühre'nin dadısı iki âşkın ilişkilerinde ölçülü davranmalarını salık verir. Bu durumu nasıl yorumluyorsunuz? Bu durumun, eserin ait olduğu toplumun sosyal yapısı, duygusu ve düşüncesiyle (dönemin zihniyetiyle) ilişkisini tartışınız. Ulaştığınız sonuçları sözlü olarak ifade ediniz.
5. Hikâyede kahraman zorluklarla karşılaştığında iki rekât namaz kılar, Hakk'a yalvarır, ya Hızır imdada yetişir ya da duası kabul olur. Bunun Türk-İslam kültürüyle ilişkisine dair neler söylersiniz? Başka hikâye ve masallarda buna benzer motifler haberiyor musunuz? Açıklayınız.
6. Kahramanların başlarına gelecek musibetleri rüyalarından hareketle sazmelerini nasıl yorumlarsınız? Okuduğunuz ya da dinlediğiniz başka hikâyelerde rüya motifinin olup olmadığına dikkat ediniz.
7. "Kelp", "şkest etti", "düşvar", "ağyar", "esrar", "gıryan", "püryan", "dide" gibi kelimelerin karşılığı sözlüklerden bulup metni yorumlayınız ve metnin hissettirdiklerini açıklayınız.
8. a) Okuduğunuz hikâyenin kurnaca olup olmadığını sözlü olarak ifade ediniz.
b) Hikâye kişilerinin karakter özellikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Bu kişilerin tarihi, mitolojik ve dini özellikleri var mıdır? Belirtiniz.
c) Hikâyede olay örgüsü ve kişilerin nasıl bir işlevi olabilir? Sözlü olarak ifade ediniz.
ç) Hikâyedeki kişilerin temsil ettikleri değer ve kavramları açıklayınız.
d) Bu kişilerin benzeriyle tarihte ve günümüzde de karşılaştırılabilir mi? Belirtiniz.
9. Halk hikâyelerinin yazıya geçirilşi ve derleyicileri için neler söyleyebilirsiniz? Bu kişiler eseri yazıya geçirirken ve derlerken kendi görüş, düşünce ve kültürlerini yansıtır mı? Tartışınız. Ulaştığınız sonucu sözlü olarak ifade ediniz.
10. Hikâyede anlatıcı kimdir? Anlatıcının özelliklerini tespit ediniz.
11. Metindeki mekânın işlevini ve özelliklerini açıklayınız.
12. a) Metindeki mekânın benzerinin yeryüzünde bulunup bulunmadığını tartışınız. Sonuçlarını belirtiniz.
b) Mekân anlatılırken ve tanıtırken nelere, niçin önem varlığını örnekler vererek açıklayınız.
13. Zamanın, metindeki işlevini sözlü olarak ifade ediniz.
14. Metnin bağlı olduğu geleneği açıklayınız.
15. Metnin temasının yazıldığı dönemdeki önemini belirtiniz.

DERS PLANLARI

BİRİNCİ OTURUM

ALAN: Yaratıcı Drama

KONU: Grup İçi Etkileşim

GRUP: 10. Sınıfa devam eden 30 öğrenci

SÜRE: 2 ders saati

YÖNTEM /TEKNİK: Doğaçlama, donuk imge

ARAÇ-GEREÇLER: Müzik çalar, top,

KAZANIMLAR: 1- Kendini tanıtır

2- Grupla iletişim kurar

3- Grup arkadaşlarına uyum sağlar

4- Yaratıcı drama etkinliklerine katılmaktan zevk alır

Isınma- Hazırlık**1. Etkinlik** (Müzik: Gheorghe Zamfir- Hungarian Dances)

Grup mekânda müzik eşliğinde serbest bir şekilde yürür. Liderin verdiği her bir yönergeye göre hareket ederler.

- Yürürken, karşılaştığımız kişilerle göz teması kurun ve onlara gülümseyin
- Onlara “günaydın” deyin.
- Gülümsemeyi ihmal etmeden onlarla tokalaşın.
- Karşınıza gelen kişinin önünde durun ve ona güzel bir özelliğini söyleyin.

Sonra başkalarıyla da aynısını devam ettirin.

2. Etkinlik

Katılımcılar çemberde dizilirler. Lider, gruptan göz teması kurduğu bir kişiye kendi adını söyleyerek tenis topu atar ve oyunu başlatır. Oyun herkesin birbirine bu şekilde top atmasıyla devam eder.

Oyun, kuralı değiştirilerek tekrarlanır. Bu kez herkes topu attığı kişinin adını söyler.

3. Etkinlik

Grup ayakta bir çember oluşturur. Herkes sırayla saymaya başlar. 5 ve katlarında sırası gelen kişi sayı yerine kendi adını söyler. Şaşırınlar elenir.

4. Etkinlik (Fahir Atakoğlu- Yalnızlık Senfonisi)

İkili gruplar oluşturulur. Eşler yüz yüze bakacak şekilde karşılıklı dururlar. Müzik eşliğinde, birbirlerini aynadaki yansıma gibi taklit ederek, yavaşça hareket ederler. Bu çalışmada lider yoktur. Eşler gözlerini birbirlerinden ayırmadan, birbirlerine hareketi

yönetme fırsatı tanır. Bir süre sonra lider eşlerden birini asıl kişi seçer, diğeri onun aynadaki yansıması olur. Asıl kişi liderin verdiği duygu durumlarını mimikleriyle canlandırarak hareketler yapar. Diğeri onu aynen taklit eder. Sonra eşlerin görevi değiştirilerek süreç tekrarlanır.

Canlandırma

5. Etkinlik

İkili eşler oluşturulur. Her bir grup kendi içinde anlaşarak bir fotoğraf anı canlandırırlar. Diğeri bu fotoğrafı yorumlar. Sonra her grup neyi anlatmak istediklerini söyler.

6. Etkinlik

İkili gruplardan üçer tane birleştirilerek 6 kişilik gruplar oluşturulur. Bu gruplar bir önceki etkinlikteki fotoğraf karelerinden yola çıkarak yeni bir fotoğraf karesi canlandırırlar. Donuk imge ile başlarlar. Daha sonra kısa bir doğaçlama yapıp tekrar donarlar.

Değerlendirme

7. Etkinlik

“Neler yaptık? Sizce bu çalışmanın amacı neydi? Deneyimlerini ve duygularını paylaşmak isteyen var mı?” sorularıyla katılımcıların çalışmaya ilişkin görüşleri alınır. Kendilerine dağıtılan kâğıtlarda yer alan boşlukları doldurmaları istenir.

“.....yaptım
.....düşündüm
.....hissettim
.....olsaydı” (Adıgüzel, 2010, s.131)

Yaratıcı dramının bir grup etkinliği olduğu, çalışmaların amacına ulaşmasında grup içi iletişim ve uyumun önemli olduğu belirtilerek bu oturumdaki etkinliklerin amacını kavramaları sağlanır.

İKİNCİ OTURUM

ALAN: Yaratıcı Drama

KONU: Grup İçi Etkileşim

GRUP: 10. Sınıfa devam eden 27 öğrenci

SÜRE: 90 dakika

YÖNTEM /TEKNİK: Doğaçlama, rol oynama

ARAÇ-GEREÇLER: CD çalar, Müzik cd'si (Moonlight Sonata –Beethoven, Gheorghe Zamfir- Hungarian Dances)

KAZANIMLAR: Grupla iletişim ve etkileşim kurar

Grup üyelerinin bireysel özelliklerini tanır

Grup arkadaşlarıyla güven duygusu içerisinde doğaçlamalar yapar

Süreç

A-Isınma-Hazırlık

1.Etkinlik

Bedeni ısıtmak ve kasları açmak için grup mekânda müzik eşliğinde önce serbest, sonra liderin yönergelerine uyarak yürür.

- Kolları yukarı kaldırarak uzanma,
- Ayakların ucuna basarak yürüme,
- Topuklara basarak yürüme,
- Ayaklar içe-dışa basarak yürüme,
- Dizleri çekerek yürüme,
- Olduğu yerde durma, ayaklar omuz hizasında açık olduğu yerde yaylanma,
- Baş ve boyun egzersizleri,
- Kolları açma-germe hareketleri
- Bacakları karna doğru çekme ve silkeleme hareketleri.

2.Etkinlik

Grup tekrar serbest bir şekilde yürür. Liderin verdiği her bir yönergeye göre hızlıca toplanıp daha sonra tekrar dağılırlar.

- Lider katılımcılara “Aynı mevsimde doğanlar bir araya toplansın.” der ve hangi mevsim grubunun nerede toplanacağını gösterir. Herkesin birbiriyle doğum tarihini ve burcunu paylaşmasını ister,
- “Etlı yemekleri daha çok sevenler sağ tarafa, sebze yemeklerini daha çok sevenler sol tarafa toplansın ve birbirlerine en çok sevdikleri yemeği söylesinler” der.

- “Aynı takımı tutanlar bir araya toplansın” der. Takım tutmayanların da kendi aralarında toplanmalarını ister.
- Hobileri sportif aktiviteler olanlar sağa, sanatsal aktiviteler olanlar sola toplansın ve herkes birbirine seçtiği alandaki hobisini söylesin” der.
- “Şimdi de sevdiğiniz müzik türünü düşünmenizi istiyorum. Halk müziği sevenler sağa, pop ve diğer batı müziklerini sevenler sola toplansın. Birbirinize en çok sevdiğiniz şarkı/türkünün adını, şarkıcıyı söyleyebilir, bir parça mırıldanabilirsiniz.” Der.

Ara Değerlendirme: Lider katılımcılardan çember olmalarını ister ve sırayla bu çalışmalarda arkadaşları ile ilgili dikkatlerini çeken bir özelliklerin neler olduğunu, en çok hangi arkadaşlarıyla aynı grupta karşılaştıklarını sorar.

3.Etkinlik

Lider tüm katılımcılardan mekânda serbest yürümelerini ister. Yürüyüşlerini hızlandırmalarını söyler. Sonra yavaşlamalarını söyler. “Şimdi olduğunuz yerde durun ve size en yakın kişiyle eş olun.” der. Eşlerden biri A, diğeri B olurlar. Kol kola girerler. A’lar gözlerini kapatırlar, B’ler onları mekânda dolaştırırlar. B’lerden yürüyüş esnasında eşlerinin güvenliğini sağlamaları istenir. Bir süre sonra roller değiştirilerek çalışma sürdürülür. Bu defa A’lar, gözleri kapalı olan B’leri dolaştırırlar.

Ara Değerlendirme:

Öğrencilere “Gözleriniz kapalıyken neler hissettiniz? Sizi yönlendiren arkadaşınız hakkında ne düşündünüz? Yönlendiren rolüneyken neler hissettiniz? Hangi rolde kendinizi daha rahat hissettiniz?” soruları sorulur.

4.Etkinlik

A ve B olmak üzere yeni ikili eşler sıralarında yan yana otururlar. Gözleri kapalı şekilde “Serçe ve Göçmen Kuşun Hikâyesi” ni dinlerler. Liderin okumayı bıraktığı yerlerde gözlerini açıp yönergeye göre eş zamanlı olarak doğaçlama yaparlar. Lider aralarda dolaşarak herkesi dinler. Önünde durduğu grup doğaçlamalarını sergiler, diğerleri izler. Birkaç grup izlendikten sonra lider okumaya devam eder ve aynı çalışma tekrarlanır.

I. duraklamada A’lar serçe, B’ler göçmen kuş olarak ne yapacaklarını tartışırlar ve sonunda ortak bir karara varırlar.

II. duraklamada rol değiştirirler. A’lar göçmen kuş, B’ler serçe olarak fırtına sırasında ne yaşanmış olabileceğini canlandırırırlar.

III. duraklamada yine rol değiştirerek sonrasında neler yaşanmış olabileceğini canlandırırlar.

Sonrasında lider hikâyesi kalanını okur.

5.Etkinlik

Lider katılımcıların sırayla 1, 2, 3 diye saymasını ister. 1'ler birinci grup, 2'ler ikinci grup ve 3'ler de üçüncü grupta toplanarak üç gruba ayrılırlar. Her gruba hikâye metninin birer kopyası verilerek hikâyenin sonunu istedikleri gibi yeniden kurgulamaları ve canlandırmaları istenir.

Değerlendirme

6.Etkinlik

Sizce bu çalışmanın amacı neydi? Deneyimlerini ve duygularını paylaşmak isteyen var mı?" sorularıyla öğrencilerin çalışmaya ilişkin görüşleri alınır.

Öğrencilere "bugünkü çalışmamızın hedefleri grupla iletişim ve etkileşim sağlama, grup üyelerinin bireysel özellikleri tanıma ve grup arkadaşlarıyla güven duygusu içerisinde doğaçlamalar yapma" olarak belirlenmişti. Bu hedeflere ulaşmak için grup içi iletişim, etkileşim sağlamaya ve güven ilişkisi kurmaya yönelik çalışmalar yaptık. Sizce yaptığımız çalışmalar bu amaçlara ulaşabildi mi?" denerek değerlendirmelerini paylaşmaları istenir.

Öğrencilere göçmen kuşa veya serçeye bugünkü çalışmada baştan itibaren yaptıkları etkinlikleri, bu etkinliklerle ilgili deneyimlerini ve duygularını anlatan bir mektup yazmaları istenir.

SERÇE VE GÖÇMEN KUŞUN HİKÂYESİ

İhanetin adı göçmen bir kuşa verilmiş,

Sadakatin adı ise; bir serçeye

Göçmen kuş bütün bahar ve yaz boyunca

Küçük köyün üstünde uçmuş serçeye beraber

Küçük sinekleri, kurtları yemişler,

Kış yağmurlarıyla şaha kalkmış, derelerden su içmişler.

Masmavi gökyüzünde dans etmişler,

Çiçek açan ağaçlara konup, papatya tarlalarında gezmişler...

Birbirlerine söz vermiş kuşlar;
Ayrılmayacağız diye.

Ama kış gelmiş,
Göçmen kuş adına yakışanı yapmaya kararlıymış,

Serçe ise her zamanki gibi sadık
Ama sevgi de yabana atılmaz bir gerçek.

Ayrılık acı, ihanet kötüyümüş serçe için
Yaşamaksa önemli imiş göçmen için.

[I. Doğaçlama - Serçe kışın göç eden bir kuş değildir. Göçmen kuş kışın sıcak memleketlere gider. Her ikisinin yaşam koşulları farklıdır; ama ayrılmamaya da söz vermişlerdir. A'lar serçe, B'ler göçmen kuş olsunlar. Ne yapacaklarını tartışıp sonunda ortak bir karara varmanız gerekiyor]

O, baharların tatlı eğlencesiymiş sadece
Gel demiş serçeye benle beraber...

Başka bir bahara uçalım.
Serçe ise burda bekleyelim demiş yeni baharı

Ama kış acımasızdır. demiş göçmen,
Yaşayamayız burda, aç kalır üşürüz

Serçe hayır demiş korunuruz kötülüklerinden kışın beraber
Göçmen inanmamış serçeye hayır demiş gidelim.
Serçe için gitmek nasıl bir ihanetse yaşadığı yere
Kalmakta aynı şekilde ihanetmiş sevgiliye

Ve karar vermiş sevgiyi seçmiş
Uçacakmış yeni bir bahara...

Göçmen ve serçe çıkmışlar yola,
Ama serçe zayıfmış,
onun kanatları uzun uçuşlar için değil.

Dayanamayacakmış bu yola
Oysa göçmenin kanatları güçlüymüş

Çünkü o hep kaçarmış kışlardan
Hep gidermiş zorluklarından kışın yeni baharlara

Bir fırtına yaklaşıyormuş.
Göçmen hızlı gidiyormuş fırtınadan, yakalanmayacakmış

[II. doğaçlama- Şimdi rol değiştirin. A'lar göçmen kuş, B'ler serçe olarak fırtına sırasında ne yaşanmış olabileceğini canlandırınız.]

Ama serçe iyice zayıf kalmış, yavaşlamaya başlamış
Göçmene duralım demiş artık.

Biraz dinlenelim
Göçmen itiraz etmiş, fırtına demiş, ölürüz.

Serçe çok fırtına görmüş, kurtuluruz demiş.
Ama göçmen yürü demiş serçeye
birazdan okyanuslara varacağız

Serçe sevgisine uymuş ve
peşinden son bir gayretle gitmiş göçmenin
Birazdan varmışlar okyanusa
Kurtuluşuymuş bu büyük deniz
Göçmen için çok iyi bilirmiş buraları

Ama serçe ilk kez görüyormuş ve sanki
Gökyüzünden daha büyükmüş bu yeni mavi

*[III. Doğaçlama- yine rol değiştirerek sonrasında neler yaşanmış olabileceğini
canlandırınız.]*

Serçe artık dayanamıyormuş,
Son bir sevgi sesiyle seslenmiş gçmene

Artık gidemiyorum.... Gçmen serçeye bakmış,
Bakmış ve devam etmiş.....

Okyanus ok bykmş, sere ise ok kk
Serenin sevgisi de ok bykmş ama gçmen ok kk...

Mavi sularında okyanusun bir minik SADAKÂT ...
Yeni bir baharın koynunda koca bir İHANET...

ÜÇÜNCÜ OTURUM

ALAN: Yaratıcı Drama

KONU: Grup İçi Etkileşim

GRUP: 10. Sınıfa devam eden 27 öğrenci

SÜRE: 90 dakika

YÖNTEM /TEKNİKLER: Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama

ARAÇ-GEREÇLER: A5 kağıtlar, metin inceleme çizelgeleri, Türk Edebiyatı 10 ders kitabı.

KAZANIMLAR: Anlatmaya bağlı edebi metinleri oluşturan unsurları öğrenir

Anlatmaya bağlı edebi metinleri inceleme yöntemini uygular

Süreç

Isınma-Hazırlık

1. Etkinlik

Lider katılımcıları çemberde toplar. Bir kişi ebe olarak çemberin ortasına geçer. Öğrencilere “olay, kişi, mekân, zaman, tema, zihniyet, dil, anlatıcı” adlarını sırayla dağıtır. Sekizinci ad olan “anlatıcı” verildikten sonra tekrar birinci ad olan “olay” a dönerek her bir öğrenciye ad verilir. Öğrencilerin ayaklarının çevresine birer yuvarlak çizilerek yerleri belirlenir. Oyun başlayınca lider bir ad söyler ve o adı almış olan öğrenciler birbirleriyle yer değiştirirler. Ebe de onların yerlerini kapmaya çalışır. Yerini kaptıran ebe olur. Lider “tüm metin” dediğinde tüm öğrenciler aynı anda yer kaparlar. Yer bulamayan ebe olur.

Canlandırma

2. Etkinlik

Katılımcılar mekânda serbest yürürler. Lider yönergelerini verir.

“Kendinizi anlatmaya bağlı edebi türlerden birine ait bir kitap olarak düşünmenizi istiyorum. Anlatmaya bağlı edebi metinlerde kurgusu gerçekçi veya olağanüstülüklerle bezeli hikâyeler anlatılır. Siz nasıl bir kitap olurdunuz, konunuz ne olurdu düşünün. Burası bir kütüphane ve sizde rafın birinde yer alan kitaplarsınız. Hadi bakalım herkes kütüphane rafında yerinde alsın. “ Katılımcılar yerlerini aldıktan sonra lider devam eder.

“ Hikâyelerde anlatılan olayları yaşayan kişilere veya kişileştirilmiş varlıklara “kahraman” denir. Hikâyenin merkezindeki kişiler “başkahraman”, olaya az sayıda etkisi olan kişiler ise yardımcı kahraman olarak adlandırılır. Sizin hikâyenizin

kahramanı kim, özellikleri neler?” sorusunu yöneltir. Birkaç kişiden cevap aldıktan sonra devam eder.

“Hikâyenin merkezinde kişileri n yaşadığı olaylar yer alır. Olaylar neden-sonuç ilişkisiyle birbirlerine bağlanarak bir olay örgüsü oluştururlar. Hikâye türünde olaylar gerçekçiyken; masal, destan, halk hikâyesi gibi türlerde olağanüstü olaylar görülür. Sizin hikâyenizde hangi olay geçiyor?” sorusunu yöneltir ve başka birkaç öğrenciden cevap aldıktan sonra devam eder.

“ Olayların yaşandığı mekân ve zaman da hikâyenin kurgusunda önemli yer tutar. Mekân, olayın gelişimini, kahramanların kişiliğini ve davranışlarını etkiler. Sizin hikâyeniz nerede ve ne zaman yaşanıyor? “

“Yazarın okura vermek istediği mesaj temadır. Tema, olay örgüsünün dayanağı ve çıkış noktasıdır. Kişiler/durumlar arasındaki gerilim, çatışma temayı yansıtır. Bir sorunun seğilenmesi, geliştirilmesi ve çözümlenmesi ile olay örgüsü oluşturulur. Sizin hikâyenizin teması ne?”

“Zihniyet metnin oluşturulduğu dönemin siyasi, sosyal, kültürel, askeri, dini, ekonomik koşullarının oluşturduğu zevk ve anlayış bütünüdür. Dönemin zihniyeti, edebi metinleri az çok biçimlendirir. Hikâyenizin yansıttığı zihniyet ne?”

“Hikâyenizin dil özelliklerini düşünün. Anlatımı sade, açık ve anlaşılır mı yoksa mecaz ve imgelerle süslü daha karmaşık bir yapıya mı sahip?”

“Hikâyenizdeki olayların anlatıcısının özelliklerini düşünün. Kendi yaşadığı olayları mı anlatıyor başkasının yaşadıklarını mı aktarıyor. Olayları aktarırken gördüklerini aynen mi yansıtıyor; yoksa olayların tüm ayrıntılarına, görünen ve görünmeyen tüm yönlerine hâkim mi?”

Ara Değerlendirme:

Lider öğrencilere sıralarına oturmalarını söyler. Anlatmaya bağlı edebi metinleri meydana getiren bu sekiz unsuru tahtaya yazar, bu sırada gönüllü öğrenciler bunlarla ilgili öğrendiklerini söylerler. Birer adet A5 kâğıt dağıtır. Etkinlik sırasında tasarladıkları hikâyenin özelliklerini bu sekiz unsur doğrultusunda yazmalarını ister.

3. Etkinlik

Lider katılımcıları çemberde toplar. Sırayla 1,2,3,4,5 diye saydırır. “1’ler, 2’ler, 3’ler, 4’ler, 5’ler bir araya toplansın.” diyerek beş grup oluşturur. Her grup 2. etkinlikte tasarladıklarından yola çıkarak yeni bir grup hikâyesi oluştururlar, bu hikâyeye bir isim verirler. Üçer dakikalık canlandırmalar yaparlar. Diğer gruplar yapılan canlandırmaları değerlendirir. Metni meydana getiren unsurları bulmaya çalışırlar.

Değerlendirme

4. Etkinlik

Lider, katılımcılara Oğuz Kağan Destan'ından bir parça okutur. İnceledikleri metnin özelliklerini kendilerine dağıtılan çizelgelerin ilgili boşluklarına yazmalarını ister.

Oğuz Kağan Destanı hakkında belirleyebildiğiniz özellikleri yazınız.

1. Metin ve

zihniyet : .....

.....

2. Yapısal özellikler:

→ olay

örgüsü: .....

.....

→ Kişi kadrosu: .....

→ Zaman: .....

→ Mekan: .....

→ Tema: .....

→ Dil ve Anlatım: .....

DÖRDÜNCÜ OTURUM

ALAN: Yaratıcı Drama

KONU: Kam Püre'nün Oğlu Bamsı Beyrek Boyı

GRUP: 10. Sınıfa devam eden 27 öğrenci

SÜRE: 3 ders saati

YÖNTEM /TEKNİK: Doğaçlama, Rol oynama

ARAÇ-GEREÇLER: Müzik cd'si (Kahraman Türkler), kopuz/bağlama, kumaş parçaları, keçeli kalemler, karton parçaları, yapıştırıcı, makas, koli bandı.

KAZANIMLAR: Anlatmaya bağlı metnin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler
İncelediği anlatmaya bağlı metnin yapısını çözümler

Süreç

Isınma-Hazırlık

1. Etkinlik

Grup mekânda ayakta durur. Müzik çalar. Bir kişi ebe seçilir, diğerlerini kovalamaya başlar. Ebeden kurtulmak için kol kola girmek gerekir. Ebe yalnız yakalanan kişiyi belirlenen köşeye oturtur. Diğerleri ebeye yakalanmadan köşede bekleyen kişiyi dokunursa onu kurtarabilirler. Aksi halde ebe ikinci bir kişiyi daha yakalarsa yakalanan bu iki kişi de ebe olur ve oyun ebe sayısı gittikçe artarak devam eder. Yakalanmamayı başaran son kişi kahraman ilan edilir.

Ara değerlendirme: Lider katılımcılara “Ebeye/ebelere yakalanmamak için neler yapmanız gerekti? Kahramanımızın birinci olmasını sağlayan etkenler nelerdi?” sorularını yönelterek öğrencilerin görüşlerini alır.

2. Etkinlik

Lider katılımcıların çemberde toplanmasını sağlar. Hep birlikte bir öykünün alt yapısını oluşturacaklarını söyler. Eline bir bağlama alarak “Anlatırlar ki vaktiyle etrafı yüksek dağlarla çevrili bozkırlarda kurulmuş bir ülke varmış.” diyerek bağlamayı sağ yanındaki katılımcıya verir. Her katılımcı önceki kişilerin söyledikleriyle ilişkili birer cümle söyleyerek bağlamayı yanındakine verir. Lider ara sıra söze girerek hikâyenin gelişmesini sağlar.

Bu ülkenin özellikleri nelerdir?

Burada yaşayan toplumu oluşturan insanların genel özellikleri nasıldır?

Bu toplumun inançları nasıldır?

Toplumun kültüründe önemli varlıklar ne olabilir? Neden?

Birinci turda bu şekilde bir ülkenin belirleyici özellikleri tespit edilir. İkinci turda lider “Raviler rivayet ederler ki bu ülkede halkın çok sevdiği, yürekli bir kahraman varmış.” diyerek kopuzu sol yanındaki öğrenciye verir. Bu defa da öğrenciler sırayla birer cümle ekleyerek bu kahramanın kimliğini, kişiliğini ve onu halk kahramanı yapan olayı kurgularlar.

Tüm cevaplar alındıktan sonra özetlenir ve öğrencilere niçin bu cevapları verdikleri, bu ülkeyi ve halkını böyle belirlemelerinde nelerin etkili olduğu sorulur.

Canlandırma

3. Etkinlik

Lider katılımcıları bir çemberde toplar. 4 alt grup oluşturur. “Şimdi sizlere bir hikâyenin bölümlerinin belirtildiği canlandırma metinlerini dağıtacağım. Bu canlandırmaları hazırlayıp sunacaksınız.” yönergesini verir.

1. Grup İçin Canlandırma Metni: Oğuzlar içinde bir delikanlı on beş yaşına gelmiştir. “ O zamanda bir oğlan baş kesmese, kan dökmese, ad komazlardı.” Oğlan adı hak edecek bir kahramanlık yapar ve Dede Korkut gelerek dualar ederek ona Beyrek adını verir. Şenlik olur.

2. Grup İçin Canlandırma Metni: Bamsı Beyrek avlanmaya çıktığı bir gün geyiklerin peşinde koşarken bir obaya varır. Burada, aslında beşik kertmesi olan, Banı Çiçekle karşılaşır. Gençler birbirini daha önce hiç görmemiştir. Beyrek kendini tanıtır; ama Banı Çiçek kimliğini belli etmez, dadısıymış gibi davranır. Banı Çiçek’i görebilmesi için kendisini at yarışında, ok atmada ve güreşte yenmesi gerektiğini söyler.

Oğlan en son turda güç bela kazanır. Kız kimliğini açıklar. Bamsı Beyrek parmağındaki altın yüzüğü çıkartarak kızın parmağına takar ve onunla nişanlanır.

3. Grup İçin Canlandırma Metni: Banı Çiçek’in kardeşi Deli Karçar, kendisinden kız kardeşini isteyenleri öldürmüştü. Oğuz beyleri Bamsı Beyrek’e kız istemek için Dede Korkut’u gönderirler. Dede Korkut bir kerametle Deli Karçar’ın elinden kurtulur. Deli Karçar kızı vermek için gerçekleşmesi imkânsız görünen üç istekte bulunur.

4. Grup İçin Canlandırma Metni: Bamsı Beyrek, Bayburt kalesinde 16 yıldır esirdir. Yaltacuk adında birisi herkese Beyrek’in öldüğünü söylemiş ve Banı Çiçek’e talip olur. Bamsı Beyrek durumu öğrenir ve kaçarak obasına döner. Ozan kılığına girerek düğüne katılır. Kimse onu tanımaz. Gelinle karşılıklı şiir söyleyerek onun başkasıyla evlenmeye gönlü olup olmadığını öğrenmeye çalışır ve sonunda kimliğini açıklar.

Değerlendirme

4.Etkinlik

Lider katılımcılardan hikâyenin olay örgüsünü söylemelerini ister. Bir gönüllü de söylenenleri tahtaya yazar. Öğrenciler işlenen metinde geçen kişiler ve olay örgüsündeki işlevleri ile ilgili özellikleri söylerler.

5. Etkinlik

Lider katılımcılara yönerge verir. “Dede Korkut Destanları 1300 yıldır dilden dile yayılarak günümüze gelmiştir. İslamiyet öncesinde Oğuzlar arasında yaşamış ünlü bir ozan ve kam olan Dede Korkut'a ait söylentiler, Müslüman Oğuzlar tarafından İslam geleneğiyle birleştirilmiştir. Hikâyelere göre, Oğuzlar sık sık ona akıl danışıyorlar, gelecekte haber verdiğine inanılır; kopuz çalarak hikmetli sözler söylerdi. Siz de kendinizi Dede Korkut'un yerine koyarak Bamsı Beyrek hikâyesini anlatan bir şiir yazın. Şiiri yazarken bazı kurallara uymanız gerekiyor. Şöyle ki;

İlk dizede kahramanımızın kimliği,

İkinci dizede aşkı,

Üçüncü dizede tutsak düşmesi,

Dördüncü dizede kavuşması,

Beşinci dizede de dua yer almalıdır.”

BEŞİNCİ OTURUM

KONU: Battalname - Seyyid'in Meydan Okuması

GRUP: 10. Sınıfa devam eden 27 Öğrenci

SÜRE: 3 ders saati

YÖNTEM /TEKNİKLER: Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama

ARAÇ-GEREÇLER: Müzik cd'si (Battal Gazi film müziği), keçeli kalemler, pastel boyalar, büyük boy kâğıtlar, karton parçaları, yapıştırıcı, makas, koli bandı, küçük toplar (40-50 adet), büyük boy karton kutu.

KAZANIMLAR: İncelediği metnin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler
İncelediği olaya dayalı metnin yapısını çözümler
Kişilerin, mekân ve zamanın olay örgüsüne etkisini belirler

Süreç

Isınma-Hazırlık

1. Etkinlik

Lider katılımcıları 2 gruba ayırır. Mekânın değişik yerlerine küçük topları dağıtır. Önce birinci grubun bu topları en kısa sürede toplayıp mekânın ortasına konulmuş olan karton kutuya doldurmalarını ister. Kronometre ile süreyi ölçer. Birinci grup bitirdikten sonra ikinci grup objeleri dizer. En kısa sürede bitiren grup birinci olur. Lider yönergeyi değiştirir. Bu defa iki grup aynı anda objeleri toplar. Her grup kendi içinde kol kola girerek, birbirinden kopmadan oynar. En çok objeyi toplayan grup kazanır.

Canlandırma

2. Etkinlik

Lider katılımcıları bir çemberde toplar. 3 alt grup oluşturur. “Şimdi her gruba birer canlandırma metni dağıtacağım. Bu canlandırmaları hazırlayıp sunacaksınız.” yönergesini verir.

1. Grup için canlandırma yönergesi: Ateşli silahların henüz icat edilmediği bir dönemde iki düşman ordu bir meydanda savaşmaktadır. “Abdullah” adlı savaşçı kalabalık düşman ordusuyla kahramanca mücadele etmektedir.

2. Grup için canlandırma yönergesi: Ateşli silahların henüz icat edilmediği bir dönemde iki düşman ordu bir meydanda savaşmaktadır. “Battal Gazi” adlı savaşçı olağanüstü nitelikleri ve kerametleri sayesinde kalabalık düşman ordusunu dize getirmektedir.

3. Grup için canlandırma yönergesi: : Ateşli silahların henüz icat edilmediği bir dönemde iki düşman ordu bir meydanda savaşımaktadır. “Battal Gazi” adlı savaşçı düşmanla mücadele ederken bir belaya uğrar. O’nu bu beladan ölümsüz atı “Aşkar” kurtarır ve Battal düşmanı dize getirir.

Ara Değerlendirme: Lider “ Bu üç canlandırmanın ana kahramanı aslında aynı kişidir. Farklı kişiliklerin hikâyeyi de farklılaştırdığını gördük. Kahramanın olağanüstü özelliklere sahip olması sizde nasıl bir etki bıraktı? Kahramanların özelliklerini ve olay örgüsündeki işlevlerini belirtiniz.” der.

3. Etkinlik

Lider ders kitabındaki Battal Gazi metnini okutur. Katılımcıların yaptıkları canlandırmalar ile hikâyede geçen savaş sahneleri karşılaştırılır.

Destadaki dini ve destansı motifleri belirlemelerini ister. Tespit edilen sonuçları katılımcılar söyler, lider tahtaya maddeler halinde yazar.

Değerlendirme

4. Etkinlik

Lider 4 alt grup oluşturur. Her gruptan Battal Gazi Destanı’nı anlatan bir afiş hazırlamalarını ister. Afişler bir önceki etkinlikte belirlenen motiflerden seçilen iki tanesini yansıtacak biçimde hazırlanacaktır. Lider gruplara kâğıt, boya ve keçeli kalemler dağıtarak çalışmalarını yapmak için süre verir.

ALTINCI OTURUM

KONU: Tahir ile Zühre Hikâyesi

GRUP: 10. Sınıfa devam eden 27 öğrenci

SÜRE: 3 ders saati

YÖNTEM /TEKNİKLER: Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama

ARAÇ-GEREÇLER: Müzik cd'si (Kara Sevda- Barış Manço)

KAZANIMLAR: İncelediği metnin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler

İncelediği olaya dayalı metnin yapısını çözümler

Kişilerin, mekân ve zamanın olay örgüsüne etkisini belirler

Süreç

Isınma-Hazırlık

1. Etkinlik

Saraydan Kız Kaçırma oyunu, “Kara Sevda” müziği çalar.

Lider katılımcıları iki gruba ayırır. Birinci grup “dadılar”, ikinci grup “kızlar” olur. Dadılar iç daire oluşturur, kızlar dış daire oluşturur. Hepsinin yüzleri dairenin dışına dönüktür. Her kız, dadısının önünde diz çöker. Dadı ile prenses arasında yeterli boşluk bırakılır. Bir kişi prens olur. Prens dairenin dışında dolaşırken hangi kıza göz kırparsa o kız kaçmaya çalışır. Dadısı da onu engellemeye çalışır. Dadılar sadece bir adım atabilir. Kaçamayan son kız kalıncaya kadar oyun devam eder. En son kalan kızın dadısı birinci olur ve diğer dadılara bir ceza verir.

2. Etkinlik

Lider katılımcıları ikiye eşleştirir. Her gruba birer şiir metni dağıtır. Metnin orijinalinin çok eski zamanlardan kaldığını, bu yüzden de zaman içinde yıprandığını, bazı kelimelerin silindiğini söyler. Şiirin eksik bölümlerini tamamlamak için öğrencilerden yardım ister. Metni tamamlamak için öğrencilere süre tanınır. Tamamlanan metinler okunur.

.....
..... yarsın Zührecan

..... saçlısın .....

..... ile kararımı

Sen ..... Zührecan

Aşkından .....
..... sürmeden geçmişim
Görsem .....
Kan ile yaş .....

..... yanakların ..... gibi
Tahir ona ..... gibi
..... zülfün Zührecan
..... sümbül gibi

Ara Değerlendirme: Şiirler okunur. “Yazmış olduğunuz şiirlerde niçin farklı farklı kelimeler seçilmiştir? Bu kelimelerin metnin anlamına etkisi ne olmuştur?” soruları yöneltilir.

Canlandırma

3. Etkinlik:

Ders kitabından Tahir ile Zühre hikâyesi okunur. Metinde 7 karakter bulunduğu için, kişilik gruplar oluşturulur ve okunan metin dramatize edilir. Canlandırmalar sonunda katılımcılarla değerlendirme yapılır.

- Canlandırılan karakterler kimlerdir? Olay örgüsündeki işlevleri nelerdir?
- Bu kişilerin benzerleriyle tarihte ve günümüzde karşılaşılabiliyor muyuz?
- Hikâyede anlatılan olayların günümüz gerçekliğiyle ilişkisi nasıldır?
- Hikâyede anlatıcı kimdir? Anlatıcının özellikleri nelerdir?
- 4 grubun aynı hikâyeyi farklı kurgulamış olmalarının nedenleri ne olabilir?

İkinci etkinlikte kullanılan şiirin aslı okunur:

Hakikatli yarsın Zührecan
Kıvırcık saçlısın Zührecan
Sabrım ile kararımı
Sen almışsın Zührecan

Aşkından şarap içmişim
Ömür sürmeden geçmişim
Görsem yüzünü
Kan ile yaş saçmışım

Zühre yanakların gül gibi
Tahir ona bülbül gibi
Kara zülfün Zührecan
Kar üstünde sümbül gibi

Değerlendirme

4. Etkinlik

4'er kişilik gruplar oluşturularak gruptan Tahir ile Zühre'nin aşkları ve sonunda ölümleri ile ilgili bir gazete yazısı yazmaları istenir. Yazılar panoya asılarak herkesin okuması sağlanır.

YEDİNCİ OTURUM

KONU: Değerlendirme

GRUP: 10. Sınıfa devam eden 27 öğrenci

SÜRE: 3 ders saati

YÖNTEM /TEKNİKLER: Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama, fotoğraf karesi.

ARAÇ-GEREÇLER: Fotoğraf makinası, renkli yazıcı, bilgisayar, renkli kartonlar, A4 kâğıtları, boya kalemleri, yapıştırıcı, kumaş parçaları, makas, yapıştırıcı.

KAZANIMLAR: İncelediği anlatmaya bağlı metinlerin oluşmasına imkân veren zihniyeti belirler

İncelediği anlatmaya bağlı metinlerin yapısını çözümler

İncelediği anlatmaya bağlı metinlerin olay örgüsünü belirler.

Kişilerin, mekân ve zamanın olay örgüsüne etkisini belirler

Süreç

1. Etkinlik

Sınıf üçe bölünerek 3 farklı grup oluşturulur. Birinci Grup “Bamsı Beyrek”, ikinci Grup “Battalname” ve üçüncü grup “Tahir ile Zühre” hikâyesinden sorumlu olur. Gruplar kendi içlerinde anlaşarak hikâyelerin olay örgüsünü belirler ve kâğıda yazarlar.

2. Etkinlik

Gruplar belirledikleri olay örgüsü içinden 8 tane önemli noktayı seçip fotoğraf karesi halinde canlandırırlar. Fotoğraflar çekilir. Fotoğraflar öğretmen fotoğrafları bilgisayar ortamına aktararak renkli yazıcı ile bastırır ve gruplara dağıtır.

3. Etkinlik

Her grup kendi fotoğraflarından 8 tane seçerek kartonlara yapıştırır ve hikâyede geçen o olayı fotoğrafların olduğu sayfaya yazarak fotoğraflı bir hikâye kitabı oluşturur. Daha sonra hazırlanan kitapçıklar grup sözcüleri tarafında okunur ve tüm öğrencilerin incelemesi sağlanır.

4. Etkinlik

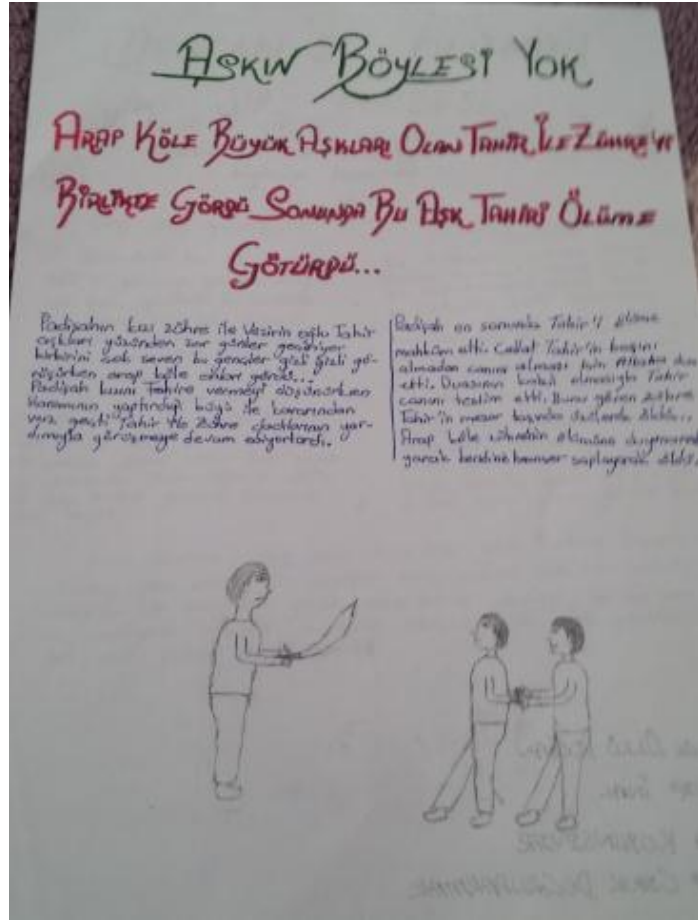
Öğrencilere “Türk Edebiyatı derslerinde halk hikâyeleri konusunun Yaratıcı Drama yöntemiyle işlenmesi hakkında görüşlerinizi kısaca açıklayınız.” Denilerek öğrencilere birer A5 kâğıt dağıtılır ve düşüncelerini yazması için yeterli süre verilir. Tüm cevaplar toplandıktan sonra sahipleri tarafından bir de sözlü olarak ifade edilir.

EK-6

YAPILAN ETKİNLİKLERDEN FOTOĞRAFLAR

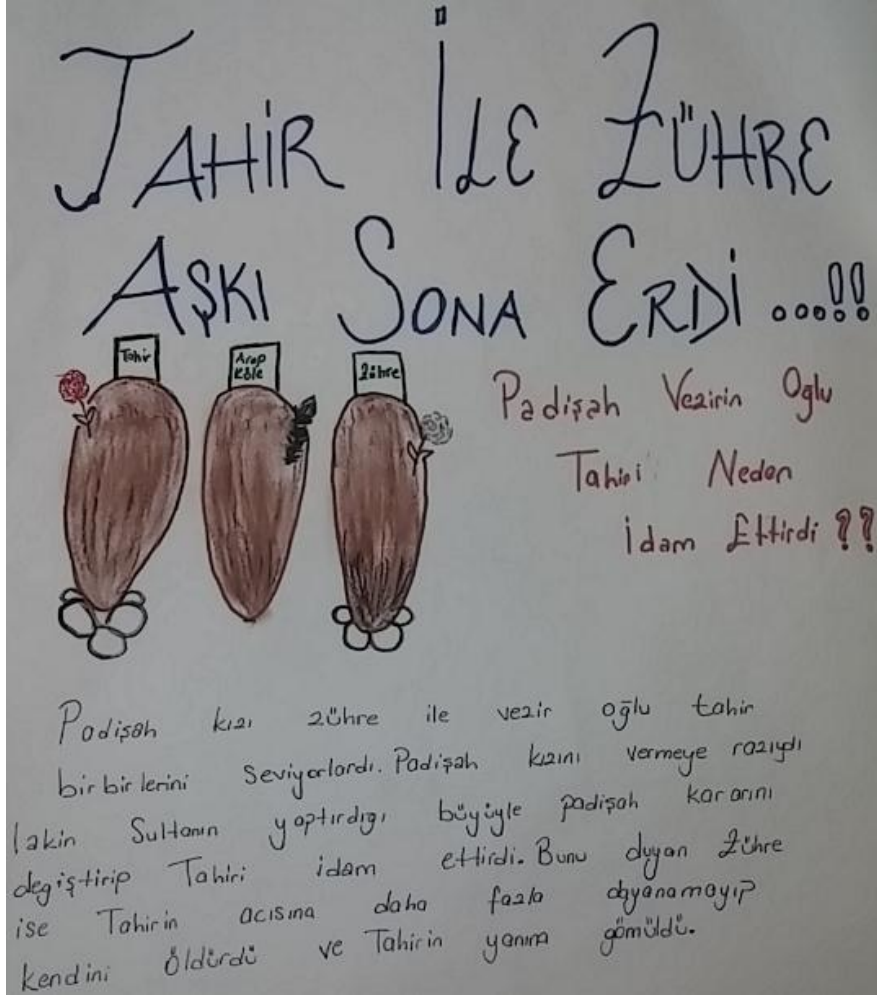

Bamsı Beyrek aıda bir jayığın peşinden jiderken beşik-
kimesi olan Banu Güzel'in abasına varır. Banu Güzel Bamsı
Beyrek'i tanıır. Anne kendini tanıtır.

Banu Güzel'i jömek istesen önce beni at yanında
atmada ve jüreşte yormelisin* der,
Yarışmayı Bamsı Beyrek jüç bela kazanır. Banu Gü
kintliğini açılır. Bamsı Beyrek yüzüğünü kızın par
tolarak onunla nişanlanır.

Aşkta ilmi.....

Bilmen aad.. yarsın Zührecan

Gizel saçsın Zührecan

Sevidan... ile karanımı

Sen... bilicsin.. Zührecan

Aşkından Tahir... abdal olmuş

anısın... sürmeden geçmişim

Görsem güzel güzelsin.

Kan ile yaş... bir olmuş.

Gizel yanakların kırmızı gibi

Tahir ona... abdal gibi

Değer... zülfün Zührecan

Kahın... sümbül gibi

Tahir... ile Zührecan

Gizel... yarsın Zührecan

Kızıl... saçsın Zührecan

Gizelliğin... ile karanımı

Sen... sevdiğin... Zührecan

Aşkından yarım... kıl... akın...

akın... sürmeden geçmişim

Görsem tarayınla... gıfakını...

Kan ile yaş... oldu... Zührecan

Senin... yanakların elma... gibi

Tahir ona... aşık... gibi

Değerli... zülfün Zührecan

Kahın... görsün... sümbül gibi

Sen Ne Güzelsin.. Zührecan

Gizel... yarsın Zührecan

Sarı... saçsın güzelsin

...karanımı

Sen... değerlisin.. Zührecan

Aşkından... ölüm... cile...

...aşık... sürmeden geçmişim

Görsem... sarı... sarı...

Kan ile yaş... sana...

Kırmızı yanakların... elma... gibi

Tahir ona... aşık... gibi

...güzelsin... zülfün Zührecan

Kahın... bir... sümbül gibi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Esra PEKTAŞ

Doğum Yeri ve Tarihi: Elmalı / 20.06.1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi O.Ö.S.A. Türk Dili ve Öğretmenliği
Tezsiz Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri:

Pektaş, E. (2016, 9-11 Mart). *10. sınıf Türk edebiyatı derslerinde toplumsal cinsiyet bağlamında halkın hikâyeleri ile halkın eğitimi*. 26. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi'nde sunulmuştur. İstanbul: İstanbul Üniversitesi

Tepeli, Y. ve Pektaş, E. (2013). Necip Fazıl Kısakürek'in "Kaldırımlar" şiiri üzerine dilbilimsel bir çözümleme. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, (8/1), 2923-2945.

2008 – 2012: Çağdaş Drama Derneği – MEB Özel Doğaç Yaratıcı Drama Eğitimliği/Liderliği Programı 1, 2, 3, 4, 5 Aşama Katılım Belgeleri

İş Deneyimi:

Çalıştığı Kurumlar: Özel Antalya Yorum Dershanesi Türkçe Öğretmenliği

Özel Antalya Koleji Türkçe Öğretmenliği

MEB Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği

İletişim:

E-Posta Adresi: esra_pektas@hotmail.com

Tarih: 25.07.2016